

**A Mátrabérc–Fallóskúti-rétek (HUBN20049)
kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
Natura 2000 fenntartási terve**

Eger, 2026

Készítette:
Bükk Nemzeti Park Igazgatóság

Elérhetőségei:
Postacím: Eger 3304, Sánc u. 6.
Tel: 36-412-571; Fax: 36-412-791
e-mail: titkarsag@bnpi.hu
honlap: www.bnpi.hu

Felelős tervező:
Schmotzer András
Dr. Szmorad Ferenc

Közreműködő szakértők:
Magos Gábor
Schmotzer András
Dr. Sramkó Gábor
Dr. Standovár Tibor
Dr. Szmorad Ferenc
Dr. Tímár Gábor
Urbán László

Térképeket készítette:
Kalmár Zsuzsanna

Fotókat készítette:
Dr. Szmorad Ferenc

A tervdokumentáció „*A fenntartható természetvédelem megalapozása magyarországi Natura 2000 területeken*” (Svájci-Magyar Együtműködési Program; végrehajtási megállapodás száma: SH/4/8) c. projektben készült dokumentáció (2016. február; szerkesztette: KÖRTÁJ Tervező Iroda Kft.) jelentős mértékű átdolgozásával készült.

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv	4
1. A terület azonosító adatai	5
1.1. Név	5
1.2. Azonosító kód	5
1.3. Kiterjedés	5
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	5
1.4.1. Jelölő élőhelyek	5
1.4.2. Jelölő fajok	5
1.5. Érintett települések	6
1.6. Egyéb védeltségi kategóriák	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások	8
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv	8
1.7.2. Településrendezési eszközök	8
1.7.3. Körzeti erdőtervek	9
1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek	10
1.7.5. Halgazdálkodási tervek	10
1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv	11
1.7.7. Egyéb tervek	11
2. Veszélyeztető tényezők	12
3. Kezelési feladatok meghatározása	22
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	22
3.1.1. Fő célkitűzések	22
3.1.2. További célok	23
3.2. Kezelési javaslatok	23
3.2.1. Élőhelyek kezelése	30
3.2.1.1. KE-1 kezelési egység: Lejtőszyepprétek, sziklagyepek és sziklai cserjések	30
3.2.1.2. KE-2 kezelési egység: Kékperjés rétek, kaszálórétek, sovány gyepek, jellegtelen gyepek	33
3.2.1.3. KE-3 kezelési egység: Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek és bükkösök	36
3.2.1.4. KE-4 kezelési egység: Cseres-kocsánytalan tölgyesek	45
3.2.1.5. KE-5 kezelési egység: Melegkedvelő tölgyesek, bokorerdők, mészkerülő erdők	54
3.2.1.6. KE-6 kezelési egység: Sziklaerdők és törmelékletítő-erdők	57
3.2.1.7. KE-7 kezelési egység: Égerligetek és egyéb higrofil élőhelyek	61
3.2.1.8. KE-8 kezelési egység: Regenerálódó cserjések és spontán erdők	65
3.2.1.9. KE-9 kezelési egység: Idegenhonos fafajú erdők	68
3.2.1.10. KE-10 kezelési egység: Egyéb területek	72
3.2.2. Fajvédelmi intézkedések	74
3.2.3. Kutatás, monitorozás	74
3.2.4. Mellékletek	76
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében	84
3.3.1. Agrártámogatások	85
3.3.2. Pályázatok	88
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	88
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	88
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	89
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	90
4. Felhasznált irodalom	93
5. Térképek	97
6. Fotódokumentáció	107
7. Jóváhagyó nyilatkozat	117

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve és típusa:	Mátrabérc–Fallóskúti-rétek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
-----------------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBN20049
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	1506,88 hektár
--------------------------------	----------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

A jelölő élőhelyek és állatfajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2024. évi változatát vettük alapul.

1.4.1. Jelölő élőhelyek

(kiemelt jelentőségű élőhely*)

- 40A0* Szubkontinentális peri-pannon cserjések
- 6190 Pannon sziklagyepek (*Stipo-Festucetalia pallentis*)
- 6240* Szubpannon sztyeppék
- 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
- 6520 Hegyi kaszálórétek
- 9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*)
- 9180* Lejtők és sziklatörmelékek *Tilio-Acerion*-erdői
- 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*val és *Carpinus betulusszal*
- 91H0* Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*szel
- 91M0 Pannon cseres-tölgyesek

1.4.2. Jelölő fajok¹

(kiemelt jelentőségű faj*)

- leánykőöröcsin (*Pulsatilla grandis*)
- nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
- kék pattanóbogár (*Limoniscus violaceus*)
- nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- havasi cincér (*Rosalia alpina*)*
- csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*)*
- magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*)
- közönséges denevér (*Myotis myotis*)
- kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)

¹ Az alábbi faj törlése javasolt a tervezési terület jelölő listájából: tavi denevér (*Myotis dasycneme*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat, és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Vármegye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Bátonyterenye	Nógrád	379,06	25,15	4,78
Pásztó	Nógrád	120,06	7,97	1,65
Mátraszentimre	Heves	1007,76	66,88	47,33
Összesen:		1506,88	100,00	-

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés (ha)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
országos jelentőségű természetvédelmi terület	-	Mátrai Tájvédelmi Körzet	1463,62 ha / 97,13%	137/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet
erdőrezervátum	ER-55	Csörgő-völgy Erdőrezervátum	133,10 ha / 8,83%	3/2000. (III. 24) KöM rendelet
különleges madárvédelmi terület	HUBN10006	Mátra	1506,88 ha / 100%	275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet; 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet
<i>ex lege</i> forrás	f090350012	Névtelen-forrás 1.	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> forrás	f090350013	Szentkút (Fallós-kút)	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> forrás	f090350014	Névtelen-forrás 2.	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> forrás	f090350018	Köpő-kút	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> forrás	f090350020	Névtelen-forrás 6.	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> forrás	f090350021	Csörgő-völgyi-forrás	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> forrás	f090350022	Névtelen-forrás 7.	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> forrás	f090350023	Zoltán-forrás	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> forrás	f090350024	Névtelen-forrás 8.	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> forrás	f090350025	Mogyorós-kút	-	1996. évi LIII. törvény

<i>ex lege</i> forrás	f090350026	Ágasvári-forrás	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> forrás	f090350027	Névtelen-forrás 18.	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> forrás	f090350028	Csörgőalmi- forrás	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> forrás	f090350029	Büdös-kút	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> forrás	f090350036	Névtelen-forrás 9-10.	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> forrás	f090350038	Névtelen-forrás 11.	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> forrás	f090350041	Pizkésoldali- forrás	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> forrás	f090350062	Vándor-forrás	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> forrás	f110790002	Ágasvári-kút mellékága	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> forrás	f110790003	Csurgó-kút	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> forrás	f110790004	Csurgó-kút II.	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> forrás	f110790005	Patai-kút	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> forrás	f110790011	Cseterna-kút	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> forrás	f110790019	Ágasvári-kút	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> forrás	f110790022	Sziget-patak forrása	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> barlang	5230-1	Csörgő-lyuk	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> barlang	5230-4	Kék-útmenti- barlang	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> barlang	5230-5	Dózer-útmenti- barlang	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> barlang	5230-6	Kis-Gyula- barlang	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> barlang	5230-7	Gyula-barlang	-	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> földvár ²	-	Óvár (Mátra- szentimre)	43,60 ha (kb.) 2,89%	1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> földvár	-	Ágasvár (Mátra- szentimre)	0,90 ha (kb.) 0,06%	1996. évi LIII. törvény
nyilvántartott régészeti lelőhely	55270	Ágasvár (Mátra- szentimre)	n.a.	-
nyilvántartott régészeti lelőhely	55272	Ágasvár-oldal 1.	n.a.	-

² A földvárak esetén a területadatokat Nováki et al. (2009): Heves megye várai c. munkájában szereplő térképek alapján adtuk meg

		(Mátra-szentimre)		
nyilvántartott régészeti lelőhely	49887	Ágasvár-oldal 2. (Mátra-szentimre)	n.a.	–
nyilvántartott régészeti lelőhely	55273	Ágasvár-oldal 3. (Mátra-szentimre)	n.a.	–
nyilvántartott régészeti lelőhely	44825	Óvár (Mátra-szentimre)	n.a.	–
nyilvántartott régészeti lelőhely	49886	Gyula-barlang (Mátra-szentimre)	n.a.	–
nyilvántartott régészeti lelőhely	49029	Hutahely (Mátra-szentimre)	n.a.	–
Országos Ökológiai Hálózat	-	magterület	1506,88 ha / 100%	2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről
		összesen	1506,88 ha / 100%	

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési terület döntő részben (97,13%) a 137/2007. (XII. 27.) KvVM rendelettel megerősített védettséggű Mátrai Tájvédelmi Körzet része. A védett természeti terület 16/2012. (VII. 6.) VM utasítás szerinti részletes természetvédelmi kezelési terve (a természetvédelmi kezelési tervet előkészítő dokumentumok részeként) a Bükk Nemzeti Park Igazgatóságnál kéziratos formában elkészült. A tájvédelmi körzet természetvédelmi kezelési tervét a 15/2008. (VI. 3.) KvVM rendelet melléklete tartalmazza.

1.7.2. Településrendezési eszközök

Település	Típus	Határozatszám
Bátonyterenye	Településszerkezeti terv	83/2022. (VIII. 24.) határozat
Bátonyterenye	Helyi építési szabályzat és szabályozási terv	10/2022. (VII. 20.) rendelet
Pásztó	Településszerkezeti terv	273/2018. (IX. 27.) határozat
Pásztó	Helyi építési szabályzat és szabályozási terv	9/2018. (IX. 27.) rendelet
Mátraszentimre	Településszerkezeti terv	148/2004. (IX. 22.) határozat
Mátraszentimre	Helyi építési szabályzat és szabályozási terv	11/2011. (IX. 1.) rendelet

A szerkezeti tervek, településfejlesztési koncepciók, illetve helyi építési szabályzatok elsősorban a belterületi szabályozásra fókuszálnak, külterületi vonatkozásban kevésbé részletezettek, de az ipari és mezőgazdasági telephelyek kialakítása, illetve az idegenforgalmi fejlesztések szempontjából esetenként relevánsak. Különösen Mátraszentimre község településrendezési eszközeinek nyomon követése fontos feladat, mivel a hétvégi házak és nyaralók létesítése miatti (újra és újra felmerülő) parcellázási tervek, az esetleges sípálya-fejlesztések és további idegenforgalmi-turisztikai beruházások a természetmegőrzési terület állapotára is komoly hatással lehetnek. A koncepcionális elképzelések és szabályzatok a tervezési területre vonatkozóan jelenleg semmilyen olyan fejlesztési irányt nem jelölnek meg, amely a Natura 2000 célkitűzések megvalósításával összeegyeztethetetlen lenne. Jelentősebb változások vannak/lehetnek ugyanakkor folyamatban Mátraszentimre község esetében, ahol az önkormányzat 28/2021. (IX. 28.) sz. határozata alapján a szokásos településrendezési eszközök (településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat, szabályozási terv) helyett – a jogfolytonosság biztosításával, a 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelet alapján – ún. településtervet készítenek (ennek tartalmi elemei egyelőre nem ismertek).

Az érintett település településrendezéssel kapcsolatos helyi dokumentumai (határozatok, rendeletek, településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat, településfejlesztési koncepció arculati kézikönyv) nyilvánosak, jórészt szabadon elérhetők a település honlapján, illetve az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR) honlapján (<https://www.teir.hu>).

1.7.3. Körzeti erdőtervek

Erdőtervezési körzet neve	Érintett települések (teljes körű felsorolás)	Aktuális erdőterület (ha) ³	Erdőtervezés éve
Gyöngyössolymosi	Mátraszentimre	983,01	2029
	<i>Összesen:</i>	<i>983,01</i>	
Nagybátonyi	Bátonyterenye-Nagybátony	374,17	2030
	Pásztó	120,08	
	<i>Összesen:</i>	<i>494,25</i>	
Összesen:	-	1477,26	-

A Gyöngyössolymosi Erdőtervezési Körzetben 2019-ben folytak erdőtervezési munkák, az erdőgazdálkodók számára megállapított (gazdálkodási lehetőségeket rögzítő) erdőtervek 10 évig, a következő körzeti erdőtervezési eljárás során (várhatóan 2030. évben) kiadásra kerülő erdőterv határozatok véglegessé válásáig lesznek érvényben. A Nagybátonyi Erdőtervezési Körzetben 2020-ban végeztek erdőtervezési munkákat, az erdőgazdálkodók számára megállapított (gazdálkodási lehetőségeket rögzítő) erdőtervek itt is 10 évig, a következő körzeti erdőtervezési eljárás során (várhatóan 2031. évben) kiadásra kerülő erdőterv határozatok véglegessé válásáig lesznek érvényben. Az erdőtervezési munkák során (az erdőtervezési körzeteknek megfelelő felosztásban, két részletben) a „Mátrabérc–Fallóskúti-rétek” kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területet is érintő, részletes Natura 2000 elővizsgálati dokumentáció készült, mely az erdőgazdálkodásra vonatkozóan megállapított előírás-javaslatok Natura 2000 területekre, illetve a kijelölés alapjául szolgáló élőhelytípusok és fajok természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatásainak értékelését tartalmazza (a Bükki Nemzeti

³ Az adat a tervezési területtel átfedő területértéket mutatja (hektárban).

Park Igazgatóság közreműködésével készítette a Nemzeti Földügyi Központ Erdészeti Főosztály Északkelet-Magyarországi Erdőtervezési Osztálya). Az érintett erdőterületek erdészeti hatóság által bejegyzett erdőgazdálkodója zömmel (88,30%) az Egererdő Zrt. (Eger), illetve annak Bányaterenyi Erdészete (33,32%) és Mátrafüredi Erdészete (54,98%). A fennmaradó területből a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság (Eger) által kezelt területek teszik ki a nagyobb hányadot (6,06%), míg Bányaterenyi Város Önkormányzata (0,14%) és 1 magánszemély (0,32%) csak töredék-területeken gazdálkodik. A rendezetlen gazdálkodási jogviszonyú erdőterületek aránya viszonylag alacsony (5,18%).

Az érintett erdőtervezési körzetre érvényes erdőtervezési alapidokumentációk és Natura 2000 elővizsgálati dokumentáció az Agrárminisztérium (Budapest) honlapján érhető el:

https://foldalap.am.gov.hu/Erdotervezes_news_342

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

A tervezési terület a 13/2016. (III. 2.) FM rendelet alapján az Északi hegy- és dombvidéki vadgazdálkodási tájon belül a 203. sorszámú Bükk vadgazdálkodási tájegységbe esik. A tágabb térség vadállományának jellemzőit, a vadállomány-szabályozás irányelveit, a fenntartandó vadlétszámra vonatkozó irányelveket, illetve a természet- és tájvédelmi szempontokat rögzítő tájegységi vadgazdálkodási tervet a 14/2018. (VII. 3.) AM rendelet tartalmazza. A vadgazdálkodási tájegységre vonatkozó adatok, statisztikák, térképek, értékelések elérhetők az alábbi dokumentumban:

http://www.ova.info.hu/tajegyseg_terv/203_VGTT-20220411.pdf

A tájegységen belül a tervezési terület egy vadgazdálkodási egységet (vadászterületet) érint:

- 10-701350-203 kódszámú vadászterület, vadászatra jogosultja az Egererdő Zrt., Eger

A vadászat és vadgazdálkodás kereteit az érintett vadászterületre konkrétan meghatározó vadgazdálkodási üzemterv (a vonatkozó jogszabályok értelmében) 2037.02.28-ig érvényes. Az üzemterv a Heves Vármegyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Földművelésügyi Osztályán (Eger) érhető el.

A vadgazdálkodási tájegység lehatárolása elérhető:

http://ova.info.hu/vg_taj/tajegyys-ORSZ-20160224.pdf

http://ova.info.hu/vg_taj/tajegyys-ORSZ-20160224-feketefeher-nevekkal.pdf

Az érintett vadászterület lehatárolása elérhető:

<http://www.ova.info.hu/terkep-pdf/tajegyys-HEVE-A3-20220520.pdf>

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Jelentősebb állandó vízfolyás, illetve nyílt vízállás hiányában halgazdálkodásra alkalmas vízfelület nincs a tervezési területen, halgazdálkodási tevékenységről így nem beszélhetünk. A bükkösök árkaiban (ide értve a Csörgő-patakot is) sok esetben csak időszakosan csordogál víz, az egyetlen apró, épületekkel körülvett, szivárgó-összefolyó vizek által táplált, suvadásos felszínen kialakult tavacska (Mátrakeresztes: Békás-tó) pedig mocsári-lápi jellegű növényzettel fedett, így halgazdálkodásra, illetve horgászati célú hasznosításra nem alkalmas.

1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

A tervezési terület a 1155/2016. (III. 31.) Korm. határozat alapján a 2-10 azonosítójú „Zagyva” vízgyűjtő alegységhez tartozik. Az országos vízgyűjtő-gazdálkodási tervet első változatban (VGT1) a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, továbbá az érintett környezetvédelmi és vízügyi igazgatóságok 2010. áprilisában, a Víz Keretirányelv hazai megvalósítása során készítették. A terv 2015-ig tartó feladatokat fogalmazott meg, de a VKI célkitűzéseinek megvalósítása érdekében a határidők és feladatok 2021-ig, illetve 2027-ig (a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés második és harmadik ciklusáig) kitolhatók voltak. Az alegységre jelenleg érvényes terv-változatot – Magyarország vízgyűjtő-gazdálkodási terve 2015. évi felülvizsgálata után (VGT2) – 2016. áprilisi dátummal a Közép-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság (Szolnok) adta közre (a tervezési terület egyébként a budapesti székhelyű Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság működési területét érinti). A VKI által előírt VGT felülvizsgálati kötelezettségnek megfelelően időközben (2022. májusában) az országos vízgyűjtő-gazdálkodási tervet (a 2022–2027 közötti időszakra) ismét aktualizálták (VGT3), azonban a módosítások alegységekre való lebontása még nem történt meg.

A vízgyűjtő-gazdálkodási terv és mellékletei elérhetők:

<https://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149>

<https://vizeink.hu/vizgyujto-gazdalkodasi-terv-2019-2021/vgt3-elfogadott/>

1.7.7. Egyéb tervek

Az alábbi fajmegőrzési tervek⁴ relevánsak a tervezési terület vonatkozásában:

- A sötét hangyaboglárka, a vérfű-hangyaboglárka és a szürkés hangyaboglárka (*Maculinea nausithous*, *M. teleius*, *M. alcon*) fajmegőrzési terve – Agrárminisztérium Természetmegőrzési Főosztály, 2021
- Az alpesi götte (*Triturus alpestris*) fajmegőrzési terve – KvVM Természetvédelmi Hivatal, 2006
- A kígyászölyv (*Circaetus gallicus*) fajmegőrzési terve – Agrárminisztérium Természetmegőrzési Főosztály, 2024
- A hiúz (*Lynx lynx*) fajmegőrzési terve – KvVM Természetvédelmi Hivatal, 2004

Az MVM Émász Áramhálózati Kft. és a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság között 2024-ben egy együttműködési megállapodás került aláírásra, mely szabályozza a környezettudatos beruházások, így a villamos vezetékek üzemeltetésére vonatkozó fontosabb kötelezettségeket is.

2021-ben elékszült a Mátra Térségi Aktív Turisztikai Stratégia (megbízó: Aktív- és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ) mely a Magas-Mátra területén (részben a tervezési területen) is fogalmazott meg cselekvési- és projektterveket (pl. sípálya-fejlesztés, négyévszakos turisztikai fejlesztések stb.).

⁴ A tervek elérhetősége az alábbi: <https://termeszetvedelem.hu/fajmegorzesi-tervek-keszítése-es-megvalósítása/>

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ⁵	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A06	Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)	M	2	<p>sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510), hegyi kaszálórétek (6520) – Az érintett állományokban a rendszeres kaszálások elmaradásával az élőhelytípushoz tartozó nyílt állományok záródása (cserjésedése, erdősülése), jellegük elvesztése, átalakulásuk más növényközösséggé.</p> <p>leánykörtörök (Pulsatilla grandis) – A másodlagosan kialakult sztyepprétek kezelés hiányában történő visszazáródása a populáció létszámát csökkenti.</p>
B06	Fakitermelés (kivéve tarvágás)	M	80	<p>szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>) (9130), lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio-Acerion</i>-erdői (9180), pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i>val és <i>Carpinus betulus</i>szal (91G0), pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i>szel (91H0), pannon cseres-tölgyesek (91M0) – Az állományok fajösszetételének és szerkezetének alakítása, a különböző korosztályok térbeli mintázatának meghatározása, a biológiai funkciók befolyásolása.</p> <p>nagy hörcsincér (<i>Cerambyx cerdo</i>), kék pattanóbogár</p>

⁵ Magyarázat: H (high) – magas; M (medium) – közepes; L (low) alacsony

				<p>(<i>Limoniscus violaceus</i>), nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>), havasi cincér (<i>Rosalia alpina</i>) – Az állományszerkezet alakításával, a friss és korhadó holtfa mennyiségének befolyásolásával az erdőgazdálkodás érdemi kihatással van a szaproxilofág rovarfajok megőrzésére.</p> <p>csíkos medvelepke (<i>Callimorpha quadripunctaria</i>), magyar tavaszi-fésűsbagoly (<i>Dioszeghyana schmidtii</i>) – Az állományszerkezet és elegyesség alakításával a fakitermelések érdemi kihatással vannak/lehetnek populációk megőrzésére.</p> <p>közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>), kis patkósdenevér (<i>Rhinolophus hipposideros</i>) – Az állományszerkezet és az erdőszegélyek alakításával, illetve a bűvő- és táplálkozó helyek jelenlétének befolyásolásával az erdőgazdálkodás érdemi kihatással van/lehet az erdőlakó, illetve erdőben/erdőszélen (is) táplálkozó denevérfajok megőrzésére.</p>
B07	Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmeléket is	M	80	szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>) (9130), pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraeá</i> val és <i>Carpinus betulus</i> szal (91G0), pannon cseres-tölgyesek (91M0) – Az állományok álló és fekvő

				<p>holtfa ellátottságának alakítása, befolyásolása.</p> <p>nagy höscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>), nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>), havasi cincér (<i>Rosalia alpina</i>) – A friss és korhadó (vastag) holtfa folyamatos jelenlétének biztosítása a szaproxilofág rovarfajok megőrzése szempontjából kulcsfontosságú.</p> <p>közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>), kis patkósdenevér (<i>Rhinolophus hipposideros</i>) – Az odvas, kéreglevált (az erdőlakó, illetve erdőben is táplálkozó denevérek számára búvóhelyet nyújtó) álló holtfa jelenléte a fajok megőrzése szempontjából kulcsfontosságú.</p>
B08	Idős fák eltávolítása (kivéve a lábonálló vagy fekvő holt fát)	M	50	<p>szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>) (9130), pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i>val és <i>Carpinus betulus</i>szal (91G0), pannon cseres-tölgyesek (91M0) – Az idős állományok területének csökkenése, az idős/méretes törzsek eltűnése, vágásterületek kialakulása.</p> <p>nagy höscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>), kék pattanóbogár (<i>Limoniscus violaceus</i>), nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>), havasi cincér (<i>Rosalia alpina</i>) – Az idős fák, idős állományrészek (tölgyesek, bükkösök) jelenléte a fajok élőhelyi feltételeinek biztosítása szempontjából kulcsfontosságú.</p>

				<p>csíkos medvelepke (<i>Callimorpha quadripunctaria</i>), magyar tavaszi-fésűsbagoly (<i>Dioszeghyana schmidtii</i>) – Az állományszerkezet és az elegyarány-viszonyok alakításával a véghasználatok érdemi kihatással vannak/lehetnek a populációk megőrzésére.</p> <p>közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>), kis patkósdenevér (<i>Rhinolophus hipposideros</i>) – Az idős, változatos szerkezetű erdők jelenléte az erdőlakó, illetve erdőben is élő denevérek számára búvóhely és táplálkozóterület biztosítása szempontjából is elengedhetetlen.</p>
B12	Ritkítás (lombkoronaszintben)	M	30	<p>szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>) (9130), pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraeával</i> és <i>Carpinus betulusszal</i> (91G0), pannon cseres-tölgyesek (91M0) – Az állományok elegyességének és az idegenhonos fafajok jelenlétének szabályozása, a törzsátmérő-eloszlás és térbeli változatosság befolyásolása, a böhöncös egyedek eltávolítása.</p> <p>kék pattanóbogár (<i>Limoniscus violaceus</i>), havasi cincér (<i>Rosalia alpina</i>) – Az állományok nevelővágások során történő homogenizálása (vö. odvas-üreges tövű fák és juharok kitermelése) a</p>

				<p>fajok élőhelyi feltételeinek romlását okozhatja.</p> <p>közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>), kis patkósdenevér (<i>Rhinolophus hipposideros</i>) – Az állományok nevelővágások során történő homogenizálása és az erdőszegélyek felszámolása a denevérfajok élőhelyi feltételeinek romlását okozhatja.</p>
B16	Faanyag szállítása	L	30	<p>sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510), hegyi kaszálórétek (6520) – A gyepterületeken (irtásréteken) végzett faanyagmozgatás és rakodó-kialakítás a talaj és a lágyszárú növényzet erőteljes bolygatásával, zavarásával, az élőhelyek gyomosodásával jár.</p> <p>havasi cincér (<i>Rosalia alpina</i>) – A bükkösökben, április végét követően végzett faanyag-kiszállítással a peték jelentős része kikerülhet az erdőterületekről.</p>
F07	Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek	L	5	<p>szubkontinentális peripannon cserjések (40A0), pannon sziklagyeppek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>) (6190), szubpannon sztyeppék (6240), sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510), hegyi kaszálórétek (6520), lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio-Acerion</i>-erdői (9180), pannon molyhos tölgyesek</p>

				<i>Quercus pubescens</i> szel (91H0) – A turisztikailag frekventált irtásréteken és sziklás élőhelyeken (pl. Mátrabérc, Ágasvár, Óvár, Fallóskúti-rétek) a turistautak és egyéb ösvények mentén taposási kár jelentkezik.
G11	Illegális begyűjtés, gyűjtés és természetből kivétel	L	2	leánykökörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>) – A virágzó tövek illegális gyűjtése a populáció létszámát csökkenti.
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	M	95	sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510), hegyi kaszálórétek (6520), szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>) (9130), lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio-Acerion</i> -erdői (9180), pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraeával</i> és <i>Carpinus betulusszal</i> (91G0), pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescensszel</i> (91H0), pannon cseres-tölgyesek (91M0) – A bolygatott, vadállomány vagy gazdálkodás által zavart helyszíneken főleg a kisvirágú nebáncsvirág (<i>Impatiens parviflora</i>) terjeszkedik, de szárazabb termőhelyeken és gyepekben jelen van az egynyári seprence (<i>Erigeron annuus</i>) is, míg a tölgy csipkésposloska (<i>Corythucha arcuata</i>) a tölgyesek (91M0, 91H0 élőhelytípusok esetében) egészségi állapotának leromlásában játszik szerepet. Egy térségben (Mátrakeresztes körül) már

				az akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>) is megjelent.
I04	Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok	H	100	<p>szubkontinentális peripannon cserjések (40A0), pannon sziklagyepek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>) (6190), szubpannon sztyeppék (6240), sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510), hegyi kaszálórétek (6520), szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>) (9130), lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio-Acerion</i>-erdői (9180), pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraeával</i> és <i>Carpinus betulusszal</i> (91G0), pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescensszel</i> (91H0), pannon cseres-tölgyesek (91M0) – Az irtásrétek, sziklás élőhelyek és erdők talajának/gyepszintjének nagyvad általi taposása, túrása, bolygatása, erodálása, valamint az erdődinamikai folyamatok (főleg hajtásrágás útján történő) befolyásolása (fafajszelekció, illetve a felújulás, növekedés és differenciálódás akadályozása).</p> <p>leánykökörccsin (<i>Pulsatilla grandis</i>) – Az élőhelyek nagyvad általi bolygatása, taposása a növényfaj életfeltételeinek romlását, szűkülését okozza.</p> <p>nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>) – Az öreg, szétkorhadott fatuskók kitúrásával a vaddisznó (ha</p>

				<p>az állomány ismét megemelkedik) jelentősen vissza tudja vetni a populáció létszámát.</p> <p>csíkos medvelepke (<i>Callimorpha quadripunctaria</i>) – A túlzott létszámú nagyvadállomány (elsősorban a gímszarvas, muflon és dám) miatt az élőhelyül szolgáló erdők aljnövényzete jelentősen átalakul, a tápnövények elérhetősége szűkül.</p>
L02	Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)	M	2	<p>szubkontinentális peripannón cserjések (40A0), pannón sziklagyeppek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>) (6190), szubpannon sztyeppék (6240), sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510), hegyi kaszálórétek (6520) – A gyeppek és egyéb nyílt élőhelyek záródása (cserjésedése, erdősülése), jellegük elvesztése, átalakulásuk más növényközösséggé (sziklai cserjések, sziklagyeppek és lejtősztyeppék esetében a másodlagosan kialakult állományok veszélyeztetettek).</p> <p>leánykörürcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>) – A másodlagosan kialakult sztyepprétek kezelés hiányában meginduló szekunder szukcessziós folyamatai a populáció létszámát csökkentik.</p>
Kívülről érkező hatások és jövőbeli potenciális hatások:				

E08	Zaj-, fény- vagy egyéb szennyezést okozó földi, vízi és légi közlekedési tevékenységek	L	95	közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>), kis patkósdenevér (<i>Rhinolophus hipposideros</i>) – A környező településeken jelentkező zaj- és fényszennyezés, valamint a közúti forgalom a denevérek mozgását, illetve táplálékszerzését, befolyásolhatja.
F24	Zaj-, fény-, hő- vagy egyéb szennyezést okozó lakossági vagy rekreációs tevékenységek és struktúrák	L	95	közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>), kis patkósdenevér (<i>Rhinolophus hipposideros</i>) – Az épületlakó kolóniáknak otthont adó, szomszédos lakott területekre eső épületek éjszakai kivilágítása kismértékű zavarást jelent.
H08	Egyéb emberi beavatkozások és zavarások	L	95	közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>), kis patkósdenevér (<i>Rhinolophus hipposideros</i>) – Az épületlakó kolóniáknak otthont adó, szomszédos lakott területekre eső üregek, épületek és azok padlásterének átalakítása, az ottani denevér-búvóhelyek megszüntetése, zavarása, potenciális veszélyeztető tényező.
I01	Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok	L	95	szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>) (9130), lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio-Acerion</i> -erdői (9180), pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraeával</i> és <i>Carpinus betulusszal</i> (91G0), pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescensszel</i> (91H0), pannon cseres-tölgyesek (91M0) – A kultúrterületektől való nagyobb távolság ellenére

				potenciálisan az erősen inváziós bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>) megjelenésére is számítani lehet a terület erdeiben.
N01	Hőmérsékletváltozás (pl. hőmérséklet növekedés és szélsőséges hőmérsékleti értékek) a klímaváltozás következtében	L	100	szubkontinentális peripannon cserjések (40A0), pannon sziklagyepek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>) (6190), szubpannon sztyeppék (6240), sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510), hegyi kaszálórétek (6520), szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>) (9130), lejtők és sziklatörmelékek <i>Tilio-Acerion</i> -erdői (9180), pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraeával</i> és <i>Carpinus betulusszal</i> (91G0), pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescensszel</i> (91H0), pannon cseres-tölgyesek (91M0) – A klimatikus viszonyok megváltozása (a klíma szárazodása) az állományok felnyílásához, illetve élőhelyek kompozicionális és strukturális átrendeződéséhez vezet.
N02	Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	L	100	kék pattanóbogár (<i>Limoniscus violaceus</i>), havasi cincér (<i>Rosalia alpina</i>), közönséges denevér (<i>Myotis myotis</i>), kis patkósdenevér (<i>Rhinolophus hipposideros</i>) – A klimatikus viszonyok átrendeződése a fajok életfeltételeinek megváltozásával jár.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések: A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot és a kedvező természetvédelmi állapottal összhangban lévő gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

3.1.1. Fő célkitűzések

- A területen található sztyeppesedő hegyi kaszálórétek (6520), valamint a hozzájuk köthető növény- és állatvilág kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása/fejlesztése. A cserjésedés visszatorzítása mechanikai módszerekkel. A keletkező fűvar eltávolítása térben és időben mozaikos kaszálással, különös tekintettel a jelölő fajok – piros kígyószisz (*Echium russicum*), leánykökörccsin (*Pulsatilla grandis*) – állományaira.
- A területen található természetszerű erdők – kiemelten a bükkösök (9130), sziklaszurdok- és törmeléklejtő-erdők (9180), molyhos tölgyesek (91H0) – kedvező természetvédelmi helyzetének elérése, különösen a jelölő havasi cincér (*Rosalia alpina*), nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), kék pattanóbogár (*Limoniscus violaceus*) és szarvasbogár (*Lucanus cervus*) számára szükséges idős állományrészek, faegyedek védelmével, valamint holt faanyag mennyiségének növelésével.
- A területen található természetszerű erdők kedvező természetvédelmi helyzetének javítása érdekében a folyamatos erdőborítás biztosítása mellett folytatott erdőgazdálkodás (örökerdő-gazdálkodás) előtérbe helyezése.
- A területen található barlang (8310) természetvédelmi helyzetének fenntartása/fejlesztése a jelölő denevérfajok – közönséges denevér (*Myotis myotis*) és kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*) – szálláshelyeinek védelmével.
- A vízfolyások környezetének kíméletét fokozottan szem előtt kell tartani, azok mentén a fahasználatok során egy fahossznyi távolság a medertől minden esetben elhagyandó, különös tekintettel a ligeterdőkre (91E0) és a jelölő csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*) állományaira.

Kiemelt fontosságú cél a következő fajok/élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása/helyreállítása:

- szubkontinentális peripannon cserjések (40A0)*
- hegyi kaszálórétek (6520)
- szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*) (9130)
- lejtők és sziklatörmelékek *Tilio-Acerion* erdői (*9180)
- pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*-szel (91H0)*
- pannon cseres tölgyesek (91M0)
- piros kígyószisz (*Echium russicum*)
- leánykökörccsin (*Pulsatilla grandis*)
- havasi cincér (*Rosalia alpina*)*
- kis patkósdenevér (*Rhinolophus hyposideros*)

3.1.2. További célok

- A területen található, a természetes hegyi rét élőhelytípusokba nem sorolható (zavart, bolygatott) másodlagos gyepek kedvező természetvédelmi helyzetének – cél a jelölő gyepek élőhelytípusokká (6520) alakulás – elérése, elsősorban legeltetéssel/kaszálással, illetve a cserjésedés, akácodosás visszaszorításával (mechanikai, szükség esetén vegyszeres kezelésekkel).
- A gazdálkodással is érintett, természetyszerű erdők – bükkösök (9130), gyertyános-tölgyesek (91G0), cseres-tölgyesek (91M0) – változatos állományszerkezetének, elegyességének fenntartása/ elérése az erdészeti tevékenység szabályozásával.
- A gazdálkodással nem érintett, véderdő jellegű, természetyszerű erdők – sziklaszurdok- és törmelékeltető-erdők (9180), molyhos tölgyesek (91H0) – változatos állományszerkezetének, elegyességének fenntartása/elérése állományaik kíméletével, gazdálkodás alól való teljes körű mentesítésével.
- A patakmenti ligeterdők (91E0) kedvező természetvédelmi helyzet helyzetének fenntartása/javítása állományaik kíméletével, gazdálkodás alól való teljes körű mentesítésével.
- Az utak mentén jelentkező akácodosás visszaszorítása (mechanikai, szükség esetén vegyszeres kezeléssel).
- Az erdők természetességét veszélyeztető, inváziós terjedésű kisvirágú nebánsvirág (*Impatiens parviflora*) visszaszorítása a nagyvadlétszám jelentős csökkentésével.

3.2. Kezelési javaslatok

A kezelési egységekre (KE) vonatkozó részletes kifejtést megelőzően a teljes tervezési terület vonatkozásában megadjuk a gazdálkodáshoz nem köthető, általános javaslatokat (A. pont), a gazdálkodáshoz köthető, általános javaslatokat (B. pont) és a kötelezően betartandó előírásokat (C. pont).

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlan-nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat attól jelentősen eltérhet.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, s egyaránt tartalmazzák jelölő és nem jelölő (utóbbiak között akár másodlagos) élőhelytípusokat. A tervezési terület helyenként nagyon mozaikos (az élőhelytérképen összesen 512 élőhelyfolt került lehatárolásra).

A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhelyfejlesztési lehetőségekre is kitérünk.

Fontos a jogszabályokban nevesített, kötelezően betartandó előírások és támogatási rendszerbe illeszthető önkéntesen vállalható előírás javaslatok elkülönítése. A fenntartó kezeléseknél már jogszabályokkal meghatározott érvényes szabályozási rendszerek is működnek (pl. a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet).

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. bekezdése alapján „A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit

tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési előírás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervkészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.

A kezelési egységek és a hozzájuk rendelt kezelési javaslatok meghatározásánál tekintetbe vettük a jelölő értékek megőrzését szolgáló egyéb területrészeket és szempontokat is (pl. a fajok élőhelyével szomszédos, csatlakozó területrészeket, az egyes állományok közti összeköttetést biztosító folyosókat, a közösségi jelentőségű faj számára alkalmas élőhelyek védelmét és fejlesztési lehetőségét, a potenciálisan jelölő élőhelyé fejleszhető területeket). Két kezelési egységnél (KE-3, KE-4) a megfogalmazható természetvédelmi célok, illetve az erdők jelenlegi üzemmód szerinti besorolása figyelembevételével alternatív kezelési irányvonalakat is meghatároztunk.

A kezelési egységek elhelyezkedését a 3.2.4. pontnál szereplő térképmelléklet mutatja.

A) Gazdálkodáshoz nem köthető, általános javaslatok:

- A tervezési területen folytatott tevékenységek végzése csak a vízbázisvédelmi előírások és kötelezettségek figyelembevételével történhet.
- A tervezési terület belterületbe vonása, azon lakó, üdülő vagy iparterület kijelölése nem javasolt.
- Új bányatelek kialakítása és egyéb infrastrukturális fejlesztés a tervezési területen nem kívánatos.
- A közlekedést, illetve elektromos áram szolgáltatást biztosító, közvetlenül az élőhelyek kezeléséhez nem köthető ingatlanokon (utakon, villanypásztyákban) a természetvédelmi kezelési javaslatoknak figyelembe kell vennie a kiadott engedélyekben szereplő (pl. közlekedési pályák, vezetékek karbantartására vonatkozó) előírásokat. A javaslatok itt leginkább arra vonatkoznak, hogy a szükséges – és legtöbbször a kezelők számára előírt – karbantartási munkák során a természeti károk és a környezeti terhelés (növényzet visszavágása, zajterhelés, zavarás) minimalizálásra kerüljön.
- A tervezési területen belüli ingatlanokon bármiféle (pl. tanösvényt, turistautat érintő) karbantartási, fenntartási munkát a természeti és táji értékek kímélete, védelme és megőrzése érdekében, illetve ezen szempontok figyelembe vétele mellett, a műszakilag indokolható legkisebb terület igénybe vétele mellett lehet végezni.
- Természetvédelmi infrastruktúráként csak az élőhely-rehabilitációt és a terület hatósági megjelölését, valamint a természetvédelmi célú oktatást, nevelést, bemutatót szolgáló létesítmények helyezhetők el.
- A tervezési területet bármilyen formában érintő fejlesztés, vagy jelentősebb volumenű karbantartási munkák előtt az érintett nemzeti park igazgatóságot (Bükki NPI) értesíteni szükséges.

A közlekedési folyosók (utak) és az esetleges egyéb vonalas létesítmények (elektromos légvezetékek, sípályák, felvonók) karbantartása során (amellett, hogy a fenntartók/ szolgáltatók a műszaki-üzembiztonsági szempontok maximális érvényesítésére kötelezettek/ jogosultak) a természeti és táji értékek kímélete, védelme és fenntartása érdekében a következő általános kezelési javaslatokat szükséges figyelembe venni:

- A tevékenységet a természeti értékek legnagyobb kímélete mellett javasolt végezni.
- A kivitelezési tevékenységek területigényét a védett és a Natura 2000 területek közelében a műszakilag indokolható legkisebb térmértékre ajánlott csökkenteni.
- Törekedni kell a fenntartandó területen lévő vegetáció (út esetében az útmenti növényzet, légvezeték esetében a villanypásztában levő növényzet) minél nagyobb arányú megtartására.
- A tevékenység során szükségessé váló cserjeirtást, fakivágást fészkelési időszakon kívül, szeptember 1. és február 28. között javasolt elvégezni.
- A bolygatott talajfelszíneken az özönnövények megjelenését, megtelepedését, terjedését kaszálással javasolt megakadályozni.
- Az idegenhonos, intenzíven terjedő fafajok (főleg a fehér akác) eltávolítása szükséges a területről, mechanikai és vegyszeres védekezéssel.
- Növénytelepítés esetén a területen a tájra jellemző, őshonos, valamint a potenciális vegetációnak megfelelő növényfajokból javasolt válogatni.
- A kivitelezési munkák megkezdése előtt a nemzeti park igazgatóságot értesíteni szükséges.
- A közlekedést szolgáló, közvetlenül az élőhelyek kezeléséhez nem köthető ingatlanokon a természetvédelmi kezelési javaslatoknak figyelembe kell vennie a kiadott engedélyekben szereplő előírásokat (pl. utak karbantartására vonatkozó előírásokat). A javaslatok itt leginkább arra vonatkoznak, hogy a szükséges – és legtöbbször a kezelők számára előírt – karbantartási munkák során a természeti károk és a környezeti terhelés minimális mértékűre csökkenjen.

B) Gazdálkodáshoz köthető, általános javaslatok:

Erdőgazdálkodás:

- A zonális erdők (bükkösök, cseres- és gyertyános-kocsánytalan tölgyesek) állományaiban a vágásos erdőgazdálkodás helyett a folyamatos erdőborítást biztosító gazdálkodásra (örökerdő üzemmódra) való átállás támogatott. Ehhez az összetételbeli és szerkezeti változatosságot megtartó nevelővágásokon túl (hagyásfa-csoportok kijelölésével) időben elnyújtott felújítóvágások, de még inkább szálalóvágások alkalmazása kívánatos, és fokozatosan, egyre nagyobb területen lehetővé kell tenni a folyamatos erdőborítást biztosító gazdálkodási módok bevezetését is. Az egyre kisebb véghasználati területekkel végzendő erdőgazdálkodás során további szempont az álló és fekvő holtfa mennyiségének növelése, illetve a faállományhoz köthető mikro-élőhelyek megtartása.
- A gyenge termőhelyi viszonyok mellett előforduló melegkedvelő tölgyesek, mészkerülő erdők, bokorerdők, illetve szikla- és törmelékletjtő-erdők véderdőként, gazdálkodás alól mentesítendő erdőterületként tartandók fenn. Állományaikat a minimális beavatkozás elve szerint, kizárólag az esetlegesen betelepülő idegenhonos inváziós és/vagy intenzíven terjedő fafajok (pl. fehér akác, mirigyes bálványfa) eltávolítása érdekében végzett kezelésekkkel javasolt fenntartani.

- A többletvízhatással rendelkező termőhelyeken (nedves, völgyalji területeken) előforduló ligeterdők kíméleti területként, gazdálkodás alól mentesítendő erdőterületként tartandók fenn. Állományaikat a minimális beavatkozás elve szerint, kizárólag a vízháztartás feltételeinek biztosítása, illetve az esetlegesen betelepülő idegenhonos, intenzíven terjedő fajok eltávolítása érdekében végzett kezelésekkel javasolt fenntartani.
- Az idegenhonos fafajú erdők állományait hosszú távon, ütemezetten – a lombelegyes fenyeveseknél lehetőség szerint tarvágásos véghasználat nélkül, fokozatosan (a meglévő őshonos alsó szint megsegítésével) – teljes körűen javasolt átalakítani őshonos fafajú erdőkbe. Ökológiai és tájképvédelmi szempontok alapján nagyobb összefüggő vágástérterületek kialakítása nem javasolt.
- A faanyag-készletezető helyek, rakodók helyszíneit (amennyiben azok erdők közé ékelődő gyepterületeket vagy vizes élőhelyekkel szomszédos területeket érintenek) a Bükki Nemzeti Park Igazgatósággal előzetesen egyeztetni szükséges.

Gyepgazdálkodás:

- A kisavanyodó talajú hegyi réteken kívánatos a beerdősülést megakadályozó kezelések (szükség szerint szelektív cserjeirtás; helyreállító szárzúzás és rendszeres kaszálás) végzése, továbbá az esetlegesen megjelenő, idegenhonos fajok (pl. fehér akác) és lágyszárú fajok szálankénti és kisfoltos előfordulásainak felszámolása.

Vadgazdálkodás:

- A tervezési területen a nagyvadállomány (elsősorban a muflon és gímszarvas állománya) jelentős mértékű csökkentésére van szükség, mert a jelenlegi vadlétszám egyrészt mindenhol drasztikus mértékű taposást, talajbolygatást jelent, másrészt erős gyomosító hatással bír, harmadrészt az erdődinamikai folyamatokat rágás és hántás révén (főleg a kövesebb, szárazabb termőhelyeken) oly mértékben akadályozza, hogy az az erdők megújulását erősen korlátozza. A nagyvad-kérdés kezelésénél a vadlétszám-csökkentés kell, hogy prioritást kapjon, de végszükség esetén – erdőgazdálkodási és természetvédelmi problémák kezelésére – átmenetileg (a megfelelő engedélyezési eljárás lefolytatását követően, zonális erdők állományaiban) vadvédelmi kerítés építése is elfogadható.
- Vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, magasles) elhelyezését a Bükki Nemzeti Park Igazgatósággal, valamint (a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény 93. § (3) bekezdés e) pontjában foglalt szaktanácsadási jogkörében eljárva) a tájegységi fővadással javasolt egyeztetni. A berendezések elhelyezése a szakszerű vadgazdálkodást és vadállomány-hasznosítást elősegítendően való egyeztetést (helyszín, építőanyag, kiépítés, használat módja, etetőanyag minősége) követően, a sérülékeny élőhelyfoltoktól lehetőség szerint minél távolabbi (min. 100 m) helyszíneken lehetséges

Egyéb tevékenységek:

- Növénytelepítés esetén a területen őshonos, valamint a potenciális vegetációnak megfelelő növényfajokból kell válogatni.
- A bolygatott talajfelszíneken az özönnövények megjelenését, megtelepedést, terjedését (legalább évi egyszeri alkalommal, virágzás előtt, a termésérést gátló) kaszálással kell megakadályozni.

- Bármiféle depónia (akár csak átmeneti) kialakítása a területen nem kívánatos, az elhelyezést (a közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelmére tekintettel) lehetőleg a tervezési területen kívül kell megoldani.
- Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lág- és fásszárú fajok ellen, a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően lehetséges.

C) Kötelezően betartandó előírások:

Az erdők fenntartására és a bennük folytatott gazdálkodásra, kezelésre vonatkozó általános (kötelezően betartandó) szabályokat az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény, valamint a végrehajtására kiadott 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet rögzíti. Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet előírásai szintén kötelező érvényűek, s a 137/2007. (XII. 27.) KvVM rendelettel megerősített védettségű Mátrai Tájvédelmi Körzet védett és fokozottan védett természeti területein a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. természetvédelmi szempontú szabályrendszerét (a fontosabb kitételeket lásd a törvény 33. §-ában) is be kell tartani. A 15/2008. (VI. 3.) KvVM rendelet mellékletében jogszabályi formátumban megjelent természetvédelmi kezelési terv az erdők fenntartására, kezelésére vonatkozóan számos előírást tartalmaz, az alábbiak szerint:

3.2.1. Erdők kezelése

- *A telepített, nem őshonos fafajokból álló erdők állományát középtávon őshonos fafajokkal kell felváltani erdőszerkezet-átalakítás útján. Az utak mentén terjedő akácot vissza kell szorítani.*
- *A szikla- és szurdokerdőkben, égerlápokban, patakmenti égerligetekben, törmelékletű erdőkben, molyhos tölgyesekben erdőgazdálkodási tevékenység csak az erdő fenntartása érdekében folytatható.*
- *Erdőrezervátumok védőzónájában folyamatos erdőborítás fenntartása érdekében végezhető erdőgazdálkodás.*
- *A vágásterületek tuskózása tilos.*
- *A fakitermelés munkaműveleteit – kivéve az erdő védelme érdekében szükséges beavatkozásokat – a vegetációs időszakon kívül kell elvégezni.*
- *Erdőápolási és -védelmi munkák során kemikáliák használata csak kivételes esetben, az igazgatósággal egyeztetett módon történhet.*
- *Félszáraz gyepeken, sziklagyepeken, üde réteken rakodó létesítése tilos.*
- *Az erdőgazdálkodásra vonatkozó további részletes előírásokat az érvényes körzeti erdőterv tartalmazza.*

A Csörgő-völgy Erdőrezervátum magterületére vonatkozó, 3/2000. (III. 24) KöM rendeletből levezethető szabályok (érintetlenség biztosítása) szintén betartandók, így a magterületen gazdálkodási és természetvédelmi kezelési célú beavatkozások sem végezhetők.

A mezőgazdasági művelés alatt lévő termőföldeken, a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény 5. §-a alapján a földhasználó köteles a termőföldet művelési ágának megfelelő termeléssel hasznosítani, vagy termelés folytatása nélkül a talajvédelmi előírások betartása mellett a gyomnövények megtelepedését és terjedését megakadályozni.

A gyepek fenntartására vonatkozó, kötelezően betartandó szabályokat az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet és – az érintett védett természeti területek vonatkozásában – a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. tartalmazza. A 15/2008. (VI. 3.) KvVM rendelet mellékletében jogszabályi formátumban megjelent természetvédelmi kezelési terv a gyepek fenntartására, kezelésére vonatkozóan számos előírást tartalmaz, az alábbiak szerint:

3.2.2. Gyepek kezelése

- *Legeltetéssel (juhval vagy szarvasmarhával) csak az üdébb, természetvédelmi szempontból kevésbé értékes franciaperje-rétek és a gyomos, degradált sztyepptípusú rétek mezofil cserjésedő típusai kezelhetők. A számosállat sűrűség a 0,5 számosállat/ha sűrűséget nem haladhatja meg.*
- *A természetvédelmi szempontból értékes, fajgazdag hegyi rétek kizárólag kaszálással kezelhetők.*
- *A becserjésedő gyepterületekről kézi erővel el kell távolítani a cserjéket. A cserjétől mentesített területeket évente szárzúzással, kaszálással vagy a legeltethető területeken legeltetéssel kell kezelni. A kitermelt faanyagot, lekaszált szénát a területről el kell távolítani.*
- *A különböző típusú és állapotú gyepekhez rendelt természetvédelmi kezelési előírásokkal érintett területek elhelyezkedéséről az igazgatóság rendszeresen (legalább évente) tájékoztatja a gazdálkodókat, földhasználókat.*
- *A gyepek trágyázása, szintetikus gyomirtószerekkel való kezelése, valamint felülvetése tilos.*
- *Gyep művelési ágú területen nem gyepgazdálkodásból származó anyagot tárolni, építményt létesíteni – legelőgazdálkodáshoz feltétlenül szükséges, továbbá egyéb, a természetvédelmi kezelést elősegítő építmény kivételével – tilos.*

Ezen túlmenően a gyepekre a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásai is érvényesek, az alábbi tartalommal:

3. § (1) *A gyepterületeket legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani.*
- (2) *Gyepterületen csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.*
- (3) *A gyepterület túllegeltetése tilos.*
- (4) *A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsítása tilos.*
- (5) *Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürületekből származhat, trágya kiszórása tilos.*

4. § (1) *A terület legalább 5, legfeljebb 10%-át – beleértve a természetvédelmi érdekből hatósági határozattal elrendelt eseti korlátozással érintett földterületeket is – kaszálásonként változó helyen kaszálatlanul kell hagyni.*

- (2) *A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.*
- (3) *Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.*
- (4) *A Natura 2000 gyepterületeken területi természetvédelmi hatóságnak, helyi jelentőségű védett természeti területnek minősülő Natura 2000 gyepterület esetében a települési önkormányzat jegyzőjének, a fővárosban a főjegyzőnek az engedélye szükséges, amelyet természetvédelmi hatósági jogkörében eljárva ad ki:*
 - a) *a nád irtásához, valamint*
 - b) *az október 31. és április 23. között történő legeltetéshez.*
- (5) *Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges.*

5. § (1) A kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől, az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni. A kaszálás során vadriasztó lánc használata kötelező.

(2) Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos.

(3) A kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt a földhasználónak legalább öt munkanappal írásban be kell jelentenie a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak. Amennyiben a (2) bekezdés szerinti védekezés során a földhasználó nem tudja betartani a 4. § (1) bekezdésében előírt 5%-os határértéket, úgy ezt a kaszálás időpontjáról szóló előzetes bejelentésével egy időben jeleznie kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak.

(4) Gyepterületen a szálas takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl tilos.

A tervezési területen a fentiekben túl a természetvédelmi hatóság a fokozottan védett fajok egyedeinek védelme érdekében – a Tvt. 44. §. (5) bekezdésében és a 12/2005. (VI. 17.) KvVM rendelet 2. §-a alapján – az egyes fokozottan védett növény- és állatfajok élőhelyén és élőhelye körül korlátozást rendelhet el, ha a tervezett/várható használati mód, gazdálkodási tevékenység a fokozottan védett faj egyedének vagy állományának zavarásával, veszélyeztetésével, károsításával, elpusztulásával járna. A korlátozást a természetvédelmi hatóság egyedi határozatban rendeli el (területi korlátozás lehatárolásával, védőzóna meghatározásával, időbeli hatály megadásával).

A területen a vadlétszámot olyan szinten szükséges tartani, hogy az ne okozza az ott található jelölőfajok és jelölő élőhelyek károsítását, így fontos a területen élő vadállomány tájegységi tervrendeletben (14/2018. (VII. 3.) AM rendelet) meghatározott minimum fenntartandó és maximum fenntartható vadlétszám között tartása. A vadgazdálkodással kapcsolatos jogszabályi előírásokat a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény, valamint a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól szóló 79/2004. (V. 4.) FVM rendelet tartalmazza.

Az érintett vízfolyásszakaszokon a kezelőnek – az 1995. évi LVII. törvényben, a 120/1999. (VIII. 6.) Korm. rendeletben, a 223/2014. (IX. 4.) Korm. rendeletben és a 30/2008. (XII. 31.) KvVM rendeletben foglaltak megfelelően – a szükséges munkákat el kell végeznie, melyhez a Csörgő-patak Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság kezelésében lévő (társulattól átvett, nem kizárólagosan állami tulajdonú) szakaszának esetében a 83/2014. (III. 14.) Korm. rendelet 3 méteres parti sávot ír elő. Ezen fenntartási munkákat:

- a mederben, mederrézsűben lerakódott uszadékok és hordalékok eltávolítását,
- a mederbe, mederrézsűbe bedőlő fák kivágását,
- a mederben, mederrézsűbe felnövő cserjék irtását,
- a vízlefolyást akadályozó medertorlaszok eltávolítását,
- és a mederrézsűben és parti sávon felnövő gaz kaszálását a Csörgő-patak érintett szakaszán az árvízi veszélyeztetettség csökkentése, valamint a nagyvizek károkozás mentes továbbvezetése érdekében végzi a vízügyi kezelő.

A felszín alatti vizek védelméhez az alábbi hatályos jogszabályokat is figyelembe kell venni:

- 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízellátási létesítmények védelméről, különös tekintettel a település ivóvízbázisára és a strandi kutakra
- 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről
- 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről
- 6/2009. (IV. 14.) KvVM–EüM–FVM együttes rendelet a földtani közeg és a felszín alatti víz szennyezéssel szembeni védelméhez szükséges határértékekről és a szennyezések méréséről
- 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról.

Barlangok vonatkozásában kötelezően betartandók továbbá a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv.-ben megfogalmazott szabályok és az – elfogadott természetvédelmi kezelési tervvel rendelkező – barlangoknál megfogalmazott előírások. A látogatás és barlangtani kutatás szabályai betartásának a közösségi jelentőségű állatfajok (denevérek) szálláshelyéül szolgáló barlangok (pl. Csörgő-lyuk) esetében kiemelt jelentősége van.

A régészeti lelőhelyek vonatkozásában a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény – továbbiakban: Kötv. - 19. § (1) bekezdése előírásait kell figyelembe venni:

- a földmunkával járó fejlesztésekkel, beruházásokkal - beleértve az ásványi vagyon kitermelését is – a régészeti lelőhelyeket kormányrendeletben meghatározott esetekben és módon el kell kerülni. Amennyiben ez nem lehetséges, a Kötv. 22. § (1) bekezdése alapján a régészeti lelőhelynek a beruházással kapcsolatos földmunkával érintett részén megelőző régészeti feltárást kell végezni.
- A Kötv. 19. § (2) bekezdése szerint a régészeti örökség elemei eredeti helyzetükből csak régészeti feltárást keretében mozdíthatók el.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1.KE-1 kezelési egység: Lejtőszyepprétek, sziklagyepek és sziklai cserjések

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység a tervezési terület sziklagyepeit, illetve száraz, köves talajú lejtőszyeppjeit, valamint az azokba (esetleg sziklaerdőkbe) ágyazódó sziklai (*Spiraea media* és *Cotoneaster* fajok által dominált) cserjéseket foglalja magába. Az ide sorolt állományok zöme (lejtőszyepp dominanciával) az Óvár és a Mátrabérc déli oldalában vannak, de további, kisebb foltok (részben sziklagyepek, sziklai cserjések) találhatóak a Csóka-kő, Bárány-kő térségében is. A kezelési egységhez tartozó gyepek és cserjések kiterjedése csak 6,17 ha.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: nyílt szilikátsziklagyepek és törmelékajtók (G3), köves talajú lejtőszyepek (H3a), sziklai cserjések (M7) / Natura 2000: szubkontinentális peripannon cserjések (40A0), pannon sziklagyepek (*Stipo-Festucetalia pallentis*) (6190), szubpannon sztyeppék (6240)
- érintett jelölő fajok: leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*)
- érintett földrészletek (a csillaggal /*/ jelölt földrészletek csak részben érintettek): Mátrászentimre: 031/53*, 031/7*, Pásztó: 015a*, 015d*, 015h*

- érintett erdőrészek (a csillaggal /*/ jelölt erdőrészek csak részben érintettek): Mátraszentimre: 2/F*, 2/TN 1*, 2/TN 2*, 2/TN 3*, 4/A*, 4/D*, 4/G*, 4/L*, 4/M*, 4/TI*, 4/TN 2*, 5/D*, 5/TN 2*, 7/TN*, 9/C*, 9/TN*, Pásztó: 129/B*, 129/D*, 129/TN*, 131/B*, 131/C*, 131/G*, 131/H*, 131/TN 2*

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A lejtősztyepprétek, sziklagyepek és sziklai cserjések hosszú távú fenntartásához az ide sorolt élőhelytípusok jórészt primer jellege miatt, illetve kapcsolódó területhasználat híján leginkább a zavarást, bolygatást jelentő tényezők kiszűrése (főleg a vadhatás mérséklése és az adventív fajokkal való betelepülés megakadályozása) szükséges. Emellett a másodlagos állományoknál feladatot jelenthet a szekunder szukcessziós folyamatok részbeni kontrollja is. Általános kezelési javaslatok:

- Az állományokat érintő turistaösvény-fenntartási munkák során fa- és cserjekivágásra csak körültekintően, a bejegyzett erdőgazdálkodóval és a nemzeti park igazgatósággal való előzetes egyeztetést követően kerülhet sor.
- Erősen javasolható (szükséges) a területek rendszeres ellenőrzése, hogy az esetlegesen betelepülő idegenhonos elemek (fás- és lágyszárú növények) minél hamarabb felfedezhetők, és a területről eltávolíthatók legyenek.
- Az állományok területén vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, magasles) elhelyezése nem javasolt (a terepviszonyok miatt fizikálisan nem is nagyon lehetséges).
- A komoly taposási-rágási kárt okozó muflon és a szintén problémát okozó gímszarvas állománya nagymértékben csökkentendő, visszaszorítandó.
- A másodlagos lejtősztyepp-állományok fenntartásához rendszeres (5–10 évente végzett) szelektív cserjeirtás szükséges. A cserjeirtás során a sziklai cserjések fajainak védelmét biztosítani kell.
- Szelektív cserjeirtás esetén a rekonstrukciós munkák (cserjekivágások) nemzeti park igazgatósággal való egyeztetés utáni (vegetációs időszakon kívül) végzése. A kivágott cserjék gyepokról való lehordása, a gallyanyag szomszédos cserjések vagy erdők alatt történő elhelyezése.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt – gyepgazdálkodás alatt nem álló, jobbára edafikus – gyepterületekre/cserjésekre vonatkozóan kötelezően betartandó specifikus előírások nincsenek.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
GY21	Legeltetés és kaszálás nem végeztető, a területet kezelés nélkül történő fenntartása.

GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása.
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájjidegen faegyedek vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.
GY131	A cserjék – későbbi kezelések megkönnyítése érdekében – talajszintben való kivágása.
GY132	A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyepen deponálni.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Érdemi élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat a kezelési egységhez sorolt állományokra vonatkozóan csak annyiban fogalmazható meg, hogy kisebb területeken (leginkább az Óvár és Mátrabérc lejtőin) reális célkitűzés lehet egyes másodlagos lejtősztepp-állományok szelektív cserjeirtással való fenntartása. Emellett a helyenként erősen zavar, degradált élőhelyek regenerálódását nagyban segítené (és a jelenlegi zavaró hatások zömét elhárítaná) a térségi muflon és gímszarvas állomány jelentősebb mértékű csökkentése. Több helyütt (pl. Csóka-kő, Mátrabérc) turisták által kitaposott felszínek is vannak, így a turistaforgalom korlátozása is szükséges lenne (bár ez nem feltétlenül reális). Idegenhonos fajok megjelenése esetén fontos a gyors és hatékony fellépés, s az agresszíven terjeszkedő fajok ellen – körültekintéssel, az értékes növényzet fokozott védelme mellett, a megfelelő engedélyek beszerzését követően – szükség szerint vegyszeres kezelés is alkalmazható.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének (azon belül a sziklai vegetáció területfoglalásának) csökkenésével járna (pl. új ösvény vagy kiépített kilátópont kialakítása, építmények elhelyezése, egyéb infrastrukturális fejlesztések), nem javasolt. A jelenlegi turistaút-hálózat bővítése az érintett helyszíneken (az élőhelyek sérülékenysége miatt) nem javasolt.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok megfogalmazására elsősorban és hangsúlyosan a sziklai vegetáció zavarásának mérséklése, a sziklai élőhelytípusok természetességi állapotának megőrzése, illetve javítása, valamint a kapcsolódó, természetvédelmi szempontból jelentős értéket képviselő fajok védelmének szándékával került sor. Emellett az összeállítás kitér a turisztikai funkciók és a természetvédelmi szempontok érintkezési pontjaira is.

3.2.1.2.KE-2 kezelési egység: Kékperjés rétek, kaszálórétek, sovány gyepek, jellegtelen gyepek

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység a tervezési területen elszórtan elhelyezkedő kisebb-nagyobb irtásréteket foglalja magába. Ezek szinte kivétel nélkül a Mátrakeresztes, Mátrászentimre, Mátrászentistván, Mátrászentlászló települések környéki hegyi rétgazdálkodás máig megmaradt töredékei, maradványai. A jelentősebb rétek a Külső-Óvári-rétek, Belső-Óvári-rétek, Tugár-rét, Fallóskúti-rétek, Som-hegy körüli rétek, Kis-kő körüli rétek és Piszkési-legelő. A gyepek zöme üde és hegyi (kisavanyodó talajú) kaszálórét, de kisebb foltokban kékperjés gyepek és sovány gyepek is előfordulnak. Változó mértékben cserjésednek, az elmúlt évtizedben rekonstruált (újából kitisztított) részeken szedresednek. Összesen négy-öt tucatnyi tucatnyi kisebb-nagyobb állomány ismert, de ezek együttes területe is csak 38,04 hektárt tesz ki (ez a terület 2,52%-a).

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: kékperjés rétek (D2), franciaperjés rétek (E1), veres csenkeszes rétek (E2), hegy-dombvidéki sovány gyepek és szőrfűgyepek (E34), jellegtelen üde gyepek (OB) / Natura 2000: kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (6410), sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510), hegyi kaszálórétek (6520)
- érintett jelölő fajok: leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*)
- érintett földrészletek (a csillaggal /*/ jelölt földrészletek csak részben érintettek):
Bátonyterenyé: 0284/16*, 0284/17*, 0284/1f*, 0284/1m*, 0284/1n*, 0284/1p*, 0284/23*, Mátrászentimre: 031/45*, 031/7*, 050/2*, 050/3*, 050/4a*, 050/8c*, 052/3a*, 055/3a*, 055/3b*, 056/1, 056/2*, 056/3*, 066a*, 067*, 068*, 071/1*, 071/2*, 076/10*, 076/13*, 076/21*, 076/22*, 076/25*, 076/26*, 076/27*, 076/28*, 076/9*, 077/1*, 0138/24*, 0138/27*, 0138/28*, 0138/31, 0138/32, 0138/34*, 0230/1*, 0230/2*, 0230/3*, 0230/4*, 0230/5*, 0231/1*, 0231/10*, 0231/11*, 0231/12*, 0231/13*, 0231/14*, 0231/15*, 0231/16*, 0231/17*, 0231/3*, 0231/5*, 0231/6*, 0231/8*, 0231/9, 0232/24*, 0232/25*, 0232/26a*, 0233/1*, 0233/2*, 0233/4*, 0233/8*, Pásztó: 015c*, 015h*
- érintett erdőrészletek (a csillaggal /*/ jelölt erdőrészletek csak részben érintettek):
Bátonyterenyé: 25/J*, 56/ÉP*, Mátrászentimre: 3/TI 1*, 8/N*, 18/C*, 30/A*, 31/A*, 31/TI*, 32/TI*, 33/TI 1*, 33/TI 3*, 34/D*, 34/F*, 34/TI 5*, 34/TI 6*, 34/TI 7*, 34/TI 8*, 35/A*, 35/TI 2*, 37/H*, 62/A*, Pásztó: 129/A*, 130/TI 1*, 130/TI 2*

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez gyepfoltok fenntartásához a másodlagos szukcessziós folyamatokat (cserjésedés, erdősülés) kontrolláló, illetve a zavaró hatásokat mérséklő kezelési beavatkozásokra van szükség. Általános kezelési javaslatok:

- Az elgyomosodott, szedresedő, magaskórós növényzettel átszőtt állományok rendszeres (évi 1 alkalommal történő) szárzúzóása.
- A jobb állapotú hegyi rétek rendszeres (évi 1 alkalommal történő) gépi kaszálása.

- Szárzúzózást, illetve kaszálást követően a levágott széna/fű területről való mielőbbi eltávolítása.
- A szárzúzózás és kaszálás munkaművelet július 15. vagy (kékperjések és egyéb érzékenyebb gyepek) augusztus 15. utáni végrehajtása (de: a kornistárnics előfordulási helyein csak késő őszi kaszálás lehetséges).
- A rétek szegélye felől terjeszkedő cserjék kivágása-visszaszorítása, a gyepfoltok cserjésedő szegélyeinek rendezése.
- Cserjésedő-erdősülő állományokban a fásszerű növényzet vegetációs időszakon kívül történő, rendszeres visszavágása, eltávolítása.
- Cserjeirtás esetén a rekonstrukciós munkák (fa- és cserjekivágások) nemzeti park igazgatósággal való egyeztetés utáni (vegetációs időszakon kívül) végzése. A kivágott cserjék gyepekről való lehordása, a gallyanyag szomszédos erdők alatt történő elhelyezése.
- Az állományok rendszeres ellenőrzése, az esetlegesen betelepülő idegenhonos elemek (fás- és lágyszárú növények) minél hamarabb történő eltávolítása.
- A gyepek területén a faanyag-tárolás, a faanyag-rakodás és a különböző depóniák (pl. széna) kialakításának mellőzése.
- A szomszédos területeken végzett erdőgazdálkodási (fakitermelési) tevékenység során a nedvesebb, mocsárrét vagy magaskórós jellegű gyepek (sok esetben süppedős) talaján a géppel történő átjárást el kell kerülni.
- Az állományok területén és közvetlen közelében (100 m-es távolságon belül) vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, magasles) elhelyezése nem javasolt (az ilyen helyszíneken levő létesítményeket távolabbra javasolt áttelepíteni).

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt gyepterületekre vonatkozóan a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásai kötelező érvényűek.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
E24	Az erdőrészekben belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása.

E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
-----	--

Kód	Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY30	A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságának szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.
GY74	Kaszálás július 15. után lehetséges. [Magyarázat: üde és hegyi kaszálórétek, illetve jellegtelen, gyomos gyepek esetében érvényes időbeli korlát.]
GY76	Kaszálás augusztus 15. után lehetséges. [Magyarázat: kékperjés rétek esetében érvényes időbeli korlát, amelyet a kornistárnics előfordulási helyein még tovább, késő őszre ki kell tolni.]
GY80	A gyeplet évente csak egyszer lehet kaszálni.
GY86	A széna összegyűjtése és eltávolítása a területről a kaszálást követő 2 héten belül.
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepletet.
GY131	A cserjék – későbbi kezeléseik megkönnyítése érdekében – talajszintben való kivágása.
GY132	A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyeppen deponálni.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt állományokban az élőhelyrekonstrukciós feladatok a gyepek cserjés szegélyeinek rendezése, illetve a már cserjésedett területrészek helyreállítása (cserjeirtása, szárzúzása) és tartós kezelésbe vétele formájában értelmezhetők. Az elmúlt évtizedben számos területen (Külső-Óvári-rétek, Belső-Óvári-rétek, Tugár-rét, Fallóskúti-rétek) történt rétrekonstrukció), de ezt a munkát a Som-hegy körüli rétek, a Kis-kő körüli rétek és (növénytanai érdekességei miatt kiemelt jelentőséggel) a Pizskési-legelő területén lehetne folytatni. A részletesebb javaslatokat a fejezet c) pontja tartalmazza.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt állományokban alapesetben kerülendők a területcsökkenést eredményező fejlesztések vagy beruházások, újabb vonalas létesítmények (pl. utak) elhelyezése nem javasolt. A jelenlegi turistaút-hálózat bővítése az érintett helyszíneken (az élőhelyek sérülékenysége miatt) nem javasolt. A meglévő (átmenő) földutak karbantartása, felújítása – építési törmelék lerakása nélkül, elsősorban közúzalék felhasználásával – szükség szerint elvégezhető.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

Az érintett, kisebb-nagyobb gyepterületek közös jellemzője, hogy a korábbi gazdálkodási forma (elsősorban kaszálás és legeltetés) néhány évtizeddel ezelőtti felhagyása ellenére még mindig nyílt, gyepes (de változó mértékben cserjésedő-erdősülő) élőhelyeket hordoznak. Az irtásréteken kialakult gyeptípusok jelentős része közösségi jelentőségű élőhelytípusnak – kékperjés rétek (6410), üde kaszálórétek (6510), hegyi kaszálórétek (6520) – minősül, így a meglévő állományok fenntartása, megőrzése, illetve helyreállítása (rekonstrukciója) legitim természetvédelmi törekvés. A kezelési javaslatokat ezen megközelítés alapján állítottuk össze, s a célkitűzések elérésének módjaként a gyepek kaszálással való fenntartását, illetve a még valósan helyreállítható szegélyek és foltok rekonstrukcióját határoztuk meg.

3.2.1.3.KE-3 kezelési egység: Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek és bükkösök

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységhez a tervezési terület üde termőhelyeken álló (nagy területi hányadot képviselő) zonális erdei, a szubmontán (völgyaljakban néhol montán jellegű) bükkösök, illetve a gyertyános-kocsánytalan tölgyesek tartoznak. A nagyobb, összefüggő állományok a Mátrabérc északi lejtőin, a Som-tető északi és keleti oldalában, a Csörgő-patak völgyében, valamint (Mátrakeresztesnél) a Kövecses-patak völgyében helyezkednek el. A kezelési egységhez tartozó erdők a tervezési terület több mint kétharmadát (69,48%) teszik ki.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: gyertyános-kocsánytalan tölgyesek (K2), bükkösök (K5) / Natura 2000: szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*) (9130), pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulusszal* (91G0)
- érintett jelölő fajok: nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), kék pattanóbogár (*Limoniscus violaceus*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), havasi cincér (*Rosalia alpina*), csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)
- érintett földrészletek (a csillaggal /*/ jelölt földrészletek csak részben érintettek):
Bátonytereny: 0284/12, 0284/1f*, 0284/11, 0284/1m*, 0284/1n*, 0284/22*, 0284/24, 0284/25*, 0326/1k*, 0326/1m*, Mátraszentimre: 030/2*, 030/4*, 030/6, 030/7, 030/8*, 031/10, 031/12*, 031/15*, 031/16*, 031/17*, 031/19*, 031/2*, 031/20*, 031/21*, 031/22*, 031/5*, 031/53*, 031/56*, 031/59, 031/6*, 031/61b*, 031/61c*, 031/62*, 031/7*, 031/8, 031/9*, 032/31*, 032/50*, 050/2*, 050/4a*, 050/4b, 050/5, 050/6, 050/8a*, 050/8b*, 050/8c*, 050/8d, 050/8g, 052/1*, 052/2*, 052/3a*, 052/3b*, 052/3c*, 052/5*, 053, 055/3a*, 055/3b*, 056/3*, 057/1, 059*, 061a*, 061b*, 066a*, 066b*, 066c*, 067*, 068*, 069d*, 071/1*, 071/2*, 072, 073*, 074/1, 074/2, 074/3*, 076/12*, 076/13*, 076/14*, 076/16*, 076/17, 076/18*, 076/19*, 076/24*, 076/28*, 076/30, 076/32, 076/33, 076/34, 076/4*, 076/6*, 076/7*, 076/8, 077/1*, 077/3*, 081/5*, 0134/44*, 0137/1, 0137/10, 0137/11,

0137/12*, 0137/13, 0137/14*, 0137/15*, 0137/16, 0137/17*, 0137/18, 0137/19*, 0137/2, 0137/20*, 0137/21*, 0137/22*, 0137/23*, 0137/29*, 0137/3*, 0137/30*, 0137/4*, 0137/7, 0137/9, 0138/10*, 0138/14*, 0138/15*, 0138/16*, 0138/17*, 0138/18*, 0138/19*, 0138/2*, 0138/20, 0138/22*, 0138/23*, 0138/24*, 0138/25*, 0138/26*, 0138/29*, 0138/30*, 0138/34*, 0138/38*, 0138/5*, 0138/8*, 0138/9, 0162/1, 0232/26a*, 0232/26b*, 0233/4*, Pásztó: 016*, 015a*, 015c*, 015d*, 015f*, 015h*

- érintett erdőrészek (a csillaggal /*/ jelölt erdőrészek csak részben érintettek):
 Bányterenyre: 17/B*, 17/C*, 17/D*, 17/F*, 17/TI, 18/A, 18/B*, 18/C*, 18/D, 18/E*, 18/F*, 22/ÚT 2, 23/A*, 23/B*, 23/C*, 24/B, 24/C*, 24/D*, 25/A, 25/B, 25/C, 25/D, 25/E: 25/F*, 25/G, 25/H*, 25/I*, 25/J*, 25/NY, 51/A*, 51/B*, 51/C*, 51/D*, 51/NY*, 53/A*, 53/B, 53/C*, 53/D*, 53/E*, 53/F*, 53/G*, 53/NY, 53/TI*, 54/A, 54/D, 54/E*, 54/F*, 54/G, 54/TI*, 54/ÚT 2, 55/A*, 55/B*, 55/C*, 56/A, 56/ÉP*, 57/A 2, 81/B, 81/C*, Mátraszentimre: 1/A*, 1/B*, 1/C*, 1/D*, 1/E*, 1/F, 1/G, 1/H*, 1/I*, 2/A*, 2/B*, 2/C*, 2/D*, 2/E*, 2/ÉP*, 3/A*, 3/B*, 3/C*, 3/D*, 3/E*, 3/F*, 3/G*, 3/H, 3/I*, 3/J, 3/TI 1*, 3/ÚT 1, 3/ÚT 2, 4/A*, 4/B*, 4/C*, 4/D*, 4/E: 4/G*, 4/H*, 4/I*, 4/J, 4/K*, 4/L*, 4/M*, 4/N*, 4/P*, 5/A*, 5/B*, 5/C*, 5/D*, 5/E*, 5/I*, 5/J*, 5/TN 2*, 6/A*, 6/B*, 6/C*, 6/D*, 6/E*, 6/F*, 6/G*, 6/H, 6/I*, 6/J, 6/K*, 6/ÚT 1, 7/A*, 7/B*, 7/C, 7/D, 7/E: 7/F*, 7/G*, 7/H, 7/I, 7/J*, 7/K*, 7/L*, 7/M, 7/N, 7/O, 7/P, 8/A, 8/B*, 8/C*, 8/D, 8/E*, 8/F*, 8/G, 8/H*, 8/I, 8/J*, 8/K*, 8/L*, 8/M*, 8/N*, 9/A*, 9/C*, 9/D*, 9/E*, 9/F*, 9/G*, 9/H*, 9/I*, 10/A*, 10/B*, 10/C*, 10/D*, 10/E, 10/F*, 10/G, 11/A*, 11/B*, 11/C*, 11/D*, 11/E: 11/G, 11/I, 11/NY 1*, 11/NY 3, 12/A*, 12/B*, 12/C*, 12/D, 12/E: 12/F, 12/G*, 12/I, 12/J*, 12/K, 12/L*, 12/M*, 12/N, 13/A, 13/B*, 13/C*, 13/D*, 13/E*, 13/F*, 13/G*, 13/H, 13/I*, 18/A*, 18/B*, 18/TI*, 19/A*, 19/B*, 19/ÚT 1, 20/A*, 20/B*, 30/A*, 30/C*, 30/ÚT 1, 31/A*, 31/TI*, 32/A*, 32/TI*, 33/A*, 33/B*, 33/C*, 34/A*, 34/B*, 34/C*, 34/D*, 34/F*, 34/G*, 34/H 1*, 34/H 2*, 34/H 3, 34/ÚT 2, 34/ÚT 4, 35/A*, 35/B*, 35/C*, 35/D*, 35/F*, 35/G*, 35/TI 5*, 37/H*, 37/O*, 51/M*, 53/D*, 62/A*, 64/TI*, Pásztó: 119/B*, 119/CE*, 119/NY*, 129/A*, 129/B*, 129/C*, 129/D*, 129/E: 129/F, 129/TI, 130/A*, 130/B*, 130/C*, 130/D*, 130/TI 1*, 130/TI 2*, 131/A*, 131/B*, 131/C*, 131/D*, 131/E*, 131/H*, 131/I*, 131/J*

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

c1) Vágásos üzemmódba sorolt állományok:

A gyertyános-kocsánytalan tölgyes és bükkös állományok kétharmada napjainkban is vágásos üzemmódban kezelt erdő (a következő erdőtervezési ciklusban ezek egy részét – a folyamatos erdőborítás mellett kezelt erdők területének további növelése érdekében – célszerű lenne még átmeneti vagy örökerdő üzemmódba sorolni). A 80 év alatti állományok az összterületnek kevesebb mint felét teszik ki, de ezekben az erdőkben az elkövetkező időszakban erdőterv alapján nagyobb területen várhatóak tisztítások és gyérítések, így a nevelővágások (elsősorban tisztítások és törzskiválasztó gyérítések) végrehajtására vonatkozó irányelveket érdemes külön összefoglalni. Általános erdőkezelési javaslatok:

- A nevelővágások (tisztítások, törzskiválasztó és növedékfokozó gyérítések) során az őshonos lombos elegyfajok (hársak, juharok, kőrisek, szilek, vadgyümölcsök) egyedeinek kímélete, a szórványosan előforduló idegenhonos fajok (főleg erdeifenyő és lucfenyő) visszaszorítása. Az esetlegesen megjelenő fehér akác és mirigyes bálványfa törzsek kezelésére elsősorban vegyszeres injektálást célszerű

alkalmazni, a fiatal sarjak visszaszorítására ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.

- Szórt vagy kislelt mintázat mellett az elegyfajok arányának 20–40%-os tartomány felé való elmozdítása, elegyes állományok fenntartása. Hosszabb távon (főleg a változó klímaviszonyokhoz való alkalmazkodás szükségessége miatt, tölgyesekben) a tájegységben most jellemző zonális erdőkhöz képest elegyesebb, több (őshonos) fafajból álló erdők kialakítása és fenntartása.
- Az átmérő-eloszlásban mutatkozó változatosság megtartása, bővítése. A visszamaradó állományban az átlagátmérőnél vékonyabb és vastagabb törzsek jelenlétének biztosítása. Az előző állományokból visszamaradt, az állomány átlagkoránál idősebb faegyedek (az átlagosnál nagyobb koronájú, böhöncös fák) kímélete, megőrzése.
- A tövön száradt törzsek, facsonkok, valamint az odvas-üreges törzsek jelölő fajok (pl. erdőlakó denevérek, szaproxilofág rovarok) és egyéb védett állatfajok (pl. odúlakó madarak és emlősök) életfeltételeinek biztosítása érdekében való visszahagyása. A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása csak magas tuskó visszahagyásával, és az odú megőrzésével végezhető.
- Az állományok színteztettségének biztosítása érdekében a cserjeszint kímélete, legfeljebb a közelítési, kiszállítási munkákat közvetlenül akadályozó cserjék eltávolítása.
- Az egyenletes hálózatot kialakító/fenntartó, homogenizáló jellegű állományalakítás elkerülése, helyette térben változó erélyű belenyúlás alkalmazása, változatos, sok elegyfára épülő, mozaikos szerkezet kialakítása. (A térben változó erélyű munkák egyik lehetséges kivitelezési módja, hogy kisebb állományrészeket érintetlenül hagyunk, a besűrűsödött foltokat ténylegesen gyérítés jelleggel fellazítjuk, az alsó szinttel rendelkező állományrészeket pedig erősebben gyérítjük.)
- A távlatilag átalakításra tervezett erdőkben a beavatkozások mozaikos, vertikálisan is tagolt állományszerkezet kialakítása/megerősítése, valamint a felújítás megkezdése szándékával való elvégzése. Az új korosztályok megtartása, illetve megjelenítése érdekében ez esetben a már meglévő újulatfoltok felett, jó makktermést adó években pedig a nagyobb koronájú magászó fák szomszédságában (megfelelő hálózatban, egymástól legalább 40–60 m-es távolságra), kisebb, fél-egy famagasság átmérőjű lékek is nyithatók.
- A holtfához kötődő élő szervezetek élőhelyének biztosítása érdekében a szálanként elpusztult, őshonos fafajú álló és fekvő holtfák – melyek átmérője eléri, vagy meghaladja az erdőrészletben található faegyedek átlagátmérőjét – visszahagyandók.
- Az erdő fennmaradását és egészségi állapotát jelentősen veszélyeztető erdővédelmi ok, erdőfelújítási kötelezettséget nem keletkeztető mértékű záródásihiány, valamint az utak és turistautak környéki (közvetlen élet- és balesetvédelmi) veszélyhelyzet elhárítása kivételével a szálanként képződő holtfák egészségügyi fakitermelésének mellőzése.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélethelyek minél teljesebb körű megőrzésével történő elvégzése.

A vágásos üzemmódba sorolt idős (80 év feletti) gyertyános-kocsánytalan tölgyesek és bükkösök (ezek az összes ide sorolt állomány több mint felét teszik ki.) esetén a véghasználati célú beavatkozások kapcsán lehet megfogalmazni olyan irányelveket, amelyek egyrészt mérséklik a végvágás okozta környezeti változásokat, másrészt (távlatilag) segíthetik a folyamatos erdőborítás felé való fokozatos átvezetést. Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az erdészeti gyakorlatban általánosan elterjedt egyenletes bontáson alapuló (következésképpen egykorú, egyszintes és homogén állományokat eredményező, esetenként erősen leegyszerűsítve végrehajtott), ún. ernyős felújítóvágások helyett 15–30 éves időtartamra elnyújtott, egyenlőtlen (lékes-csoportos-foltos, gyengén feltárt, meredekebb területeken esetleg vonalas-szegélyes) beavatkozással végzett felújítóvágások, vagy a 30–60 évre elnyújtott felújítási periódust eredményező szálalóvágások alkalmazása. Rövidebb időtartamú véghasználatok és nagyobb erdőrészek esetén javasolt a részterületes végvágások (és esetleg bontóvágások) kivitelezése.
- Szálalóvágások alkalmazása során az egy erdőtervi cikluson belüli beavatkozási erély 25–30%-os értékben való maximálása, illetve az egy-egy alkalommal összefüggően keletkező bontott vagy véghasznált területek negyed hektáros lépték alatt (legfeljebb a 0,15–0,25 ha-os tartományban) tartása.
- A bontóvágások/szálalóvágások során az utódállomány elegyességének biztosításához az egyébként is szórványos elegyfajok egyedeinek (szálanként vagy csoportosan) kímélete és lehető leghosszabb ideig való fenntartása.
- Az esetlegesen megjelenő fehér akác és mirigyes bálványfa törzsek kezelésére elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak visszaszorítására ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.
- A bontóvágások/szálalóvágások során a tövön száradt törzsek, facsonkok, valamint az odvas-üreges törzsek jelölő fajok (pl. erdőlakó denevérek, szaproxilofág rovarok) és egyéb védett állatfajok (pl. odúlakó madarak és emlősök) életfeltételeinek biztosítása érdekében való – legalább részleges – visszahagyása. A talajszíntől odúval rendelkező fák kivágása csak magas tuskó visszahagyásával, és az odú megőrzésével végezhető.
- A bontóvágások/szálalóvágás, illetve végvágások során az állományok alsó szintjében levő fiatalabb fák és facsoportok döntési és közelítési károktól való megóvása, felszabadítása.
- A felújítási folyamat végén 5–10%-nyi területen, az idős állomány élőfakészletének 5–10%-a mértékéig hagyásfa-csoportok visszahagyása. A hagyásfa-csoportokat (praktikusan még a bontások, illetve kezdeti szálalóvágások fázisában) úgy célszerű kijelölni, hogy azok az idős állományokon belüli különleges vagy sérülékeny élőhelyeket (pl. sziklakibúvás, gyengébb termőhelyű terület), mikroélőhelyekben gazdag állományrészeket, természet-védelmi vagy közjóléti jelentőségű objektumokat (pl. védett fajok előfordulási helyei) és az öreg hagyásfákat is magukba foglalják.
- A véghasználatok során elszórtan, egyesével visszahagyott hagyásfák helyett a kisebb-nagyobb hagyásfa-csoportok alkalmazásának előtérbe helyezése.
- A már megbontott állományokban (a további fakitermelések időleges visszafogásával, a végvágás elhagyásával, illetve a térbeliség újragondolásával) a felújítási folyamat szálalóvágásos erdőfelújítás felé való átvezetése, vagy esetleg átmeneti vagy örökerdő üzemmódba fordítása.

- A holtfához kötődő élő szervezetek élőhelyének biztosítása érdekében a szálanként elpusztult, őshonos fafajú álló és fekvő holtfák – melyek átmérője eléri, vagy meghaladja az erdőrézletben található faegyedek átlagátmérőjét – visszahagyandók.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyek minél teljesebb körű megóvásával történő elvégzése.

c2) Átmeneti és örökerdő üzemmódba sorolt állományok:

Átmeneti és örökerdő üzemmódba sorolt állományok már jelenleg is érzékelhető kiterjedésben, több mint 10%-os arányban vannak jelen a területen. Megtartásuk és területük/arányuk további (távlati) bővítése természetvédelmi szempontból mindenképpen kívánatos, többek között azért is, mert a vágásos erdőgazdálkodás, illetve a jelenlegi korosztályszerkezet miatt helyenként előbb-utóbb felbukkanó vágáskoncentráció hátrányainak visszaszorítása elsősorban ennek a folyamatnak a továbbvitelével lehetséges. Mindezek miatt a fenntartási tervben az átmeneti és örökerdő üzemmód melletti gazdálkodás kérdéseit, szempontjait is hangsúlyosan érintjük. Mivel a folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódba sorolható állományok jellemzően azonos kiinduló állapotot (idős, homogén, zárt, legfeljebb mérsékeltén lékesedő erdőkép) jelentenek, irányelvek szintjén célszerű együtt tárgyalni őket (valójában az örökerdő üzemmódba esetleg belépő állományokban is átalakítás folyamatot kell indítani, ezért a szövegezésnél e tekintetben sem teszünk különbségeket). Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az átmeneti és örökerdő üzemmódba sorolt állományok területének – a folyamatos erdőborítás melletti erdőkezelés területi bővítése, egyúttal a vágásos erdőgazdálkodás okozta ökológiai hátrányok mérséklése érdekében történő – további növelése.
- Az átalakítás komplex, változó eréllyel végrehajtott növedékfokozó gyérítéssel vagy szálalóvágással indított folyamata során a kiinduló (idős) állományok fatérfogatának fokozatos csökkentése, továbbá az átmérőeloszlás, a térbeli mintázat, a vertikális tagoltság és az elegyarányviszonyok egyidejű alakítása. A biológiai szempontból értékesebb, az odúlakó madarak, erdőlakó denevérek és szaproxilofág rovarok számára költő-, búvó- és szaporodóhelyet biztosító (odvas, korhadt, böhönc jellegű stb.) törzsek, illetve a faállományhoz köthető mikro-élőhelyek legalább részleges megtartása. (A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása csak magas tuskó hagyásával, és az odú megőrzésével végezhető.)
- Az átalakítások lékvágással és/vagy csoportos bontásokkal – gyengén feltárt, meredekebb területeken esetleg vonalas-szegélyes beavatkozásokkal – történő megindítása, a térbeli mintázat további alakításánál a lékes-csoportos-foltos beavatkozások előnyben részesítése.
- Az átalakítások során a korábbi vágások vagy dölések során keletkezett nyílt foltok, illetve lékek mintázatának figyelembe vétele.
- A változatos (szálaló jellegű) szerkezet fokozatos közelítése érdekében a gyors, nagyobb mértékű – az átalakítási törekvéssel össze nem egyeztethető ütemű – fakitermelések mellőzése.
- Az első szálalóvágások során az egy erdőtervi cikluson belüli beavatkozási erély 20%-os értékben való maximálása, illetve az egy-egy alkalommal összefüggően

- keletkező bontott vagy véghasznált területek lékméret léptékére (0,05–0,15 ha) csökkentése (vonalas szálalóvágások esetében ettől a területi korláttól el lehet térni).
- Az átalakítás során az egyébként is szórványos elegyfajok egyedeinek (szálankénti vagy csoportos) kímélete, az utódállomány elegyességének biztosítása. Az állományok alsó szintjében levő fiatalabb facsoportok döntési és közelítési munkák során való megóvása, sérülésmentes felszabadítása.
 - A fiatal újulatfoltok elegyességének, változatosságának megtartása, az esetlegesen megjelenő fehér akác és mirigyes bálványfa törzsek visszaszorítása. A törzsek kezelésére elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak visszaszorítására ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.
 - Az átalakítási folyamat során az erdőrésztetek 5–10%-ának érintetlenül hagyása. Az érintetlenül hagyandó részek („hagyásfa-csoportok”) előzetes, az átalakítás kezdeti fázisában való kijelölése. A kijelöléseket itt úgy célszerű megtenni, hogy azok az idős állományokon belül elhelyezkedő különleges vagy sérülékeny élőhelyeket (pl. sziklakibúvás, gyengébb termőhelyű terület), a mikroélőhelyekben gazdag állományrészeket, a védett fajok előfordulási helyeit és az öreg hagyásfákat is magukba foglalják.
 - A holtfához kötődő élő szervezetek élőhelyének biztosítása érdekében a szálanként elpusztult, őshonos fafajú álló és fekvő holtfák – melyek átmérője eléri, vagy meghaladja az erdőrészletben található faegyedek átlagátmérőjét – visszahagyandók.
 - A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével való kijelölése.
 - A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyek minél teljesebb körű megóvásával történő elvégzése.

c3) Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt állományok:

A gyertyános-kocsánytalan tölgyes és bükkös állományoknak számottevő hányada (több mint 20%-a) esik faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt erdőrészletbe. Az Óvár, Ágasvár, Mátrabérc, Csörgő-völgyterületén gyertyános-kocsánytalan tölgyesek és bükkösök is érintettek, s természetesen ide tartoznak a Csörgő-völgy Erdőrezervátum magterületének erdei is. Ezekben az állományokban gyakorlatilag csak minimális, fenntartó és védelmi jellegű beavatkozások lehetségesek. Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az állományok fenntartásának, illetve megújulásának természetes erdődinamikai folyamatokra való alapozása (a felújulási és differenciálódási folyamatok „működéséhez” a vadhatás erőteljes mérséklése szükséges).
- Fakitermelési beavatkozás végzése kizárólag idegenhonos fafajok megtelepedése és jelenléte esetén, továbbá a használt utak és turistautak mentén, közvetlen veszélyt jelentő száraz törzsek kivágásával, balesetmegelőzési céllal.
- Az állományok természetességi állapotának megtartása, illetve javítása érdekében az esetlegesen megjelenő fehér akác és mirigyes bálványfa törzsek visszaszorítása. A törzsek kezelésére elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak visszaszorítására ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.

- Jelentősebb, nagyobb területet érintő abiotikus vagy biotikus károsítások esetén, az erdőborítottság helyreállítása érdekében esetleg rendkívüli intézkedések is szükségessé válhatnak. Az ezekhez kapcsolódó beavatkozások megtervezése és kivitelezése csak a nemzeti park igazgatóság közreműködésével, illetve felügyelete mellett lehetséges.
- Az állományok területén vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, magasles) elhelyezése nem javasolt.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt erdőterületekre kötelező előírásokat az ágazati jogszályok tartalmazzák, a Gyöngyössolymosi és a Nagybátonyi Erdőtervezési Körzetre elfogadott erdőtervek a gazdálkodás keretszabályait határozzák meg.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben – a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökzöld vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E16	A gyéritések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete.

E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E37	Tájhonos fafajú állományok véghasználat során az idős állományban legalább 5% területi lefedettséget biztosító hagyásfa csoport (mikroélőhely) visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló formájában.
E38	Óshonos fafajú állományok véghasználat során átlagosan 5–20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása. [Magyarázat: pl. biotópfák, böhöncök meghagyása.]
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E52	Óshonos fafajú faállomány tájhonos fajokkal történő felújítása. [Magyarázat: javasolt célállomány (termőhelytől függően): bükkös, gyertyános-kocsánytalan tölgyes.]
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása. [Magyarázat: javasolt elegyfajok.: hegyi juhar, korai juhar, mezei juhar, magas kőris, hegyi szil, madárcseresznye, berkenye fajok.]
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágú szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.

	<ul style="list-style-type: none"> • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, száruzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E81	Faanyag mozgatása csak kemény (száraz vagy fagyott) talajviszonyok mellett.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágú és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, száruzás) történő megakadályozása.
E84	Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészeket korosztály-eloszlásának javítása. Térben változó erélyű nevelővágások végzése, az alsó szint és az átlagkornál fiatalabb egyedek kímélete.
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merült fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló lehetséges intézkedések (pl. idegenhonos és inváziós fajok visszaszorítása, az erdők szerkezetének javítása, az álló és fekvő holtfa mennyiségének megtartása, illetve növelése) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a c) pont alatt szerepelnek. Megemlítendő viszont, hogy a KE-9 egység alatt szerepeltetett idegenhonos fajú állományok zömét hosszú távon gyertyános-kocsánytalan tölgyes vagy bükkös állománnyá kell majd visszaalakítani. Az élőhelyi állapot javításához a vadhatás-mérséklése, a vadlétszám csökkentése feltétlenül indokolt.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományokban olyan tevékenység, amely azok területének csökkenésével járna (beépítés, új vonalas létesítmények elhelyezése, újabb utak, épített közelítőnyomok kialakítása), nem javasolt. A jelenlegi turistaút-hálózat lényegesebb bővítése nem indokolt, de ilyen irányú igény esetén (az útvonal körültekintő, a nemzeti park igazgatósággal is egyeztetett megtervezésével, lehetőleg meglévő földutakat igénybe véve) lehetséges. A meglévő műszelvényes földutak karbantartása, felújítása – elsősorban közúzalék felhasználásával – szükség szerint elvégezhető. Az úthálózat karbantartása ugyanakkor nem járhat az utak szélesítésével, a technológiát úgy kell alkalmazni, hogy ez ne következhesen be. A Csörgő-völgy Erdőrezervátum bükköseinak erdődinamikai és egyéb célú kutatásához a feltételeket folyamatosan biztosítani szükséges.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A gyertyános-kocsánytalan tölgyesek és bükkösök a tervezési terület jelentős területfoglalású, számottevő élőfakészlettel rendelkező, a védelmi és közjóléti célkitűzések mellett bizonyos mértékben gazdasági jelentőséggel is bíró erdei, amelyekre a jelenleg (a Gyöngyössolymosi Erdőtervezési Körzetben 2020–2029 között, a Nagybátonyi Erdőtervezési Körzetben 2021–2030 között) érvényben levő erdőtervek is tartalmaznak gazdálkodási jellegű fakitermelési előírásokat, illetve lehetőségeket. A kezelési javaslatok mindezek figyelembe vételével, a jelenlegi üzemmód-besorolások szerinti tagolással, de hangsúlyozottan a természetvédelmi (kisebb részben a közjóléti-turisztikai) funkciók előtérbe helyezésével kerültek megfogalmazásra. A javasolt intézkedések a homogén állomány-szerkezetű erdők változatosabbá tételét, az elegyfák felkarolását, az idegenhonos elemek (fenyők és az esetlegesen megjelenő inváziós fafajok) visszaszorítását, a holtfa megtartását, mennyiségének növelését, valamint az erdőlakó denevérfajok és szaproxilofág rovarfajok, továbbá egyéb közösségi jelentőségű fajok számára szükséges mikroélőhelyek, szubsztrátok jelenlétének biztosítását (együttesen az erdők természetességi állapotának javulását) is szolgálják.

3.2.1.4.KE-4 kezelési egység: Cseres-kocsánytalan tölgyesek

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységhez főleg a tervezési terület félszáraz termőhelyeken álló (jelentősebb területi hányadot képviselő) zonális erdei, a cseres-kocsánytalan tölgyesek tartoznak. Az érintett állományok főként az Óvár és Mátrabérc déli lejtőin, kisebb részben a Harasztos-bérc és Egrestető déli oldalain, valamint a Tugár-réttől délre eső lejtőkön fordulnak elő. A kezelési egységhez tartozó erdők a tervezési terület közel tizedét (9,01%) teszik ki.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: cseres-kocsánytalan tölgyesek (L2a) / Natura 2000: pannon cseres-tölgyesek (91M0)
- érintett jelölő fajok: nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), kék pattanóbogár (*Limoniscus violaceus*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*), magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)
- érintett földrészletek (a csillaggal /*/ jelölt földrészletek csak részben érintettek): Bátorterenyé: 0326/1k*, Mátraszentimre: 031/53*, 031/7*, 031/9*, 056/3*, 061a*, 061b*, 067*, 068*, 069c*, Pásztó: 016*, 015a*, 015c*, 015d*, 015f*, 015h*

- érintett erdőrészek (a csillaggal /*/ jelölt erdőrészek csak részben érintettek):
Bátonyterenyre: 23/B*, Mátraszentimre: 1/B*, 1/C*, 1/D*, 1/E*, 2/A*, 2/B*, 2/C*, 2/D*, 2/F*, 2/TN 1*, 2/TN 3*, 3/A*, 3/B*, 3/C*, 3/D*, 3/E*, 3/G*, 3/K*, 3/TI 2*, 4/A*, 4/B*, 4/C*, 4/D*, 4/H*, 4/I*, 4/L*, 4/N*, 4/O*, 4/P*, 4/Q*, 4/TN 2*, 4/ÚT, 5/A*, 5/C*, 5/D*, 5/E*, 5/F*, 5/H*, 8/J*, 8/N*, 9/B*, 9/C*, 9/D*, 9/E*, 9/H*, 9/I*, 9/TN*, 10/C*, 10/D*, 11/B*, 11/C*, 11/D*, 11/H, 11/NY 1*, 13/B*, 13/G*, 31/TI*, 32/A*, 32/TI*, 35/F*, 35/G*, 64/TI*, Pásztó: 119/CE*, 129/A*, 129/B*, 129/C*, 129/TN*, 130/A*, 130/B*, 130/C*, 131/A*, 131/B*, 131/C*, 131/D*, 131/E*, 131/G*, 131/I*, 131/J*

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

c1) Vágásos üzemmódba sorolt állományok:

A cseres-kocsánytalan tölgyes állományok kétharmada napjainkban is vágásos üzemmódban kezelt erdő (a következő erdőtervezési ciklusban ezek egy részét – a folyamatos erdőborítás mellett kezelt erdők területének további növelése érdekében – célszerű lenne még átmeneti vagy örökterő üzemmódba sorolni). A 80 év alatti állományok az összterületnek kevesebb mint felét teszik ki, de ezekben az erdőkben az elkövetkező időszakban erdőterv alapján nagyobb területen várhatóak tisztítások és gyérítések, így a nevelővágások (elsősorban tisztítások és törzskiválasztó gyérítések) végrehajtására vonatkozó irányelveket érdemes külön összefoglalni. Általános erdőkezelési javaslatok:

- A nevelővágások (tisztítások, törzskiválasztó és növedékfokozó gyérítések) során az őshonos lombos elegyfajok (hársak, juharok, kőrisek, szilvek, vadgyümölcsök) egyedeinek kímélete, a szórványosan előforduló idegenhonos fajok (főleg erdeifenyő és feketefenyő) visszaszorítása. Az esetlegesen megjelenő fehér akác és mirigyes bálványfa törzsek kezelésére elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak visszaszorítására ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.
- Szórt vagy kisfoltos mintázat mellett az elegyfajok arányának 20–40%-os tartomány felé való elmozdítása, egyes állományok fenntartása. Hosszabb távon (főleg a változó klímaviszonyokhoz való alkalmazkodás szükségessége miatt, tölgyesekben) a tájegységben most jellemző zonális erdőkhöz képest elegyesebb, több (őshonos) fajból álló erdők kialakítása és fenntartása.
- A kocsánytalan tölgy következetes kímélete, a beavatkozásokkal érintett állományokban a faj elegyarányának megtartása (a cser további jelentősebb térfoglalásának megakadályozása).
- Az átmérő-eloszlásban mutatkozó változatosság megtartása, bővítése. A visszamaradó állományban az átlagátmérőnél vékonyabb és vastagabb törzsek jelenlétének biztosítása. Az előző állományokból visszamaradt, az állomány átlagkoránál idősebb faegyedek (az átlagosnál nagyobb koronájú, böhöncös fák) kímélete, megőrzése.
- A tővön száradt törzsek, facsonkok, valamint az odvas-üreges törzsek jelölő fajok (pl. erdőlakó denevérek, szaproxilofág rovarok) és egyéb védett állatfajok (pl. odúlakó madarak és emlősök) életfeltételeinek biztosítása érdekében való visszahagyása. A talajszíntől odúval rendelkező fák kivágása csak magas tuskó visszahagyásával, és az odú megőrzésével végezhető.

- Az állományok színtezettségének biztosítása érdekében a cserjeszint kímélete, legfeljebb a közelítési, kiszállítási munkákat közvetlenül akadályozó cserjék eltávolítása.
- Az egyenletes hálózatot kialakító/fenntartó, homogenizáló jellegű állományalakítás elkerülése, helyette térben változó erélyű belenyúlás alkalmazása, változatos, sok elegyfára épülő, mozaikos szerkezet kialakítása. (A térben változó erélyű munkák egyik lehetséges kivitelezési módja, hogy kisebb állományrészeket érintetlenül hagyunk, a besűrűsödött foltokat ténylegesen gyérítés jelleggel fellazítjuk, az alsó szinttel rendelkező állományrészeket pedig erősebben gyérítjük.)
- A távlatilag átalakításra tervezett erdőekben a beavatkozások mozaikos, vertikálisan is tagolt állományszerkezet kialakítása/megerősítése, valamint a felújítás megkezdése szándékával való elvégzése. Az új korosztályok megtartása, illetve megjelenítése érdekében ez esetben a már meglévő újulatfoltok felett, jó makktermést adó években pedig a nagyobb koronájú magszóró fák szomszédságában (megfelelő hálózatban, egymástól legalább 40–60 m-es távolságra), kisebb, fél-egy famagasság átmérőjű lékek is nyithatók.
- A holtfához kötődő élő szervezetek élőhelyének biztosítása érdekében a szálanként elpusztult, őshonos fafajú álló és fekvő holtfák – melyek átmérője eléri, vagy meghaladja az erdőrészletben található faegyedek átlagátmérőjét – visszahagyandó.
- Az erdő fennmaradását és egészségi állapotát jelentősen veszélyeztető erdővédelmi ok, erdőfelújítási kötelezettséget nem keletkeztető mértékű záródáshiány, valamint az utak és turistautak környéki (közvetlen élet- és balesetvédelmi) veszélyhelyzet elhárítása kivételével a szálanként képződő holtfák egészségügyi fakitermelésének mellőzése.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyek minél teljesebb körű megóvásával történő elvégzése.

A vágásos üzemmódba sorolt idős (80 év feletti) cseres-kocsánytalan tölgyesek (ezek az összes ide sorolt állomány több mint felét teszik ki.) esetén a véghasználati célú beavatkozások kapcsán lehet megfogalmazni olyan irányelveket, amelyek egyrészt mérséklik a végvágás okozta környezeti változásokat, másrészt (távlatilag) segíthetik a folyamatos erdőborítás felé való fokozatos átvezetést. Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az erdészeti gyakorlatban általánosan elterjedt egyenletes bontáson alapuló (következetesen egykorú, egyszintes és homogén állományokat eredményező, esetenként erősen leegyszerűsítve végrehajtott), ún. ernyős felújítóvágások helyett 15–30 éves időtartamra elnyújtott, egyenlőtlen (lékes-csoportos-foltos, gyengén feltárt, meredekebb területeken esetleg vonalas-szegélyes) beavatkozással végzett felújítóvágások, vagy a 30–60 évre elnyújtott felújítási periódust eredményező szálalóvágások alkalmazása. Rövidebb időtartamú véghasználatok és nagyobb erdőrészletek esetén javasolt a részterületes végvágások (és esetleg bontóvágások) kivitelezése.
- Szálalóvágások alkalmazása során az egy erdőtervi cikluson belüli beavatkozási erély 25–30%-os értékben való maximálása, illetve az egy-egy alkalommal összefüggően keletkező bontott vagy véghasznált területek negyed hektáros lépték alatt (legfeljebb a 0,15–0,25 ha-os tartományban) tartása.

- A bontóvágások/szálalóvágások során a kocsánytalan tölgy következetes kímélete, a beavatkozásokkal érintett állományokban (a cser területfoglalását figyelembe véve) a fafaj relatív elegyarányának megtartása.
- A bontóvágások/szálalóvágások során az utódállomány elegyességének biztosításához az egyébként is szórványos elegyfajok egyedeinek (szálanként vagy csoportosan) kímélete és lehető leghosszabb ideig való fenntartása.
- Az esetlegesen megjelenő fehér akác és mirigyes bálványfa törzsek kezelésére elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak visszaszorítására ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.
- A bontóvágások/szálalóvágások során a tövön száradt törzsek, facsonkok, valamint az odvas-üreges törzsek jelölő fajok (pl. erdőlakó denevérek, szaproxilofág rovarok) és egyéb védett állatfajok (pl. odúlakó madarak és emlősök) életfeltételeinek biztosítása érdekében való – legalább részleges – visszahagyása. A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása csak magas tuskó visszahagyásával, és az odú megőrzésével végezhető.
- A bontóvágások/szálalóvágás, illetve végvágások során az állományok alsó szintjében levő fiatalabb fák és facsoportok döntési és közelítési károktól való megóvása, felszabadítása.
- A felújítási folyamat végén 5–10%-nyi területen, az idős állomány élőfakészletének 5–10%-a mértékéig hagyásfa-csoportok visszahagyása. A hagyásfa-csoportokat (praktikusan még a bontások, illetve kezdeti szálalóvágások fázisában) úgy célszerű kijelölni, hogy azok az idős állományokon belüli különleges vagy sérülékeny élőhelyeket (pl. sziklakibúvás, gyengébb termőhelyű terület), mikroélőhelyekben gazdag állományrészeket, természet-védelmi vagy közjóléti jelentőségű objektumokat (pl. védett fajok előfordulási helyei) és az öreg hagyásfákat is magukba foglalják.
- A véghasználatok során elszórtan, egyesével visszahagyott hagyásfák helyett a kisebb-nagyobb hagyásfa-csoportok alkalmazásának előtérbe helyezése.
- A már megbontott állományokban (a további fakitermelések időleges visszafogásával, a végvágás elhagyásával, illetve a térbeliség újragondolásával) a felújítási folyamat szálalóvágásos erdőfelújítás felé való átvezetése, vagy esetleg átmeneti vagy örökerdő üzemmódba fordítása.
- A holtfához kötődő élő szervezetek élőhelyének biztosítása érdekében a szálanként elpusztult, őshonos fafajú álló és fekvő holtfák – melyek átmérője eléri, vagy meghaladja az erdőrésztben található faegyedek átlagátmérőjét – visszahagyandó.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyek minél teljesebb körű megóvásával történő elvégzése.

c2) Átmeneti és örökerdő üzemmódba sorolt állományok:

Átmeneti és örökerdő üzemmódba sorolt állományok már jelenleg is érzékelhető kiterjedésben, több mint 10%-os arányban vannak jelen a területen. Megtartásuk és területük/arányuk további (távlati) bővítése természetvédelmi szempontból mindenképpen kívánatos, többek között azért is, mert a vágásos erdőgazdálkodás, illetve a jelenlegi korosztályszerkezet miatt helyenként előbb-utóbb felbukkanó vágáskoncentráció hátrányainak visszaszorítása elsősorban ennek a

folyamatnak a továbbvitelével lehetséges. Mindezek miatt a fenntartási tervben az átmeneti és örökrdő üzemmód melletti gazdálkodás kérdéseit, szempontjait is hangsúlyosan érintjük. Mivel a folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódba sorolható állományok jellemzően azonos kiinduló állapotot (idős, homogén, zárt, legfeljebb mérsékelten lékesedő erdőkép) jelentenek, irányelvek szintjén célszerű együtt tárgyalni őket (valójában az örökrdő üzemmódba esetleg belépő állományokban is átalakítás folyamatot kell indítani, ezért a szövegezésnél e tekintetben sem teszünk különbségeket). Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az átmeneti és örökrdő üzemmódba sorolt állományok területének – a folyamatos erdőborítás melletti erdőkezelés területi bővítése, egyúttal a vágásos erdőgazdálkodás okozta ökológiai hátrányok mérséklése érdekében történő – további növelése.
- Az átalakítás komplex, változó eréllyel végrehajtott növedékfokozó gyérítéssel vagy szálalóvágással indított folyamata során a kiinduló (idős) állományok fatérfogatának fokozatos csökkentése, továbbá az átmérőeloszlás, a térbeli mintázat, a vertikális tagoltság és az elegyarányviszonyok egyidejű alakítása. A biológiai szempontból értékesebb, az odúlakó madarak, erdőlakó denevérek és szaproxilofág rovarok számára költő-, búvó- és szaporodóhelyet biztosító (odvas, korhadt, böhönc jellegű stb.) törzsek, illetve a faállományhoz köthető mikro-élőhelyek legalább részleges megtartása. (A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása csak magas tuskó hagyásával, és az odú megőrzésével végezhető.)
- Az átalakítások lékvágással és/vagy csoportos bontásokkal történő megindítása, a térbeli mintázat további alakításánál a lékes-csoportos-foltos beavatkozások előnyben részesítése.
- Az átalakítások során a korábbi vágások vagy dölések során keletkezett nyílt foltok, illetve lékek mintázatának figyelembe vétele.
- A változatos (szálaló jellegű) szerkezet fokozatos közelítése érdekében a gyors, nagyobb mértékű – az átalakítási törekvéssel össze nem egyeztethető ütemű – fakitermelések mellőzése.
- Az első szálalóvágások során az egy erdőtervi cikluson belüli beavatkozási erély 20%-os értékben való maximálása, illetve az egy-egy alkalommal összefüggően keletkező bontott vagy véghasznált területek lékméret léptékére (0,05-0,15 ha) csökkentése.
- Az átalakítás során a kocsánytalan tölgy következetes kímélete, a beavatkozásokkal érintett állományokban a fafaj elegyarányának megtartása (a cser további jelentősebb térfoglalásának megakadályozása).
- Az átalakítás során az egyébként is szórványos elegyfajok egyedeinek (szálankénti vagy csoportos) kímélete, az utódállomány elegyességének biztosítása. Az állományok alsó szintjében levő fiatalabb facsoportok döntési és közelítési munkák során való megóvása, sérülésmentes felszabadítása.
- A fiatal újulatfoltok elegyességének, változatoságának megtartása, az esetlegesen megjelenő fehér akác és mirigyes bálványfa törzsek visszaszorítása. A törzsek kezelésére elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak visszaszorítására ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.
- Az átalakítási folyamat során az erdőrészek 5–10%-ának érintetlenül hagyása. Az érintetlenül hagyandó részek („hagyásfa-csoportok”) előzetes, az átalakítás kezdeti fázisában való kijelölése. A kijelöléseket itt úgy célszerű megtenni, hogy azok az idős állományokon belül elhelyezkedő különleges vagy sérülékeny

élőhelyeket (pl. sziklakibúvás, gyengébb termőhelyű terület), a mikroélőhelyekben gazdag állományrészeket, a védett fajok előfordulási helyeit és az öreg hagyásfákat is magukba foglalják.

- A holtfához kötődő élő szervezetek élőhelyének biztosítása érdekében a szálanként elpusztult, őshonos fafajú álló és fekvő holtfák – melyek átmérője eléri, vagy meghaladja az erdőrészletben található faegyedek átlagátmérőjét – visszahagyandók.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélőhelyek minél teljesebb körű megóvásával történő elvégzése.

c3) Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt állományok:

A cseres-kocsánytalan tölgyes állományoknak számottevő hányada (kb. 20%-a) esik faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt erdőrészletbe. Az érintett erdők elsősorban az Óvár, Ágasvár és Mátrabérc területére esnek. Ezekben az állományokban gyakorlatilag csak minimális, fenntartó és védelmi jellegű beavatkozások lehetségesek. Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az állományok fenntartásának, illetve megújulásának természetes erdődinamikai folyamatokra való alapozása (a felújulási és differenciálódási folyamatok „működéséhez” a vadhatás erőteljes mérséklése szükséges).
- Fakitermelési beavatkozás végzése kizárólag idegenhonos fafajok megtelepedése és jelenléte esetén, továbbá a használt utak és turistautak mentén, közvetlen veszélyt jelentő száraz törzsek kivágásával, balesetmegelőzési céllal.
- Az állományok természetességi állapotának megtartása, illetve javítása érdekében az esetlegesen megjelenő fehér akác és mirigyes bálványfa törzsek visszaszorítása. A törzsek kezelésére elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak visszaszorítására ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.
- Jelentősebb, nagyobb területet érintő abiotikus vagy biotikus károsítások esetén, az erdőborítottság helyreállítása érdekében esetleg rendkívüli intézkedések is szükségessé válhatnak. Az ezekhez kapcsolódó beavatkozások megtervezése és kivitelezése csak a nemzeti park igazgatóság közreműködésével, illetve felügyelete mellett lehetséges.
- Az állományok területén vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, magasles) elhelyezése nem javasolt.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt erdőterületekre kötelező előírásokat az ágazati jogszályok tartalmazzák, a Gyöngyössolymosi és a Nagybáttonyi Erdőtervezési Körzetre elfogadott erdőtervek a gazdálkodás keretszabályait határozzák meg.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben – a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökzöld vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E10	Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E16	A gyéritések és véghasználatok során legalább 5 m ³ /ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.
E36	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.
E37	Tájhonos fafajú állományok véghasználat során az idős állományban legalább 5% területi lefedettséget biztosító hagyásfa csoport (mikroélőhely) visszahagyása, lehetőleg az idős állomány szerkezetét és összetételét is reprezentáló formájában.

E38	Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5–20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása. [Magyarázat: pl. biotópfák, böhöncök meghagyása.]
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrésztlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E52	Őshonos fafajú faállomány tájhonos fajokkal történő felújítása.
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása. [Magyarázat: javasolt elegyfajok: korai juhar, mezei juhar, magas kőris, mezei szil, berkenye fajok.]
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	<p>Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, száruzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E81	Faanyag mozgatása csak kemény (száraz vagy fagyott) talajviszonyok mellett.

E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, száruzás) történő megakadályozása.
E84	Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészeket korosztály-eloszlásának javítása. Térben változó erélyű nevelővágások végzése, az alsó szint és az átlagkornál fiatalabb egyedek kímélete.
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merült fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló lehetséges intézkedések (pl. idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítása, az erdők szerkezetének javítása, az álló és fekvő holtfa mennyiségének megtartása, illetve növelése) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a c) pont alatt szerepelnek. Megemlítendő viszont, hogy a KE-9 egység alatt szerepeltetett idegenhonos fafajú állományok egy kisebb részét hosszú távon cseres-kocsánytalan tölgyes állománnyá kell majd visszaalakítani. Az élőhelyi állapot javításához a vadhatás-mérséklése, a vadlétszám csökkentése feltétlenül indokolt.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományokban olyan tevékenység, amely azok területének csökkenésével járna (beépítés, új vonalas létesítmények elhelyezése, újabb utak, épített közelítőnyomok kialakítása), nem javasolt. A jelenlegi turistaút-hálózat lényegesebb bővítése nem indokolt, de ilyen irányú igény esetén (az útvonal körültekintő, a nemzeti park igazgatósággal is egyeztetett megtervezésével, lehetőleg meglévő földutakat igénybe véve) lehetséges. A meglévő műszelvényes földutak karbantartása, felújítása – elsősorban közúzalék felhasználásával – szükség szerint elvégezhető. Az úthálózat karbantartása ugyanakkor nem járhat az utak szélesítésével, a technológiát úgy kell alkalmazni, hogy ez ne következhesen be. Az Óvár és Ágasvár tetején található vármaradványok kutatásához, régészeti feltáráshoz a feltételeket biztosítani szükséges.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A cseres-kocsánytalan tölgyesek a tervezési terület jelentős területfoglalású, számottevő élőfakészlettel rendelkező, a védelmi és közjóléti célkitűzések mellett bizonyos mértékben gazdasági jelentőséggel is bíró erdei, amelyekre a jelenleg (a Gyöngyössolymosi Erdőtervezési Körzetben 2020–2029 között, a Nagybátonyi Erdőtervezési Körzetben 2021–2030 között) érvényben levő erdőtervek is tartalmaznak gazdálkodási jellegű fakitermelési előírásokat, illetve lehetőségeket. A kezelési javaslatok mindezek figyelembe vételével, a jelenlegi

üzemmód-besorolások szerinti tagolással, de hangsúlyozottan a természetvédelmi (kisebb részben a közjóléti-turisztikai) funkciók előtérbe helyezésével kerültek megfogalmazásra. A javasolt intézkedések a homogén állomány-szerkezetű erdők változatosabbá tételét, az elegyfák felkarolását, az idegenhonos elemek (fenyők és az esetlegesen megjelenő inváziós fafajok) visszaszorítását, a holtfa megtartását, mennyiségének növelését, valamint az erdőlakó denevérfajok és szaproxilofág rovarfajok, továbbá egyéb közösségi jelentőségű fajok számára szükséges mikroélőhelyek, szubsztrátok jelenlétének biztosítását (együttesen az erdők természetességi állapotának javulását) is szolgálják. Emellett az összeállítás az érintett helyszíneknél (Óvár, Ágasvár) az esetleges régészeti vizsgálatok elvégzésének lehetőségére is utal.

3.2.1.5.KE-5 kezelési egység: Melegkedvelő tölgyesek, bokorerdők, mészkerülő erdők

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység a tervezési terület száraz, délies kitettségű, sekély talajú lejtőin kisebb területeken megjelenő, véderdő jellegű, cser, molyhos tölgy és/vagy kocsánytalan tölgy dominanciájú erdeit (melegkedvelő tölgyesek, bokorerdők, mészkerülő tölgyesek, mészkerülő bükkösök) foglalja magába. A legnagyobb, összefüggő állományok az Óvár déli oldalában található, de az ide sorolt élőhelytípusok kisebb foltjai elszórtan a terület egyéb részein (pl. Mátrabérc, Som-tető Hegyes-hegy) is megjelennek. A kezelési egységhez tartozó erdők a tervezési területen belül csupán 72,54 hektárt (4,80%) tesznek ki.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: mészkerülő bükkösök (K7a), mész- és melegkedvelő tölgyesek (L1), zárt mészkerülő tölgyesek (L4a), nyílt mészkerülő tölgyesek (L4b), molyhos tölgyes bokorerdők (M1) / Natura 2000: mészkerülő bükkösök (*Luzulo-Fagetum*) (9110), pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*szel (91H0)
- érintett jelölő fajok: nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), kék pattanóbogár (*Limoniscus violaceus*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), havasi cincér (*Rosalia alpina*), csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*), magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)
- érintett földrészletek (a csillaggal /*/ jelölt földrészletek csak részben érintettek):
Bátonyterenye: 0284/1f*, 0284/25*, 0326/1k*, 0326/1m*, Mátrászentimre: 031/53*, 031/62*, 031/7*, 031/9*, 055/3a*, 056/3*, 059*, 061a*, 061b*, Pásztó: 015a*
- érintett erdőrészek (a csillaggal /*/ jelölt erdőrészek csak részben érintettek):
Bátonyterenye: 17/D*, 18/B*, 18/C*, 18/F*, 23/A*, 23/B*, 51/A*, 55/B*, 55/C*, 81/C*, Mátrászentimre: 2/A*, 2/B*, 2/D*, 2/F*, 2/TN 1*, 2/TN 2*, 2/TN 3*, 3/E*, 4/A*, 4/C*, 4/D*, 4/G*, 4/O*, 4/Q*, 4/TI*, 4/TN 1, 5/A*, 5/B*, 5/D*, 5/F*, 5/H*, 5/I*, 5/J*, 5/TN 1, 5/TN 2*, 6/B*, 6/C*, 6/D*, 6/F*, 6/G*, 6/I*, 6/K*, 7/A*, 7/B*, 7/F*, 7/G*, 7/K*, 7/L*, 7/Q, 7/TN*, 8/B*, 8/C*, 8/J*, 8/K*, 8/L*, 8/ÚT, 9/B*, 9/C*, 9/D*, 9/E*, 9/F*, 9/G*, 9/H*, P 10/B*, 10/C*, 12/B*, 12/C*, 12/L*, 13/B*, 13/G*, 35/B*, 35/C*, 35/G*, 35/TI 3, ásztó: 131/B*, 131/C*, 131/D*, 131/G*, 131/H*, 131/I*, 131/J*, 131/TN 1, 131/TN 2*

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt állományok nagyobb részben faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt erdőrészekbe esnek, de több esetben vágásos vagy átmeneti/örökerdő üzemmódú erdőrészekben is előfordulnak. Természeti értékeik és véderdő jellegük miatt bennük távlatilag (egységesen) csak minimális, fenntartó és védelmi jellegű beavatkozások elvégzése lehetséges. Ahol egy-egy kisebb-nagyobb folt vágásos vagy átmeneti/örökerdő üzemmódba sorolt erdőrészetet érint, ott a véderdő jellegű tölgyeseket kisebb (általában egy famagasságnyi) védőövezet kialakításával kell elhatárolni és a fentebb említett kezelési javaslatokat alkalmazni. Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az állományok fenntartásának, megújulásának és a természetességi állapot fokozatos javulásának (szerkezeti változatosság bővülése, álló és fekvő holtfa mennyiségének gyarapodása, mikroélőhelyek számának növekedése) természetes erdődinamikai folyamatokra való alapozása (a felújulási és differenciálódási folyamatok „működéséhez” a vadhatás erőteljes mérséklése szükséges).
- Fakitermelés végzése kizárólag idegenhonos fafajok megtelepedése és jelenléte esetén, továbbá (veszélyes, a személy- és gépkocsiforgalomra közvetlen kockázatot jelentő, jobbra száraz törzsek kivágásával) utak és turistautak mentén, kifejezetten balesetmegelőzési céllal.
- Az érvényes erdőtervben szereplő erdőgazdálkodási munkák (nevelővágások, végrehajtások) végrehajtásánál a kezelési egységhez sorolt, véderdő jellegű tölgyes állományrészek beavatkozásokkal nem érinthetők.
- Az állományok természetességi állapotának megtartása érdekében az esetlegesen megjelenő idegenhonos inváziós és/vagy intenzíven terjedő fafajok (elsősorban: fehér akác, mirigyes bálványfa) visszaszorítása. A törzsek kezelésére elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak kezelésére ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.
- Erősen javasolható (szükséges) a területek (különösen a felnyíló lombosított, bokorerdő jellegű, lejtősztyepp-foltokat tartalmazó állományok) rendszeres ellenőrzése, hogy az esetlegesen betelepülő idegenhonos elemek (fás- és lágyszárú növények) minél hamarabb felfedezhetők, és a területről eltávolíthatók legyenek.
- Jelentősebb, nagyobb területet érintő abiotikus vagy biotikus károsítások esetén, az erdőborítottság helyreállítása érdekében esetleg rendkívüli intézkedések is szükségessé válhatnak. Az ezekhez kapcsolódó beavatkozások megtervezése és kivitelezése csak a nemzeti park igazgatóság közreműködésével, illetve felügyelete mellett javasolt.
- Az állományok területén vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, magasles) elhelyezése nem javasolt (a terepviszonyok miatt fizikálisan legtöbbször nem is nagyon lehetséges).
- A komoly taposási-rágási kárt okozó muflon és a szintén problémát okozó gímszarvas állománya nagymértékben csökkentendő, visszaszorítandó.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt erdőterületekre kötelező előírásokat az ágazati jogszályok tartalmazzák, a Gyöngyössolymosi és a Nagybatányi Erdőtervezési Körzetre elfogadott erdőtervek a gazdálkodás keretszabályait határozzák meg.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:
	• Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
	• Javasolt alkalmazási idő: lágú szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember.
	• Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.
	• Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
	• Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
	• Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
• Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.	
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, száruzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágú és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, száruzás) történő megakadályozása.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat érdemben nem merül fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló lehetséges intézkedések (pl. az esetlegesen megjelenő idegenhonos és inváziós fajok visszaszorítása) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a c) pont alatt is szerepelnek. Idegenhonos fajok megjelenése esetén fontos a gyors és hatékony fellépés, s az agresszíven terjeszkedő fajok ellen – körütekintéssel, az értékes növényzet fokozott védelme mellett, a megfelelő engedélykésztés beszerzését követően – szükség szerint vegyszeres kezelés is alkalmazható. Az élőhelyi állapot javításához a vadhatás-mérséklése, a vadlétszám csökkentése feltétlenül indokolt.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományokban olyan tevékenység, amely azok területének csökkenésével járna (beépítés, új vonalas létesítmények elhelyezése, újabb utak, épített közelítőnyomok kialakítása, egyéb infrastrukturális fejlesztések), nem javasolt. Az állományok közelében a jelenlegi turistaút-hálózat lényegesebb bővítése nem indokolt. Az állományok mellett/alatt húzódó műszelvényes földutak karbantartása, felújítása – elsősorban közúzalék felhasználásával – szükség szerint elvégezhető. Az úthálózat karbantartása ugyanakkor nem járhat az utak szélesítésével, a technológiát úgy kell alkalmazni, hogy ez ne következhesse be. Az Óvár és Ágasvár tetején található vármaradványok kutatásához, régészeti feltárásához a feltételeket biztosítani szükséges.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A melegkedvelő tölgyesek, a bokorerdők és a (kisavanyodott, erodált talajon álló) mészkörülő tölgyesek/bükkösök a tervezési terület csekély területfoglalású, véderdő jellegű, a természeti értékek megőrzése (lásd például: befoglalt lejtősztyepp foltok) és a talajvédelmi funkciók biztosítása tekintetében komoly szereppel bíró állományai. Területükön a jelenleg (a Gyöngyössolymosi Erdőtervezési Körzetben 2020–2029 között, a Nagybátonyi Erdőtervezési Körzetben 2021–2030 között) érvényben levő erdőtervek általában nem tartalmaznak fakitermelési előírásokat, illetve lehetőségeket, az érintett erdőrészek jelentős része faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba került (ahol a kisebb-nagyobb állományok egyéb üzemmódú erdőrészletbe esnek, ott is a védőfunkciók kell hogy prioritást élvezzenek). Aktív beavatkozások legfeljebb a megjelenő idegenhonos elemek visszaszorítása miatt merülhetnek fel. A kezelési javaslatok mindezek figyelembe vételével, a kapcsolódó közösségi jelentőségű fajok védelmének szándékával kerültek megfogalmazásra. Emellett az összeállítás a szomszédos erdészeti utak biztonságos üzemeltetésének szükségességére is figyelmet fordít, s a rendkívüli természeti események okozta változások kezelésére, illetve régészeti vizsgálatok végzésére (Óvár, Ágasvár) is lehetőséget ad.

3.2.1.6.KE-6 kezelési egység: Sziklaerdők és törmeléklejtő-erdők

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységhez a Mátrabérc és környéke kőgörgeteges felszínen vagy sziklás gerinceken előforduló, jórészt hársak-juharok-körisek alkotta szikla- és törmeléklejtő-erdei tartoznak. A nagyszámú, részben bükkösökbe, részben különböző típusú tölgyesekbe ékelődő,

egyértelműen véderdő jellegű állományok nagyjából a Mátrabérc letörésein és sziklás gerincein találhatóak, de kisebb foltokban az Óvár, Csóka-kő, Bárány-kő, Som-tető területén is felbukkannak. A kezelési egységhez tartozó erdők a tervezési területen belül 33,06 hektárt (2,19%) tesznek ki.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: törmeléklejtő-erdők (LY2), tölgyes jellegű sziklaerdők és tetőerdők (LY4) / Natura 2000: lejtők és sziklatörmelékek *Tilio-Acerion*-erdői (9180)
- érintett jelölő fajok: nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), kék pattanóbogár (*Limoniscus violaceus*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), havasi cincér (*Rosalia alpina*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)
- érintett földrészletek (a csillaggal /*/ jelölt földrészletek csak részben érintettek): Bátortereny: 0284/1f*, 0284/1m*, 0326/1k*, 0326/1m*, Mátraszentimre: 031/53*, 031/7*, 031/9*, Pásztó: 015a*
- érintett erdőrézletek (a csillaggal /*/ jelölt erdőrézletek csak részben érintettek): Bátortereny: 17/C*, 17/D*, 17/F*, 18/E*, 18/F*, 23/B*, 23/C*, 24/C*, 24/D*, 25/J*, 51/C*, 51/D*, 53/D*, 54/E*, 54/F*, 55/C*, Mátraszentimre: 1/A*, 1/D*, 1/E*, 1/H*, 2/B*, 2/D*, 2/TN 1*, 3/A*, 3/K*, 4/A*, 4/C*, 4/D*, 4/H*, 4/K*, 4/L*, 4/M*, 4/N*, 4/Q*, 5/C*, 5/D*, 5/I*, 6/E*, 7/A*, 7/J*, 9/A*, 9/C*, 9/F*, 10/A*, 10/B*, 10/F*, 13/D*, Pásztó: 131/B*, 131/C*, 131/E*, 131/G*, 131/H*, 131/J*

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt állományok nagyobb részben faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt erdőrézletekbe esnek, de több esetben vágásos vagy átmeneti/örökerdő üzemmódú erdőrézletekben is előfordulnak. Természeti értékeik és véderdő jellegük miatt bennük távlatilag (egységesen) csak minimális, fenntartó és védelmi jellegű beavatkozások elvégzése lehetséges. Ahol egy-egy kisebb-nagyobb folt vágásos vagy átmeneti/örökerdő üzemmódba sorolt erdőrézletet érint, ott a véderdő jellegű tölgyeseket kisebb (általában egy famagasságnyi) védőövezet kialakításával kell elhatárolni és a fentebb említett kezelési javaslatokat alkalmazni. Általános erdőkezelési javaslatok:

- Az állományok fenntartásának, megújulásának és a természetességi állapot fokozatos javulásának (szerkezeti változatosság bővülése, álló és fekvő holtfa mennyiségének gyarapodása, mikroélőhelyek számának növekedése) természetes erdődinamikai folyamatokra való alapozása (a felújulási és differenciálódási folyamatok „működéséhez” a vadhatás erőteljes mérséklése szükséges).
- Fakitermelés végzése kizárólag idegenhonos fafajok megtelepedése és jelenléte esetén, továbbá (veszélyes, a személy- és gépkocsiforgalomra közvetlen kockázatot jelentő, jobbra száraz törzsek kivágásával) utak és turistautak mentén, kifejezetten balesetmegelőzési céllal.
- Az érvényes erdőtervben szereplő erdőgazdálkodási munkák (nevelővágások, végrehajtások) végrehajtásánál a kezelési egységhez sorolt, véderdő jellegű szikla- és törmeléklejtő-erdők beavatkozásokkal nem érintettek.
- Az állományok természetességi állapotának megtartása érdekében az esetlegesen megjelenő idegenhonos inváziós és/vagy intenzíven terjedő fafajok (elsősorban: fehér akác, mirigyes bálványfa) visszaszorítása. A törzsek kezelésére elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak kezelésére ugyanakkor

szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.

- Erősen javasolható a területek rendszeres ellenőrzése, hogy az esetlegesen betelepülő idegenhonos elemek (fás- és lágyszárú növények) minél hamarabb felfedezhetők, és a területről eltávolíthatók legyenek.
- Jelentősebb, nagyobb területet érintő abiotikus vagy biotikus károsítások esetén, az erdőborítottság helyreállítása érdekében esetleg rendkívüli intézkedések is szükségessé válhatnak. Az ezekhez kapcsolódó beavatkozások megtervezése és kivitelezése csak a nemzeti park igazgatóság közreműködésével, illetve felügyelete mellett javasolt.
- Az állományok területén vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, magasles) elhelyezése nem javasolt (a terepviszonyok miatt fizikálisan nem is lehetséges).

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt erdőterületekre kötelező előírásokat az ágazati jogszályok tartalmazzák, a Gyöngyössolymosi és a Nagybátonyi Erdőtervezési Körzetre elfogadott erdőtervek a gazdálkodás keretszabályait határozzák meg.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábbon álló holtfák meghagyása.
E39	A mikroélőhelyek fenntartása.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:
	• Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
	• Javasolt alkalmazási idő: lágú szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember.
	• Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.
	• Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.

	<ul style="list-style-type: none"> • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat érdemben nem merül fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló lehetséges intézkedések (pl. az esetlegesen megjelenő idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítása) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a c) pont alatt is szerepelnek. Idegenhonos fajok megjelenése esetén fontos a gyors és hatékony fellépés, s az agresszíven terjeszkedő fajok ellen – körültekintéssel, az értékes növényzet fokozott védelme mellett, a megfelelő engedélyek beszerzését követően – szükség szerint vegyszeres kezelés is alkalmazható. Az élőhelyi állapot javításához a vadhatás-mérséklése, a vadlétszám csökkentése feltétlenül indokolt.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományokban olyan tevékenység, amely azok területének csökkenésével járna (beépítés, új vonalas létesítmények elhelyezése, újabb utak, épített közelítőnyomok kialakítása, egyéb infrastrukturális fejlesztések), nem javasolt. Az állományok közelében a jelenlegi turistaút-hálózat lényegesebb bővítése nem indokolt. Az állományok mellett/alatt húzódó műszelvényes földutak karbantartása, felújítása – elsősorban közúzalék felhasználásával – szükség szerint elvégezhető. Az úthálózat karbantartása ugyanakkor nem járhat az utak szélesítésével, a technológiát úgy kell alkalmazni, hogy ez ne következhesse be. Az Óvár és Ágasvár tetején található vármaradványok kutatásához, régészeti feltárásához a feltételeket biztosítani szükséges.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A szikla- és törmeléklejtő-erdők a tervezési terület relatíve kis területfoglalású, véderdő jellegű, viszont a természeti értékek megőrzése (különleges élőhelyek, fajvédelem, reliktumok őrzése) és a talajvédelmi funkciók biztosítása tekintetében kiemelkedő szereppel bíró állományai. Területükön a jelenleg (a Gyöngyössolymosi Erdőtervezési Körzetben 2020–2029 között, a Nagybátonyi Erdőtervezési Körzetben 2021–2030 között) érvényben levő erdőtervek általában nem tartalmazzak fakitermelési előírásokat, illetve lehetőségeket, az érintett erdőrészek jelentős része faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba került (ahol a kisebb-nagyobb állományok egyéb üzemmódu erdőrésszelbe esnek, ott is a védőfunkciók kell hogy prioritást élvezzenek). Aktív beavatkozások legfeljebb a megjelenő idegenhonos elemek visszaszorítása miatt merülhetnek fel. A kezelési javaslatok mindezek figyelembe vételével, a kapcsolódó közösségi jelentőségű fajok védelmének szándékával kerültek megfogalmazásra. Emellett az összeállítás a szomszédos erdészeti utak biztonságos üzemeltetésének szükségességére is figyelmet fordít, s a rendkívüli természeti események okozta változások kezelésére, illetve régészeti vizsgálatok végzésére (Óvár, Ágasvár) is lehetőséget ad.

3.2.1.7.KE-7 kezelési egység: Égerligetek és egyéb higrofil élőhelyek

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység a terület vízfolyása (Csörgő-patak) mentén végighúzódó patakmenti ligeterdőket, a Mátrakeresztes melletti Békás-tó békalencsés-füzlápos mozaikját, valamint a szivárgó vizes bükkösök/tölgyesek alatt elszórtan megjelenő forráslápokot foglalja magába. A kezelési egységhez tartozó erdők és egyéb élőhelyek kiterjedése mindössze 24,54 ha, s ennek zömét (23,97 ha) a Csörgő-völgy (és oldalvölgyei) kiterjedt égerligete adja.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete (Ac), forrásgyepek (C1), füzlápok (J1a), égerligetek (J5) / Natura 2000: enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0)
- érintett jelölő fajok: csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)
- érintett földrészek (a csillaggal /*/ jelölt földrészek csak részben érintettek):
Bátonytereny: 0284/1f*, 0326/1k*, Mátraszentimre: 030/1, 030/2*, 030/3, 030/4*, 031/11, 031/12*, 031/14, 031/15*, 031/16*, 031/17*, 031/19*, 031/2*, 031/24*, 031/35*, 031/37*, 031/4, 031/5*, 031/53*, 031/55, 031/56*, 031/6*, 031/62*, 031/7*, 031/9*, 032/31*, 067*, 077/1*, 080, 081/5*, 0230/2*
- érintett erdőrészek (a csillaggal /*/ jelölt erdőrészek csak részben érintettek):
Bátonytereny: 17/B*, 25/F*, 51/B*, 51/NY*, 53/A*, 53/C*, 53/F*, 53/G*, 55/A*, Mátraszentimre: 1/C*, 1/E*, 1/I*, 2/A*, 2/E*, 3/E*, 3/F*, 3/I*, 4/G*, 4/H*, 4/M*, 5/A*, 5/B*, 5/E*, 6/E*, 7/A*, 7/L*, 8/C*, 8/E*, 8/L*, 9/A*, 9/C*, 9/D*, 9/F*, 10/A*, 10/B*, 10/C*, 12/A*, 12/J*, 13/E*, 13/F*, 13/G*, 18/A*, 18/B*, 19/A*, 20/B*, 30/A*, 30/C*, 32/A*, 32/TI*, 51/M*, 51/N*

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A Csörgő-völgy égerligete részben (az ingatlan-nyilvántartás szerinti meder területén) nem erdőtervezett területre esik, részben gazdálkodás alatt álló, nagyobb erdőrészek részterületét érinti. A további élőhelyfoltok (békalencse-hínár, füzláp, forráslápok) erdőrészek és egyéb

részletek területén (jórészt erdőállományok alatt) fordulnak elő. Szinte minden lokalitásra igaz, hogy a kezelési egységhez sorolt állomány egy nagyobb, gazdálkodásra alkalmas, illetve gazdálkodással érintett erdő részterülete. Az állományok gazdasági jelentősége (talán az égerliget-sávot leszámítva) emellett igencsak mérsékelt, egyedi élőhelyi jellemzőik és a jelentős természeti értékeik miatt ugyanakkor természetvédelmi szempontból kiemelt jelentőséggel bírnak. Bennük a gazdálkodási célú beavatkozásokat teljesen mellőzni szükséges, állományaikban csak fenntartó és védelmi jellegű tevékenységek elvégzésére kellene szorítkozni. A gazdálkodással érintett erdőrészletekbe eső állományoknál az égerligeteket és egyéb higrofil élőhelyeket kisebb (általában egy famagasságnyi) védőövezet beiktatásával el kell határolni és az így kialakított foltokat kéméleti területként, gazdálkodás alól mentesítve kell fenntartani. Általános kezelési javaslatok:

- A ligeterdő-állományok fenntartásának, megújulásának és a természetességi állapot fokozatos javulásának (szerkezeti változatosság bővülése, álló és fekvő holtfa mennyiségének gyarapodása, mikroélőhelyek számának növekedése) természetes erdődinamikai folyamatokra való alapozása (a felújulási és differenciálódási folyamatok „működéséhez” a vadhatás erőteljes mérséklése szükséges).
- Ligeterdőkben fakitermelés végzése kizárólag idegenhonos fafajok megtelepedése és jelenléte esetén, továbbá (veszélyes, a személy- és gépkocsiforgalomra közvetlen kockázatot jelentő, jobbra száraz törzsek kivágásával) utak és turistautak mentén (vö. Csörgő-völgy), kifejezetten balesetmegelőzési céllal.
- Az érvényes erdőtervben szereplő erdőgazdálkodási munkák (nevelővágások, végrehajtások) végrehajtásánál a kezelési egységhez sorolt ligeterdő-állományok, illetve források beavatkozásokkal nem érintendők.
- A ligeterdő-állományok természetességi állapotának megtartása érdekében az esetlegesen megjelenő idegenhonos-inváziós fafajok visszaszorítása. A törzsek kezelésére elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak kezelésére ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.
- A ligeterdő-állományok természetességi állapotának megtartása és javítása érdekében az inváziós terjedésű kisvirágú neáncsvirág (*Impatiens parviflora*) visszaszorítása a nagyvadlétszám jelentős csökkentésével.
- A szivárgó vizes bükkösök/tölgyesek alatt elszórtan megjelenő források területén (5–10 m-es védősávon belül) a fakitermelési és faanyagmozgatási munkákat (döntés, vonszolás stb.) mellőzni kell.
- A Békás-tó vízellátottságának biztosítása, a nagyon szűkülő vízállás bolygatásának/zavarásának kerülése.
- A szomszédos erdőkben végzett fakitermelések során a ligeterdők és egyéb higrofil élőhelyek süppedős talaján a géppel történő átjárást és a rakodók (akárcsak átmeneti) kialakítását kerülni kell.
- Erősen javasolható a területek rendszeres ellenőrzése, hogy az esetlegesen betelepülő idegenhonos elemek (fás- és lágyszárú növények) minél hamarabb felfedezhetők, és a területről eltávolíthatók legyenek.
- Jelentősebb, nagyobb területet érintő abiotikus vagy biotikus károsítások esetén, ligeterdőknél az erdőborítottság helyreállítása érdekében esetileg rendkívüli intézkedések is szükségessé válhatnak. Az ezekhez kapcsolódó beavatkozások megtervezése és kivitelezése csak a nemzeti park igazgatóság közreműködésével, illetve felügyelete mellett javasolt.

- Az állományok területén és közvetlen közelében (100 m-es távolságon belül) vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, magasles) elhelyezése nem javasolt (az ilyen helyszíneken levő létesítményeket távolabbra javasolt áttelepíteni).

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt erdőterületekre kötelező előírásokat az ágazati jogszályok tartalmazzák, a Gyöngyössolymosi és a Nagybátonyi Erdőtervezési Körzetre elfogadott erdőtervek a gazdálkodás keretszabályait határozzák meg.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.
E24	Az erdőrészekben belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása.
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
E39	A mikroélőhelyek fenntartása.
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:
	• Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
	• Javasolt alkalmazási idő: lágú szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember.
	• Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.

	<ul style="list-style-type: none"> • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélykiiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, száruzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, száruzás) történő megakadályozása.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA03	A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat legfeljebb a Békás-tó feliszapolódott medrének rehabilitációja kapcsán merülhet fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló lehetséges intézkedések (pl. idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítása, az erdők szerkezetének javítása, az álló és fekvő holtfa mennyiségének növelése) egyébként a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a c) pont alatt szerepelnek. Idegenhonos fajok megjelenése esetén fontos a gyors és hatékony fellépés, viszont az agresszíven terjeszkedő fajok ellen vegyszeres kezelés – a vizes élőhely jelleg, illetve az élővizek közelsége miatt – csak rendkívül indokolt esetben fogadható el. A vadhatás-mérséklése, a vadlétszám csökkentése szintén indokolt, ez az élőhelyek megőrzését nagyban szolgálja.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományokban olyan tevékenység, amely azok területének csökkenésével járna (beépítés, új vonalas létesítmények elhelyezése, újabb utak, épített közelítőnyomok kialakítása, egyéb infrastrukturális fejlesztések), vagy azok vízellátását veszélyeztetné (vízelvezetés, vízviszonyok megváltoztatása), nem javasolt. Az állományok közelében (vö. Csörgő-völgy) a jelenlegi turistaút-hálózat lényegesebb bővítése nem indokolt. Az állományok mellett/alatt húzódó műszelvényes földutak karbantartása, felújítása – elsősorban közúzalék felhasználásával – szükség szerint elvégezhető. Az úthálózat

karbantartása ugyanakkor nem járhat az utak szélesítésével, a technológiát úgy kell alkalmazni, hogy ez ne következhesse be.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A ligeterdők és egyéb higrofil élőhelyek a tervezési terület relatíve kis területfoglalású, de a természeti értékek megőrzése tekintetében komoly szereppel bíró állományai. Területükön a jelenleg (a Gyöngyössolymosi Erdőtervezési Körzetben 2020–2029 között, a Nagybátonyi Erdőtervezési Körzetben 2021–2030 között) érvényben levő erdőtervek számos fakitermelési előírást, illetve lehetőséget tartalmaznak, így védelmük érdekében feltétlenül indokolt a szokásos erdőgazdálkodási beavatkozásoktól való, szinte teljes körű elhatárolás (fenntartás csak a minimális kezelések végzésével, a természetes dinamikai folyamatokra támaszkodva). Aktív beavatkozások legfeljebb a megjelenő idegenhonos elemek visszaszorítása miatt merülhetnek fel. A kezelési javaslatok mindezek figyelembe vételével, a kapcsolódó közösségi jelentőségű fajok védelmének szándékával, illetve mérsékelt súllyal a közjóléti-turisztikai funkciók szem előtt tartásával kerültek megfogalmazásra. Emellett az összeállítás a szomszédos közlekedési folyosók (stabilizált utak, földutak, turistautak) biztonságos üzemeltetésének szükségességére is figyelmet fordít, s a rendkívüli természeti események okozta változások kezelésére, valamint (utak mentén) a balesetmegelőzési célú beavatkozásokra is lehetőséget ad.

3.2.1.8.KE-8 kezelési egység: Regenerálódó cserjések és spontán erdők

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység a tervezési terület számos pontján (Óvár, Tugár-rét, Fallóskúti-rétek, Somtető, Gedeon-oldal, Hutahely, Kis-kő, Bec-kút, Pizskési-legelő) megtalálható, a korábbi területhasználati formák (elsősorban a kaszálás és legeltetés) megszűnése után másodlagosan kialakult, töviskes (főleg galagonyák és kökény alkotta) cserjéseit, valamint puhafás (nyír, rezgő nyár) és keményfás (mezei juhar, gyertyán) spontán erdőfoltjait foglalja magába. A kezelési egységhez tartozó cserjések és spontán erdőfoltok kiterjedése 112,67 ha (ez a terület 7,48%-a).

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: üde és nedves cserjések (P2a), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB), őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC) / Natura 2000: -
- érintett jelölő fajok: csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*)
- érintett földrészletek (a csillaggal /*/ jelölt földrészletek csak részben érintettek):
Bátonyterenye: 0284/13, 0284/14, 0284/15, 0284/16*, 0284/17*, 0284/18, 0284/19, 0284/1f*, 0284/1m*, 0284/1n*, 0284/1p*, 0284/20, 0284/21, 0284/22*, 0284/23*,
Mátraszentimre: 031/12*, 031/16*, 031/17*, 031/19*, 031/2*, 031/20*, 031/21*, 031/22*, 031/24*, 031/25, 031/26*, 031/27*, 031/28*, 031/29*, 031/30, 031/31*, 031/32*, 031/33*, 031/34*, 031/35*, 031/37*, 031/38*, 031/39, 031/40, 031/45*, 031/46*, 031/47*, 031/48*, 031/53*, 031/61a, 031/61b*, 031/62*, 031/7*, 031/9*, 032/50*, 050/2*, 050/3*, 050/4a*, 050/8a*, 050/8b*, 050/8c*, 050/8f, 052/1*, 052/2*, 052/3a*, 052/3b*, 052/3c*, 052/4, 052/5*, 055/3a*, 055/3b*, 055/4, 056/2*, 056/3*, 059*, 061a*, 061b*, 066a*, 066b*, 066c*, 067*, 068*, 070, 071/1*, 071/2*, 071/5, 071/6, 073*, 074/3*, 076/10*, 076/12*, 076/13*, 076/14*, 076/15, 076/16*, 076/18*, 076/19*, 076/21*, 076/22*, 076/24*, 076/25*, 076/26*,

076/27*, 076/28*, 076/4*, 076/5, 076/6*, 076/7*, 076/9*, 077/1*, 077/3*, 0134/44*, 0137/12*, 0137/14*, 0137/15*, 0137/17*, 0137/19*, 0137/20*, 0137/21*, 0137/22*, 0137/23*, 0137/24, 0137/25, 0137/26, 0137/27, 0137/28, 0137/29*, 0137/3*, 0137/30*, 0137/32, 0137/4*, 0137/5, 0137/6, 0137/8, 0138/1, 0138/10*, 0138/11, 0138/12, 0138/13, 0138/14*, 0138/15*, 0138/16*, 0138/17*, 0138/18*, 0138/19*, 0138/2*, 0138/21, 0138/22*, 0138/23*, 0138/24*, 0138/25*, 0138/26*, 0138/27*, 0138/28*, 0138/29*, 0138/30*, 0138/33, 0138/34*, 0138/37, 0138/38*, 0138/5*, 0138/6, 0138/7, 0138/8*, 0230/1*, 0230/2*, 0230/3*, 0230/4*, 0230/5*, 0231/1*, 0231/10*, 0231/11*, 0231/12*, 0231/13*, 0231/14*, 0231/15*, 0231/16*, 0231/17*, 0231/3*, 0231/5*, 0231/6*, 0231/8*, 0232/26a*, 0232/26b*, 0233/1*, 0233/2*, 0233/4*, 0233/8*, Pásztó: 016*, 015a*, 015c*, 015d*, 015h*

- érintett erdőrészek (a csillaggal /*/ jelölt erdőrészek csak részben érintettek):
 Bátonyterenyre: 25/H*, 25/J*, 53/C*, 53/TI*, 54/F*, 54/TI*, Mátraszentimre: 1/C*, 1/E*, 2/F*, 3/TI 1*, 6/A*, 6/B*, 8/F*, 8/H*, 8/N*, 9/E*, 11/C*, 12/A*, 12/G*, 12/M*, 13/C*, 13/I*, 18/A*, 18/B*, 18/C*, 18/NY, 19/B*, 20/A*, 30/A*, 31/A*, 31/TI*, 32/A*, 32/TI*, 33/A*, 33/B*, 33/C*, 33/TI 1*, 33/TI 3*, 34/A*, 34/B*, 34/C*, 34/D*, 34/F*, 34/G*, 34/H 1*, 34/H 2*, 34/TI 5*, 34/TI 6*, 34/TI 7*, 34/TI 8*, 34/TI 9*, 34/ÚT 3, 35/A*, 35/B*, 35/C*, 35/D*, 35/F*, 35/G*, 35/NY, 35/TI 1, 35/TI 2*, 35/TI 5*, 35/TI 6, 37/H*, 37/O*, 50/H*, 50/I*, 50/K*, 50/NY 7, 50/NY 8, 51/M*, 51/N*, 51/NY 2, 53/D*, 62/A*, Pásztó: 119/CE*, 119/NY*, 129/A*, 130/A*, 130/D*, 130/TI 1*, 130/TI 2*, 131/C*, 131/E*

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó, másodlagos szukcessziós folyamatok eredményeként kialakult cserjések és spontán facsoportok, erdőfoltok távlati fenntartása részben a területek további spontán cserjésedésének, illetve erdősülésének engedésével (a jelenleginél kedvezőbb természetességi állapot kialakulásának biztosításával), részben (az értékesebb irtásrétek környezetében, reálisan kitisztítható területeken) gyeprekonstrukciós célok érdekében való felhasználással („feláldozással”) lehetséges. Általános kezelési javaslatok:

- Kimagasló természeti értékkel nem rendelkező, erdők közé ékelődő, kisebb-nagyobb cserjések, facsoportok, erdőfoltok esetén a további spontán szukcessziós folyamatok (cserjésedés, erdősülés) érvényesülésének engedése.
- Értékes, nyílt állapotban fenntartható élőhelyek szomszédságában (Óvári-rétek, Tugár-rét, Fallóskúti-rétek, Pizskési-legelő; KE-2 kezelési egység) a szegélyek felől mutató cserjésedés visszaszorítása, a még csak mérsékelten benőtt gyepfoltok cserjeirtás útján való rekonstrukciója.
- A szelektív cserjeirtási munkákkal párhuzamosan fakivágások is végezhetők, de a vadgyümölcsök (vadkörte, vadalma, madárcseresznye) és egyéb fafajok (juharok, gyertyán, rezgő nyár) egyedeinek elszórt visszahagyása (távlatilag a fáslegelő jelleg kialakítása) természetvédelmi szempontból kívánatos.
- Cserjeirtás esetén a rekonstrukciós munkák (fa- és cserjekivágások) nemzeti park igazgatósággal való egyeztetés utáni (vegetációs időszakon kívül) végzése. A kivágott cserjék gyepokról való lehordása, a gallyanyag szomszédos cserjések alatt történő elhelyezése.
- A cserjések és facsoportok rendszeres ellenőrzése, az esetlegesen betelepülő idegenhonos fafajok minél hamarabb történő eltávolítása. A törzsek kezelésére elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak kezelésére

ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt cserjésekre vonatkozó specifikus kötelezően betartandó előírások nincsenek.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása.
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása.
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepet.
GY131	A cserjék – későbbi kezeléseik megkönnyítése érdekében – talajszintben való kivágása.
GY132	A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyepon deponálni.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt állományokban az élőhelyrekonstrukciós feladatok olyan tekintetben értelmezhetőek, hogy a szomszédos irtásrétek Óvári-rétek, Tugár-rét, Fallóskúti-rétek, Pizkési-legelő) fenntartásánál (szegélyekben és kevésbé benőtt területeken, kisebb területen) a cserjésedés visszaszorítása reális célkitűzés (részletesen lásd a KE-2 kezelési egység leírásánál). Az esetlegesen megjelenő idegenhonos fafajok (pl. fehér akác) kiszorítása szintén rekonstrukciós feladatként jelentkezik. A spontán cserjésedésre/erdősülésre engedhető

területekhez (az adventív fajok kiszorításán kívül) rekonstrukciós javaslatok nem kapcsolódnak.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt állományokban alapesetben kerülendők a területcsökkenést eredményező fejlesztések vagy beruházások, újabb vonalas létesítmények (pl. utak) elhelyezése nem javasolt. A jelenlegi turistaút-hálózat lényegesebb bővítése nem indokolt, de ilyen irányú igény esetén (az útvonal körültekintő, a nemzeti park igazgatósággal is egyeztetett megtervezésével, lehetőleg meglévő földutakat igénybe véve) lehetséges. A meglévő földutak karbantartása, felújítása – építési törmelék lerakása nélkül, elsősorban közúzalék felhasználásával – szükség szerint elvégezhető.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

Az érintett területek közös jellemzője, hogy a korábbi területhasználati formák (elsősorban kaszálás és legeltetés) után, a gazdálkodás felhagyásával regenerációs (szekunder szukcessziós) folyamatok indultak meg rajtuk. Jelenkori állapotuk többé-kevésbé azonos (nyíltabb-zártabb kökény-galagonya cserjésekről és különböző fafajok alkotta spontán erdőkről van szó), hiszen a szekunder szukcessziós folyamatok érvényesülése sok szempontból hasonlóvá teszi ezeket a területeket. A kezelési irányelvek megfogalmazásánál különleges természetvédelmi szempontok híján főként becserjésedő-beerdősülő állományokat (lásd: jövőbeni spontán erdők) határoltunk el, de kisebb arányban gyeprekonstrukció keretében felszámolható, kifejezett természetvédelmi cél – nevezetesen közösségi jelentőségű élőhelytípusnak számító üde kaszálórétek (6510) és hegyi kaszálórétek (6520) fenntartása – érdekében beáldozható/felszámolható foltokat is azonosítottunk. Az utóbbi célkitűzés elérésének módja a szelektív cserjeirtás és fakivágás, majd szárazúzózás és kaszálás lehet, s ez az adventív fásszárúak és lágyszárúak kontrollját is biztosíthatja (a javasolt kezelési irányelveket részletesen lásd a KE-2 kezelési egység leírásánál).

3.2.1.9.KE-9 kezelési egység: Idegenhonos fafajú erdők

a) A kezelési egység meghatározása:

Részben lucfenyő, részben erdei- és feketefenyő dominanciájú erdők. Utóbbiak (pl. az Óvár déli előterében, a Mátrabérc északi letörésén) rendszerint őshonos lombos elegyfákkal elegyesek, a Gedeon-oldal lucfenyvesei viszont homogének, elegyetlenek. Az állományokat a II. világháború után (a Gedeon-oldal kiterjedt lucosát az 1980-as években) ültették, részben bükkösök, részben gyertyános-tölgyesek termőhelyére. A fenyvesek mellett regisztrált egyetlen (alig szobányi) akácos folt Mátrakeresztes település szélén található. A kezelési egységhez tartozó erdők kiterjedése mindössze 32,79 ha (ez a terület 2,18%-a).

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4), egyéb ültetett tájidegen fenyvesek (S5), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6) / Natura 2000: -
- érintett jelölő és jelölőnek javasolt fajok: -
- érintett földrészletek (a csillaggal /*/ jelölt földrészletek csak részben érintettek):
Bátönytereny: 0284/1f*, 0326/1k*, Mátrászentimre: 030/8*, 031/12*, 031/26*, 031/27*, 031/28*, 031/29*, 031/31*, 031/32*, 031/33*, 031/34*, 031/35*, 031/37*, 031/38*, 031/41, 031/42, 031/44, 031/45*, 031/46*, 031/47*, 031/48*,

031/49, 031/50, 031/51, 031/53*, 031/7*, Pásztó: 016*, 015a*, 015c*, 015d*, 015f*, 015h*

- érintett erdőrészek (a csillaggal /*/ jelölt erdőrészek csak részben érintettek):
Bátonyterenyé: 23/B*, 25/I*, 53/D*, 53/E*, Mátraszentimre: 4/D*, 11/A*, 11/C*, 18/C*, 18/TI*, 50/H*, 50/I*, 50/K*, Pásztó: 119/B*, 119/NY*, 129/A*, 129/C*, 130/A*, 130/B*, 130/D*, 131/A*, 131/E*

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez sorolt állományok kivétel nélkül vágásos üzemmódba sorolt erdőrészekbe esnek. A lombelegyes foltokban mindenféle tevékenységet az erdei- és feketefenyő visszaszorítása, az állományok őshonos fafajú erdőkké való (a lombelegy miatt lehetőség szerint tarvágás nélküli, fokozatos) átalakítása érdekében szükséges végezni. A Gedeon-oldalban (Mátraszentimre 18/C erdőrészlet) található, egyelőre még tűrhető egészségi állapotú lucosok ugyanakkor vélhetően már csak tarvágást követő mesterséges erdősítéssel alakíthatók át. Általános erdőkezelési javaslatok:

- A lombelegyes állományokban (erdei- és feketefenyvesekben) a tarvágásos véghasználatok kerülése, a fafajcserés átalakítás fokozatos, 2–3 erdőtervi ciklus alatt történő végrehajtása.
- A lombelegyes állományokban (erdei- és feketefenyvesekben) a különböző erdészeti beavatkozások (növedékfokozó gyérítések, haszonvételi gyérítések, készletgondozó használatok) során az őshonos lombos fafajok (kocsánytalan tölgy, gyertyán, bükk, egyéb elegyfák) egyedeinek teljes körű kímélete, az őshonos fafajok szerepének fokozatos növelése.
- Egyöntetű, homogén lucosok esetében (lehetőleg minél kisebb területű) tarvágásokat követő átalakítási munkák indítása. A levágott területeken részleges talajelőkészítést követő mesterséges erdősítés, a termőhelyi viszonyoknak megfelelő, őshonos fő- és elegyfajokkal.
- Az őshonos fafajú, tövön száradt (szálanként előforduló) törzsek, facsonkok, valamint az őshonos fafajú odvas-üreges törzsek jelölő fajok (pl. erdőlakó denevérek, szaproxilofág rovarok) és egyéb védett állatfajok (pl. odúlakó madarak és emlősök) életfeltételeinek biztosítása érdekében való visszahagyása a fakitermelések során.
- Az átalakítási munkák során esetlegesen megjelenő idegenhonos inváziós és/vagy intenzíven terjedő fafajok (elsősorban: fehér akác, mirigyes bálványfa) visszaszorítása. A törzsek kezelésére elsősorban vegyszeres injektálást célszerű alkalmazni, a fiatal sarjak kezelésére ugyanakkor szükség esetén egyéb vegyszeres technológia (irányított permetezés) is igénybe vehető.
- Hosszú távon a zonális erdőkre (cseres- és gyertyános-kocsánytalan tölgyesekre, bükkösökre) jellemző fajösszetétel közelítése, távlatilag a „KE-3” és „KE-4” kezelési egységnél megfogalmazott kezelési irányelvek fokozatos életbe léptetése.
- A vágásterületen történő égetés mellőzése, szükség szerint a vágástéri hulladék aprítással történő feldolgozása.
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével való kijelölése.
- A fakitermelési munkák kíméletes technológiával, az erdőtalaj, az újulat, a fiatalabb generációk és a talajhoz kötött mikroélethelyek minél teljesebb körű megóvásával történő elvégzése.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt erdőterületekre kötelező előírásokat az ágazati jogszályok tartalmazzák, a Gyöngyössolyosi és a Nagybátonyi Erdőtervezési Körzetre elfogadott erdőtervek a gazdálkodás keretszabályait határozzák meg.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal. [<i>Magyarázat: célfajok pl. kocsánytalan tölgy, cser, bükk.</i>]
E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.
E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása. [<i>Magyarázat: termőhelytől függően: hegyi juhar, korai juhar, mezei juhar, hegyi szil, mezei szil, magas kőris, madárcseresznye, kislevelű hárs, berkenye-fajok.</i>]
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználatára és felújítására során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megóvása.
E64	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználatára során a tájhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:
	• Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.

	<ul style="list-style-type: none"> • Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, faszárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a faszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, száruzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.
E75	Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.
E81	Faanyag mozgatása csak kemény (száraz vagy fagyott) talajviszonyok mellett.
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az erdei- és feketefenyő, illetve lucfenyő által uralt, de az esetek egy részében valamilyen arányban (felső és/vagy alsó szintben) őshonos lombos fafajokat is tartalmazó állományokat hosszú távon a termőhelyi viszonyokhoz rendelhető potenciális erdei élőhelytípusnak megfelelő állományokká kell alakítani. Az előfordulások helyszínei alapján a célállapotként megjelölhető élőhelytípus leginkább a zonális cseres- vagy gyertyános-kocsánytalan tölgyes, illetve szubmontán/montán bükkös. A fokozatos fafajcserés átalakítások során a lehetőség szerint építeni kell a meglévő lombos vázra és a természetes (a fokozott vadhatás miatt a tervezési területen egyébként helyenként nehezen működő) erdődinamikai folyamatokra. Az idegenhonos fafajú állományrészek/foltok letermeléskor a lombos facsoportok és faegyedek hagyásfaként, hagyásfa-csoportként való visszahagyása elengedhetetlen. Agresszíven terjedő idegenhonos fajok esetleges megjelenésekor – körütekintéssel, a megfelelő engedélyek

beszerzését követően – szükség szerint vegyszeres kezelés is alkalmazható. Az átalakítási folyamatok a mindenkori körzeti erdőtervezés keretei között tervezhetők, végigvezetésükhöz a vadhatás-mérséklése, a vadlétszám csökkentése feltétlenül indokolt.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó állományokban (elsősorban az erdőterület fragmentálódásának elkerülése érdekében) újabb beépítések, újabb vonalas létesítmények elhelyezése, újabb utak és épített közelítőnyomok kialakítása nem javasolt. A jelenlegi turistaút-hálózat lényegesebb bővítése nem indokolt, de ilyen irányú igény esetén (az útvonal körültekintő, a nemzeti park igazgatósággal is egyeztetett megtervezésével, lehetőleg meglévő földutakat igénybe véve) lehetséges. Az állományok alatt/közelében meglévő műszelvényes földutak karbantartása, felújítása – elsősorban közúzalék felhasználásával – szükség szerint elvégezhető. Az úthálózat karbantartása ugyanakkor nem járhat az utak szélesítésével, a technológiát úgy kell alkalmazni, hogy ez ne következhesse be.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési és rekonstrukciós javaslatok megfogalmazására abban a megközelítésben került sor, miszerint a dominánsan nem őshonos fajokból álló erdőket a Natura 2000 szempontok (lásd: őshonos fafajú erdők tömbös fenntartása) alapján hosszú távon (lehetőleg fokozatosan, vagy legfeljebb kis területű tarvágásokkal) a termőhelyi viszonyokhoz rendelhető potenciális erdei élőhelytípusnak (jelen esetben: bükkösök /9130/, gyertyános-tölgyesek /91G0/, cseres-tölgyesek /91M0/) megfelelő állományokká kell alakítani. Az átalakítandó erdők közelében turisztikai-közjóléti funkciók is jelentkeznek, így a munkák során ezekre is figyelemmel szükséges lenni. A javasolt átalakítások/kezelések a védelmi (talajvédelmi, tájképvédelmi) funkciók megtartását, az idegenhonos (részben pusztuló) fenyőfajok visszaszorítását, a lombos állományrészek megőrzését, illetve az őshonos fafajú, elegyes állományok kialakítását egyaránt lehetővé teszik, illetve biztosítják.

3.2.1.10. KE-10 kezelési egység: Egyéb területek

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységhez tartoznak a tervezési terület belterületi jellegű részeiből (Mátrakeresztes és Mátraszentiván települések, illetve Fallóskút üdülőtelep és Pizskés-tető mellett) benyúló keskeny területsávok, valamint néhány külterületi épület és környezete (Fallóskúti-kápolna, Ágasvári-turistaház). Ezeket egyetlen folttal ide nyert besorolást az egyébként a területből kieső Száritás-tetői-kőbánya kőves meddőhányójának egy része is. A kezelési egységhez tartozó élőhelyfoltok kiterjedése mindössze 4,31 ha.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: kertvárosok, szabadidős létesítmények (U2), falvak, falu jellegű külvárosok (U3), nyitott bányafelületek (U6) / Natura 2000: -
- érintett jelölő és jelölőnek javasolt fajok: -
- érintett földrészletek (a csillaggal /*/ jelölt földrészletek csak részben érintettek):
Bátonyterenyé: 0284/1f*, Mátraszentimre: 031/2*, 031/53*, 031/61b*, 031/61c*, 031/62*, 031/7*, 069a, 069b, 069c*, 069d*, 0232/24*, 0232/25*, 0232/26a*, Pásztó: 015h

- érintett erdőrészek (a csillaggal /*/ jelölt erdőrészek csak részben érintettek): Mátraszentimre: 2/D*, 2/E*, 2/ÉP*, 3/TI 2*, 10/A*, 11/B*, 11/ÉP, 19/B*, 20/A*, 34/TI 9*, 64/ÉP, 64/TI*, Pásztó: 129/C*, 129/D*

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

- A településkörnyéki területek szennyeződésektől és kommunális hulladéktól mentes, rendezett fenntartása.
- A településkörnyéki területek nem őshonos növényfajokkal, egzótákkal való beültetésének mellőzése (különös tekintettel az inváziós növényfajokra).
- Az érintett gyepterületek (különös tekintettel a Fallóskúti-kápolna és Ágasvári-turistaház körüli gyepekre) gyommentesen tartása, a nyílt élőhelyfoltok évi 1–2 alkalommal történő rendszeres kaszálása.
- A Szárítás-tetői-kőbánya köves meddőhányójánál a spontán (inváziós fajok nélküli) cserjésedés, erdősülés biztosítása.

d) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységgel lehatárolt területekre vonatkozó specifikus kötelezően betartandó előírások nincsenek.

- Javasolt előírások:

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére vonatkozó útmutató 2. sz. melléklete alkalmazásával megfogalmazott kezelési javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok
GY20	Kizárólag kaszálással történő hasznosítás.
GY74	Kaszálás július 15. után lehetséges.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység vonatkozásában természetvédelmi vonatkozású élőhelyrekonstrukciós feladatok nem fogalmazhatóak meg.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység vonatkozásában természetvédelmi vonatkozású, gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok lényegében nincsenek. A meddőhányó ásványgyűjtők általi látogatását (a vonatkozó szabályok betartása mellett) biztosítani javasolt.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A településkörnyéki területek kapcsán a hulladék- és gyommentesen tartást leszámítva semmiféle gazdálkodási, illetve kezelési célú beavatkozás nem fogalmazható meg. A külterületi épületek és környezetük (Fallóskúti-kápolna, Ágasvári-turistaház) esetében a

kapcsolódó gyepek gyommentesen tartása lehet egyfajta elvárás. Összességében ezeknél az élőhelyeknél (és a Szárítás-tetői-kőbánya köves meddőhányójánál) kezelési irányelv gyanánt csak néhány kisebb (lényegében a gyommentesség fenntartását, az inváziós fertőzöttség elkerülését és az általános rendezettség növelését célzó), de a természetvédelem szempontjait is érintő javaslatot adtunk.

3.2.2. *Fajvédelmi intézkedések*

A területen előforduló közösségi jelentőségű fajok populációinak védelmét és megtartását elsősorban a javasolt élőhelykezelési, élőhelyfenntartási intézkedésekkel látjuk biztosítottak. A közösségi jelentőségű fajok megőrzése mindezek alapján célirányos, kifejezetten fajvédelmi profillal indított védelmi programot (egy fajt leszámítva) nem igényel, a védelmi célok közvetett úton elvileg elérhetők.

A piros kígyószi (*Echium russicum*), leánykőkörcsin (*Pulsatilla grandis*) és Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*) élőhelye további degradációs folyamatainak megakadályozása érdekében a túltartott vadállomány szabályozása elengedhetetlen.

A lepkefajok közül a magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*) populációinak védelme a tápnövényül szolgáló cserrel és molyhos tölgyel elegendő, változatos szerkezetű erdők jelenlétét igényli. A xilofág-szaproxilofág rovarok közül a nagy höscincér (*Cerambyx cerdo*), kék pattanóbogár (*Limoniscus violaceus*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) életfeltételeit az öreg, száradó-pusztuló kocsánytalan tölgyek, molyhos tölgyek és cserék (lényegében az idős tölgyes állományrészek) legalább részterületeken (kíméleti területeken, hagyásfa-csoportokban) való megőrzése, illetve általánosságban az erdők holtfa-ellátottságának gyarapítása/bővítése biztosítja.

A sárgahasú unka (*Bombina variegata*) és vöröshasú unka (*Bombina bombina*) populációk megőrzéséhez az erdei kisvízállások, pocsolyák vízellátásának biztosítása, és az élőhelyek zavarásmentes fenntartása szükséges. A sárgahasú unka esetében a kitridiomikózist (kétéltűek bőrelváltozását) okozó, Távols-Keletről behurcolt gombafaj (*Batrachochytrium dendrobatidis*) jelenléte, és általában a faj hosszabb távú megőrzése kapcsán további, fajvédelmi szintű kutatások, védelmi programok indítása indokolt (ez részben már folyik is).

Az erdőlakó (vagy erdőben is élő, táplálkozó) denevérfajok – nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*), nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*), csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*) – védelméhez (a területen belül található Csörgő-lyuk zavartalanságának biztosítása mellett) a meglevő odvas fák és elvált kérgű álló holtfák megtartása, illetve folyamatos jelenlétének biztosítása, az erdő-gyep mozaikok megtartása, továbbá általánosságban a zavarások elkerülése, mérséklése, a nyári és téli szálláshelyek fenntartása szükséges.

3.2.3. *Kutatás, monitorozás*

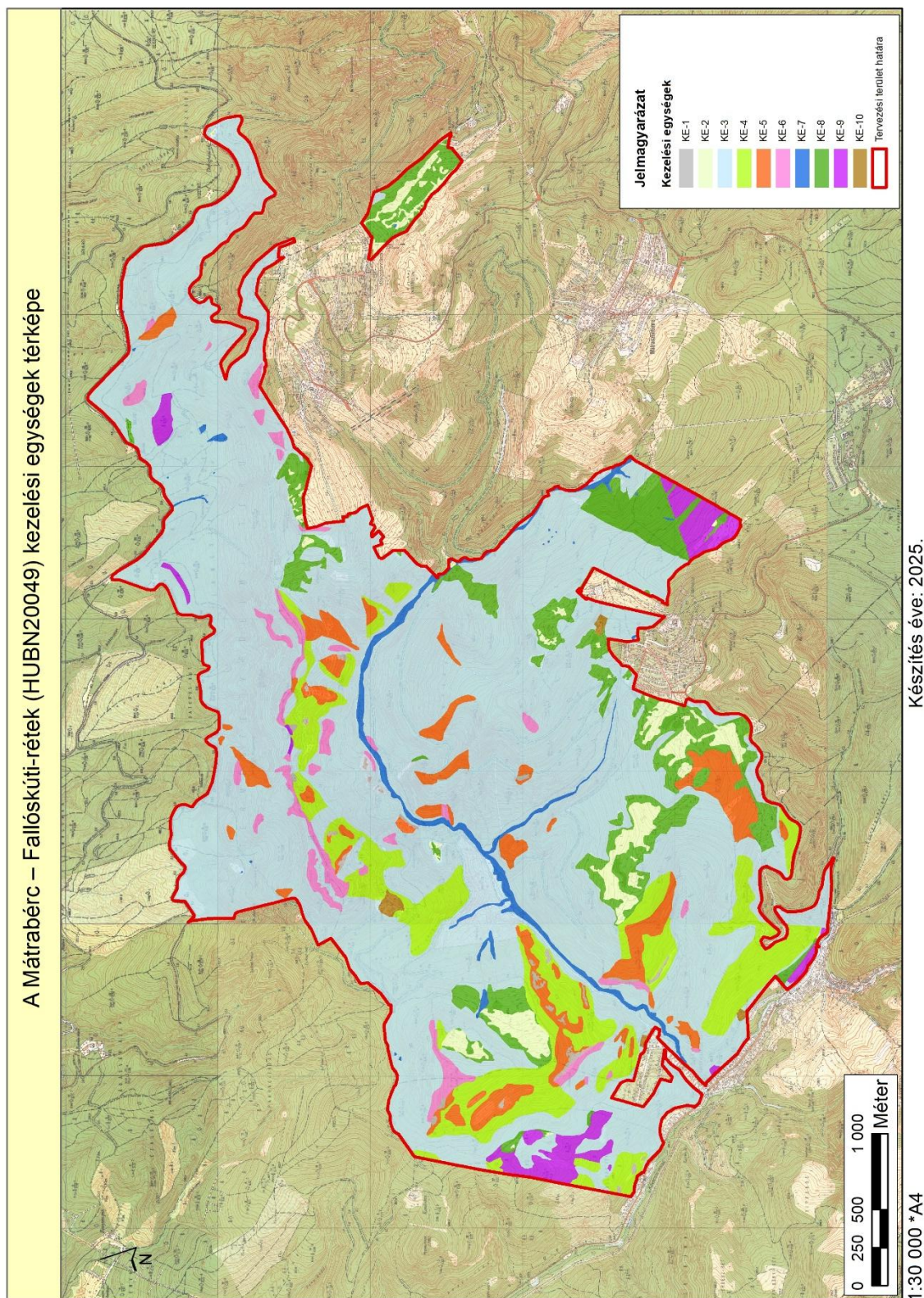
A tervezési terület a Mátra egyik leginkább kutatott térsége. Ennek oka, hogy a Mátrabérc és térsége a hegység magasabb területei közé tartozik, s a montán hatások, a sziklai vegetáció és a kiterjedt irtásrétek miatt sok érdekesség fordul elő. Emellett a Csörgő-völgy erdői is sok egyedi vonást hordoznak, s a Csörgő-völgy Erdőrezervátum idős bükköse (Magyarország elsőként vizsgált rezervátum-területe) is számos kutatási programot generált. A részletesebb

feltárómunka a növényvilág kutatásával már legalább egy évszázada megindult, majd a 20. század második felében a zoológiai (rovartani, herpetológiai, madártani) kutatások is felerősödtek. Az 1950–1960-as években a Nyugat-Mátra hegyi rétjeit (Kovács Margit révén) intenzíven kutatták, az erdőrezervátum területének kutatása pedig az 1970-es évektől datálható. A területen folytatott kutatások intenzitása a tájvédelmi körzet kihirdetésével (1985), majd a Natura 2000 területté nyilvánításával tovább nőtt. A biotikai adatokra irányuló kutatómunkában elsősorban a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság (Eger) és a Mátra Múzeum (Gyöngyös) munkatársai vettek részt, míg az erdőrezervátum-kutatásban az Eötvös Loránd Tudományegyetem (Budapest) munkatársai jeleskedtek. A tervezési terület vegetációtérképe 2009-ben készült el (térképező: Magos Gábor), ennek aktualizálása, frissítése (az egyes ÁNÉR élőhelytípusok Natura 2000 élőhelytípusokkal való megfeleltetésére is fókuszálva) pedig 2023 nyarán történt. „*A fenntartható természetvédelem megalapozása magyarországi Natura 2000 területeken*” című, Svájci-Magyar Együtműködési Program által támogatott, SH/4/8 azonosítójú projekt keretében (2012–2016 között) a térség erdeiről részletes állapotleíró adatsor került begyűjtésre.

A jövőbeli kutatások részben további biotikai (florisztikai és faunisztikai) adatokat kell, hogy szolgáltatassanak, elsősorban a védett és közösségi jelentőségű fajokra vonatkozóan. Emellett fontos feladat lenne a területen folyó erdő- és gyepgazdálkodáshoz, illetve egyéb, természetvédelmi célokat is szolgáló beavatkozásokhoz, rekonstrukciós és fenntartási jellegű munkákhoz (pl. fenyvesek fokozatos átalakítása, hegyi rétek fenntartása/rekonstrukciója) kapcsolódó hatásmonitorozás elindítása is. Ugyancsak monitorozást igényel a nagyvadállomány és (részterületen) a turizmus okozta hatások nyomon követése.

3.2.4. Mellékletek

A kezelési egységek lehatárolását mutató térkép:

A kezelési egységek összefoglaló táblázata: a) élőhelytípusok megfeleltethetősége alapján:

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett ÁNÉR élőhelyek	Érintett Natura 2000 élőhelytípusok
KE-1	Lejtősztyepprétek, sziklagyeppek és sziklai cserjések	6,17	nyílt szilikátsziklagyeppek és törmeléklejtők (G3), köves talajú lejtősztyepek (H3a), sziklai cserjések (M7)	szubkontinentális peri-pannon cserjések (40A0), pannon sziklagyeppek (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>) (6190), szubpannon sztyeppék (6240)
KE-2	Kékperjés rétek, kaszálórétek, sovány gyeppek, jellegtelen gyeppek	38,04	kékperjés rétek (D2), franciaperjés rétek (E1), veres csenkeszes rétek (E2), hegy-dombvidéki sovány gyeppek és szőrfügyeppek (E34), jellegtelen üde gyeppek (OB)	kékperjés láprétek meszes, tözeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410), sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510), hegyi kaszálórétek (6520)
KE-3	Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek és bükkösök	1046,94	gyertyános-kocsánytalan tölgyesek (K2), bükkösök (K5)	szubmontán és montán bükkösök (<i>Asperulo-Fagetum</i>) (9130), pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus betulusszal</i> (91G0)
KE-4	Cseres-kocsánytalan tölgyesek	135,82	cseres-kocsánytalan tölgyesek (L2a)	pannon cseres-tölgyesek (91M0)
KE-5	Melegkedvelő tölgyesek, bokorerdők, mészkerülő erdők	72,54	mészkerülő bükkösök (K7a), mész- és melegkedvelő tölgyesek (L1), zárt mészkerülő tölgyesek (L4a), nyílt mészkerülő tölgyesek (L4b), molyhos tölgyes bokorerdők (M1)	mészkerülő bükkösök (<i>Luzulo-Fagetum</i>) (9110), pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescensszel</i> (91H0)
KE-6	Sziklaerdők és törmeléklejtő-erdők	33,06	törmeléklejtő-erdők (LY2), tölgyes	lejtők és sziklatörmelékek

			jellegű sziklaerdők és tetőerdők LY4	<i>Tilio-Acerion</i> -erdői (9180)
KE-7	Égerligetek és egyéb higrofil élőhelyek	24,54	álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete (Ac), forrásgyepek (C1), fűzlápok (J1a), égerligetek (J5)	enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>) (91E0)
KE-8	Regenerálódó cserjések és spontán erdők	112,67	üde és nedves cserjések (P2a), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB), őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC)	---
KE-9	Idegenhonos fafajú erdők	32,79	ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4), egyéb ültetett tájidegen fenyvesek (S5), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6)	---
KE-10	Egyéb területek	4,31	kertvárosok, szabadidős létesítmények (U2), falvak, falu jellegű külvárosok (U3), nyitott bányafelületek (U6)	---

A kezelési egységek összefoglaló táblázata: b) érintett földrészetek és erdőrészetek alapján (a csillaggal (*) jelzett földrészetek és erdőrészetek érintettsége csak részleges):

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Érintett földrészetek	Érintett erdőrészetek
KE-1	Lejtősztyepprétek, sziklagyepek és sziklai cserjések	Mátraszentimre: 031/53*, 031/7*, Pásztó: 015a*, 015d*, 015h*	Mátraszentimre: 2/F*, 2/TN 1*, 2/TN 2*, 2/TN 3*, 4/A*, 4/D*, 4/G*, 4/L*, 4/M*, 4/TI*, 4/TN 2*, 5/D*, 5/TN 2*, 7/TN*, 9/C*, 9/TN*, Pásztó: 129/B*, 129/D*, 129/TN*, 131/B*, 131/C*, 131/G*, 131/H*, 131/TN 2*

KE-2	Kékperjés rétek, kaszálórétek, sovány gyepek, jellegtelen gyepek	Bátonyterenye: 0284/16*, 0284/17*, 0284/1f*, 0284/1m*, 0284/1n*, 0284/1p*, 0284/23*, Mátraszentimre: 031/45*, 031/7*, 050/2*, 050/3*, 050/4a*, 050/8c*, 052/3a*, 055/3a*, 055/3b*, 056/1, 056/2*, 056/3*, 066a*, 067*, 068*, 071/1*, 071/2*, 076/10*, 076/13*, 076/21*, 076/22*, 076/25*, 076/26*, 076/27*, 076/28*, 076/9*, 077/1*, 0138/24*, 0138/27*, 0138/28*, 0138/31, 0138/32, 0138/34*, 0230/1*, 0230/2*, 0230/3*, 0230/4*, 0230/5*, 0231/1*, 0231/10*, 0231/11*, 0231/12*, 0231/13*, 0231/14*, 0231/15*, 0231/16*, 0231/17*, 0231/3*, 0231/5*, 0231/6*, 0231/8*, 0231/9, 0232/24*, 0232/25*, 0232/26a*, 0233/1*, 0233/2*, 0233/4*, 0233/8*, Pásztó: 015c*, 015h*	Bátonyterenye: 25/J*, 56/ÉP*, Mátraszentimre: 3/TI 1*, 8/N*, 18/C*, 30/A*, 31/A*, 31/TI*, 32/TI*, 33/TI1*, 33/TI 3*, 34/D*, 34/F*, 34/TI 5*, 34/TI 6*, 34/TI 7*, 34/TI 8*, 35/A*, 35/TI 2*, 37/H*, 62/A*, Pásztó: 129/A*, 130/TI 1*, 130/TI 2*
KE-3	Gyertyános- kocsánytalan tölgyesek és bükkösök	Bátonyterenye: 0284/12, 0284/1f*, 0284/1l, 0284/1m*, 0284/1n*, 0284/22*, 0284/24, 0284/25*, 0326/1k*, 0326/1m*, Mátraszentimre: 030/2*, 030/4*, 030/6, 030/7, 030/8*, 031/10, 031/12*, 031/15*, 031/16*, 031/17*, 031/19*, 031/2*, 031/20*, 031/21*, 031/22*, 031/5*, 031/53*, 031/56*, 031/59, 031/6*, 031/61b*, 031/61c*, 031/62*, 031/7*, 031/8, 031/9*, 032/31*, 032/50*, 050/2*, 050/4a*, 050/4b,	Bátonyterenye: 17/B*, 17/C*, 17/D*, 17/F*, 17/TI, 18/A, 18/B*, 18/C*, 18/D, 18/E*, 18/F*, 22/ÚT 2, 23/A*, 23/B*, 23/C*, 24/B, 24/C*, 24/D*, 25/A, 25/B, 25/C, 25/D, 25/E: 25/F*, 25/G, 25/H*, 25/I*, 25/J*, 25/NY, 51/A*, 51/B*, 51/C*, 51/D*, 51/NY*, 53/A*, 53/B, 53/C*, 53/D*, 53/E*, 53/F*, 53/G*, 53/NY, 53/TI*, 54/A, 54/D, 54/E*, 54/F*, 54/G, 54/TI*, 54/ÚT 2, 55/A*, 55/B*, 55/C*, 56/A, 56/ÉP*, 57/A 2, 81/B, 81/C*, Mátraszentimre: 1/A*, 1/B*, 1/C*, 1/D*, 1/E*, 1/F, 1/G, 1/H*, 1/I*, 2/A*,

		<p>050/5, 050/6, 050/8a*, 050/8b*, 050/8c*, 050/8d, 050/8g, 052/1*, 052/2*, 052/3a*, 052/3b*, 052/3c*, 052/5*, 053, 055/3a*, 055/3b*, 056/3*, 057/1, 059*, 061a*, 061b*, 066a*, 066b*, 066c*, 067*, 068*, 069d*, 071/1*, 071/2*, 072, 073*, 074/1, 074/2, 074/3*, 076/12*, 076/13*, 076/14*, 076/16*, 076/17, 076/18*, 076/19*, 076/24*, 076/28*, 076/30, 076/32, 076/33, 076/34, 076/4*, 076/6*, 076/7*, 076/8, 077/1*, 077/3*, 081/5*, 0134/44*, 0137/1, 0137/10, 0137/11, 0137/12*, 0137/13, 0137/14*, 0137/15*, 0137/16, 0137/17*, 0137/18, 0137/19*, 0137/2, 0137/20*, 0137/21*, 0137/22*, 0137/23*, 0137/29*, 0137/3*, 0137/30*, 0137/4*, 0137/7, 0137/9, 0138/10*, 0138/14*, 0138/15*, 0138/16*, 0138/17*, 0138/18*, 0138/19*, 0138/2*, 0138/20, 0138/22*, 0138/23*, 0138/24*, 0138/25*, 0138/26*, 0138/29*, 0138/30*, 0138/34*, 0138/38*, 0138/5*, 0138/8*, 0138/9, 0162/1, 0232/26a*, 0232/26b*, 0233/4*, Pásztó: 016*, 015a*, 015c*, 015d*, 015f*, 015h*</p>	<p>2/B*, 2/C*, 2/D*, 2/E*, 2/ÉP*, 3/A*, 3/B*, 3/C*, 3/D*, 3/E*, 3/F*, 3/G*, 3/H, 3/I*, 3/J, 3/TI 1*, 3/ÚT 1, 3/ÚT 2, 4/A*, 4/B*, 4/C*, 4/D*, 4/E: 4/G*, 4/H*, 4/I*, 4/J, 4/K*, 4/L*, 4/M*, 4/N*, 4/P*, 5/A*, 5/B*, 5/C*, 5/D*, 5/E*, 5/I*, 5/J*, 5/TN 2*, 6/A*, 6/B*, 6/C*, 6/D*, 6/E*, 6/F*, 6/G*, 6/H, 6/I*, 6/J, 6/K*, 6/ÚT 1, 7/A*, 7/B*, 7/C, 7/D, 7/E: 7/F*, 7/G*, 7/H, 7/I, 7/J*, 7/K*, 7/L*, 7/M, 7/N, 7/O, 7/P, 8/A, 8/B*, 8/C*, 8/D, 8/E*, 8/F*, 8/G, 8/H*, 8/I, 8/J*, 8/K*, 8/L*, 8/M*, 8/N*, 9/A*, 9/C*, 9/D*, 9/E*, 9/F*, 9/G*, 9/H*, 9/I*, 10/A*, 10/B*, 10/C*, 10/D*, 10/E, 10/F*, 10/G, 11/A*, 11/B*, 11/C*, 11/D*, 11/E: 11/G, 11/I, 11/NY 1*, 11/NY 3, 12/A*, 12/B*, 12/C*, 12/D, 12/E: 12/F, 12/G*, 12/I, 12/J*, 12/K, 12/L*, 12/M*, 12/N, 13/A, 13/B*, 13/C*, 13/D*, 13/E*, 13/F*, 13/G*, 13/H, 13/I*, 18/A*, 18/B*, 18/TI*, 19/A*, 19/B*, 19/ÚT 1, 20/A*, 20/B*, 30/A*, 30/C*, 30/ÚT 1, 31/A*, 31/TI*, 32/A*, 32/TI*, 33/A*, 33/B*, 33/C*, 34/A*, 34/B*, 34/C*, 34/D*, 34/F*, 34/G*, 34/H 1*, 34/H 2*, 34/H 3, 34/ÚT 2, 34/ÚT 4, 35/A*, 35/B*, 35/C*, 35/D*, 35/F*, 35/G*, 35/TI 5*, 37/H*, 37/O*, 51/M*, 53/D*, 62/A*, 64/TI*, Pásztó: 119/B*, 119/CE*, 119/NY*, 129/A*, 129/B*, 129/C*, 129/D*, 129/E: 129/F, 129/TI, 130/A*, 130/B*, 130/C*, 130/D*, 130/TI 1*, 130/TI 2*, 131/A*, 131/B*, 131/C*, 131/D*, 131/E*, 131/H*, 131/I*, 131/J*</p>
--	--	---	--

KE-4	Cseres- kocsánytalan tölgyesek	Bátonyterenye: 0326/1k*, Mátraszentimre: 031/53*, 031/7*, 031/9*, 056/3*, 061a*, 061b*, 067*, 068*, 069c*, Pásztó: 016*, 015a*, 015c*, 015d*, 015f*, 015h*	Bátonyterenye: 23/B*, Mátraszentimre: 1/B*, 1/C*, 1/D*, 1/E*, 2/A*, 2/B*, 2/C*, 2/D*, 2/F*, 2/TN 1*, 2/TN 3*, 3/A*, 3/B*, 3/C*, 3/D*, 3/E*, 3/G*, 3/K*, 3/TI 2*, 4/A*, 4/B*, 4/C*, 4/D*, 4/H*, 4/I*, 4/L*, 4/N*, 4/O*, 4/P*, 4/Q*, 4/TN 2*, 4/ÚT, 5/A*, 5/C*, 5/D*, 5/E*, 5/F*, 5/H*, 8/J*, 8/N*, 9/B*, 9/C*, 9/D*, 9/E*, 9/H*, 9/I*, 9/TN*, 10/C*, 10/D*, 11/B*, 11/C*, 11/D*, 11/H, 11/NY 1*, 13/B*, 13/G*, 31/TI*, 32/A*, 32/TI*, 35/F*, 35/G*, 64/TI*, Pásztó: 119/CE*, 129/A*, 129/B*, 129/C*, 129/TN*, 130/A*, 130/B*, 130/C*, 131/A*, 131/B*, 131/C*, 131/D*, 131/E*, 131/G*, 131/I*, 131/J*
KE-5	Melegkedvelő tölgyesek, bokorerdők, mészkerülő erdők	Bátonyterenye: 0284/1f*, 0284/25*, 0326/1k*, 0326/1m*, Mátraszentimre: 031/53*, 031/62*, 031/7*, 031/9*, 055/3a*, 056/3*, 059*, 061a*, 061b*, Pásztó: 015a*	Bátonyterenye: 17/D*, 18/B*, 18/C*, 18/F*, 23/A*, 23/B*, 51/A*, 55/B*, 55/C*, 81/C*, Mátraszentimre: 2/A*, 2/B*, 2/D*, 2/F*, 2/TN 1*, 2/TN 2*, 2/TN 3*, 3/E*, 4/A*, 4/C*, 4/D*, 4/G*, 4/O*, 4/Q*, 4/TI*, 4/TN 1, 5/A*, 5/B*, 5/D*, 5/F*, 5/H*, 5/I*, 5/J*, 5/TN 1, 5/TN 2*, 6/B*, 6/C*, 6/D*, 6/F*, 6/G*, 6/I*, 6/K*, 7/A*, 7/B*, 7/F*, 7/G*, 7/K*, 7/L*, 7/Q, 7/TN*, 8/B*, 8/C*, 8/J*, 8/K*, 8/L*, 8/ÚT, 9/B*, 9/C*, 9/D*, 9/E*, 9/F*, 9/G*, 9/H*, P 10/B*, 10/C*, 12/B*, 12/C*, 12/L*, 13/B*, 13/G*, 35/B*, 35/C*, 35/G*, 35/TI 3, ásztó: 131/B*, 131/C*, 131/D*, 131/G*, 131/H*, 131/I*, 131/J*, 131/TN 1, 131/TN 2*
KE-6	Sziklaerdők, törmeléklejtő- erdők	Bátonyterenye: 0284/1f*, 0284/1m*, 0326/1k*, 0326/1m*, Mátraszentimre: 031/53*, 031/7*, 031/9*, Pásztó: 015a*	Bátonyterenye: 17/C*, 17/D*, 17/F*, 18/E*, 18/F*, 23/B*, 23/C*, 24/C*, 24/D*, 25/J*, 51/C*, 51/D*, 53/D*, 54/E*, 54/F*, 55/C*, Mátraszentimre: 1/A*, 1/D*,

			1/E*, 1/H*, 2/B*, 2/D*, 2/TN 1*, 3/A*, 3/K*, 4/A*, 4/C*, 4/D*, 4/H*, 4/K*, 4/L*, 4/M*, 4/N*, 4/Q*, 5/C*, 5/D*, 5/I*, 6/E*, 7/A*, 7/J*, 9/A*, 9/C*, 9/F*, 10/A*, 10/B*, 10/F*, 13/D*, Pásztó: 131/B*, 131/C*, 131/E*, 131/G*, 131/H*, 131/J*
KE-7	Égerligetek és egyéb higrofil élőhelyek	Bátonyterenye: 0284/1f*, 0326/1k*, Mátraszentimre: 030/1, 030/2*, 030/3, 030/4*, 031/11, 031/12*, 031/14, 031/15*, 031/16*, 031/17*, 031/19*, 031/2*, 031/24*, 031/35*, 031/37*, 031/4, 031/5*, 031/53*, 031/55, 031/56*, 031/6*, 031/62*, 031/7*, 031/9*, 032/31*, 067*, 077/1*, 080, 081/5*, 0230/2*	Bátonyterenye: 17/B*, 25/F*, 51/B*, 51/NY*, 53/A*, 53/C*, 53/F*, 53/G*, 55/A*, Mátraszentimre: 1/C*, 1/E*, 1/I*, 2/A*, 2/E*, 3/E*, 3/F*, 3/I*, 4/G*, 4/H*, 4/M*, 5/A*, 5/B*, 5/E*, 6/E*, 7/A*, 7/L*, 8/C*, 8/E*, 8/L*, 9/A*, 9/C*, 9/D*, 9/F*, 10/A*, 10/B*, 10/C*, 12/A*, 12/J*, 13/E*, 13/F*, 13/G*, 18/A*, 18/B*, 19/A*, 20/B*, 30/A*, 30/C*, 32/A*, 32/TI*, 51/M*, 51/N*
KE-8	Regenerálódó cserjések és spontán erdők	Bátonyterenye: 0284/13, 0284/14, 0284/15, 0284/16*, 0284/17*, 0284/18, 0284/19, 0284/1f*, 0284/1m*, 0284/1n*, 0284/1p*, 0284/20, 0284/21, 0284/22*, 0284/23*, Mátraszentimre: 031/12*, 031/16*, 031/17*, 031/19*, 031/2*, 031/20*, 031/21*, 031/22*, 031/24*, 031/25, 031/26*, 031/27*, 031/28*, 031/29*, 031/30, 031/31*, 031/32*, 031/33*, 031/34*, 031/35*, 031/37*, 031/38*, 031/39, 031/40, 031/45*, 031/46*, 031/47*, 031/48*, 031/53*, 031/61a, 031/61b*, 031/62*, 031/7*, 031/9*, 032/50*, 050/2*, 050/3*, 050/4a*, 050/8a*, 050/8b*, 050/8c*, 050/8f, 052/1*, 052/2*, 052/3a*, 052/3b*, 052/3c*, 052/4, 052/5*,	Bátonyterenye: 25/H*, 25/J*, 53/C*, 53/TI*, 54/F*, 54/TI*, Mátraszentimre: 1/C*, 1/E*, 2/F*, 3/TI 1*, 6/A*, 6/B*, 8/F*, 8/H*, 8/N*, 9/E*, 11/C*, 12/A*, 12/G*, 12/M*, 13/C*, 13/I*, 18/A*, 18/B*, 18/C*, 18/NY, 19/B*, 20/A*, 30/A*, 31/A*, 31/TI*, 32/A*, 32/TI*, 33/A*, 33/B*, 33/C*, 33/TI 1*, 33/TI 3*, 34/A*, 34/B*, 34/C*, 34/D*, 34/F*, 34/G*, 34/H 1*, 34/H 2*, 34/TI 5*, 34/TI 6*, 34/TI 7*, 34/TI 8*, 34/TI 9*, 34/ÚT 3, 35/A*, 35/B*, 35/C*, 35/D*, 35/F*, 35/G*, 35/NY, 35/TI 1, 35/TI 2*, 35/TI 5*, 35/TI 6, 37/H*, 37/O*, 50/H*, 50/I*, 50/K*, 50/NY 7, 50/NY 8, 51/M*, 51/N*, 51/NY 2, 53/D*, 62/A*, Pásztó: 119/CE*, 119/NY*, 129/A*, 130/A*, 130/D*, 130/TI 1*, 130/TI 2*, 131/C*, 131/E*

		055/3a*, 055/3b*, 055/4, 056/2*, 056/3*, 059*, 061a*, 061b*, 066a*, 066b*, 066c*, 067*, 068*, 070, 071/1*, 071/2*, 071/5, 071/6, 073*, 074/3*, 076/10*, 076/12*, 076/13*, 076/14*, 076/15, 076/16*, 076/18*, 076/19*, 076/21*, 076/22*, 076/24*, 076/25*, 076/26*, 076/27*, 076/28*, 076/4*, 076/5, 076/6*, 076/7*, 076/9*, 077/1*, 077/3*, 0134/44*, 0137/12*, 0137/14*, 0137/15*, 0137/17*, 0137/19*, 0137/20*, 0137/21*, 0137/22*, 0137/23*, 0137/24, 0137/25, 0137/26, 0137/27, 0137/28, 0137/29*, 0137/3*, 0137/30*, 0137/32, 0137/4*, 0137/5, 0137/6, 0137/8, 0138/1, 0138/10*, 0138/11, 0138/12, 0138/13, 0138/14*, 0138/15*, 0138/16*, 0138/17*, 0138/18*, 0138/19*, 0138/2*, 0138/21, 0138/22*, 0138/23*, 0138/24*, 0138/25*, 0138/26*, 0138/27*, 0138/28*, 0138/29*, 0138/30*, 0138/33, 0138/34*, 0138/37, 0138/38*, 0138/5*, 0138/6, 0138/7, 0138/8*, 0230/1*, 0230/2*, 0230/3*, 0230/4*, 0230/5*, 0231/1*, 0231/10*, 0231/11*, 0231/12*, 0231/13*, 0231/14*, 0231/15*, 0231/16*, 0231/17*, 0231/3*, 0231/5*, 0231/6*, 0231/8*, 0232/26a*, 0232/26b*,	
--	--	---	--

		0233/1*, 0233/2*, 0233/4*, 0233/8*, Pásztó: 016*, 015a*, 015c*, 015d*, 015h*	
KE-9	Idegenhonos fafajú erdők	Bátonyterenye: 0284/1f*, 0326/1k*, Mátraszentimre: 030/8*, 031/12*, 031/26*, 031/27*, 031/28*, 031/29*, 031/31*, 031/32*, 031/33*, 031/34*, 031/35*, 031/37*, 031/38*, 031/41, 031/42, 031/44, 031/45*, 031/46*, 031/47*, 031/48*, 031/49, 031/50, 031/51, 031/53*, 031/7*, Pásztó: 016*, 015a*, 015c*, 015d*, 015f*, 015h*	Bátonyterenye: 23/B*, 25/I*, 53/D*, 53/E*, Mátraszentimre: 4/D*, 11/A*, 11/C*, 18/C*, 18/TI*, 50/H*, 50/I*, 50/K*, Pásztó: 119/B*, 119/NY*, 129/A*, 129/C*, 130/A*, 130/B*, 130/D*, 131/A*, 131/E*
KE-10	Egyéb területek	Bátonyterenye: 0284/1f*, Mátraszentimre: 031/2*, 031/53*, 031/61b*, 031/61c*, 031/62*, 031/7*, 069a, 069b, 069c*, 069d*, 0232/24*, 0232/25*, 0232/26a*, Pásztó: 015h*	Mátraszentimre: 2/D*, 2/E*, 2/ÉP*, 3/TI 2*, 10/A*, 11/B*, 11/ÉP, 19/B*, 20/A*, 34/TI 9*, 64/ÉP, 64/TI*, Pásztó: 129/C*, 129/D*

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, amely 100%-ban átfed a „Mátra” megnevezésű (HUBN10006) különleges madárvédelmi területtel is. Mindezek miatt a területre a 275/2004 (X. 8.) Korm. rendelet előírásai az irányadóak, illetve ezen felül a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásai is érvényesek. A tervezési terület ezen felül védett természeti területet (Mátrai Tájvédelmi Körzet) is érint, így az 1996. évi LIII. törvényben foglalt általános és védett természeti területekre vonatkozó természetvédelmi (élőhely- és fajvédelmi) előírások és szabályok betartása is szükséges. Ex lege védett területek, objektumok (források, barlangok, földvárak) ismertek a területen, így ezek kapcsán (a tájvédelmi körzetre vonatkozó természetvédelmi szempontokba integráltan) is jelentkeznek kötelezettségek. A védett területtel való érintettség miatt természetvédelmi kezelési terv készült – jogszabályi formában a 15/2008. (VI. 3.) KvVM rendelet mellékleteként jelent meg –, így abból levezethetően további szabályokat, korlátokat is figyelembe kell venni.

A tervezési területen a gyepeken belül a rétek (154,10 ha; 10,22%) és legelők (17,48 hektár; 1,16%) földnyilvántartás szerinti, együttes területfoglalása (171,58 hektár; 11,38%) jelentős, ezek egy részének kezelése (változó időnként történő kaszálással) többé-kevésbé jelenleg is biztosított. A kezelése kifejezetten természetvédelmi indíttatásból, a Bükki NPI saját vagonkezelésű, állami tulajdonú területein történnek. A közelmúltban – a „Rétek, gyepek,

(fás)legelők helyreállítása és kezelése a BNPI Működési területén” című, KEOP-3.1.2/2F/09-2009-0007 azonosítójú, 2010–2013 között megvalósított projekt keretében – elvégzett jelentős volumenű legelőtisztítások ellenére ugyanakkor (az Óvári- és Fallóskúti-rétek területén) még további rekonstrukciók, aktív élőhelykezelési beavatkozások is szükségesek lennének. A területen a természetvédelmi célú gyepfenntartás feladatai összességében (regionális szinten is) számottevőek, s ebben a tekintetben a gyepekhez kötődő természeti értékek miatt a közeljövőben (rövid- és középtávon) sem várható súlyponti eltolódás.

Erdők vonatkozásában kiemelendő az állami tulajdonlás magas aránya (94,52%), így az alternatív erdőgazdálkodási módok meghonosításához (elsősorban a folyamatos erdőborítást biztosító gazdálkodás felé való elmozduláshoz) szükséges plusz források bevonását a jövőben az állami erdőgazdálkodás keretei között is biztosítani kell. Az erdők zömét (88,64%) kezelő Egererdő Zrt. ezen a természetmegőrzési területen egyelőre csak kisebb területen folytat átmeneti és örökrdő üzemmód szerinti gazdálkodást, a Bükki NPI kezelésében (5,89%) levő erdőkben viszont egy jelentősebb élőhelykezelési (és kutatási) mintaprojekt zajlik. A „LIFE4OakForests – Természetvédelmi eszközök a Natura 2000 tölgyerdők szerkezeti és kompozíciós biodiverzitásának növelésére” című, LIFE16NAT/IT/000245 azonosítójú pályázat keretében főleg az erdők szerkezeti diverzifikálásával (lékek kialakítása, különböző típusú holtfák mennyiségének növelése) foglalkoznak.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, a 2014–2023 közötti időszak tekintetében a Vidékfejlesztési Program, a 2024–2027 közötti időszak kapcsán pedig Magyarország Közös Agrárpolitikai (KAP) Stratégiai Terve alapján. A betartandó előírásokat a pályázati felhívások foglalják magukba.

A 2014–2020 közötti időszak végeztével – hasonlóan a 2007–2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. és 2022. évre átmeneti időszakot hirdettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti években a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek voltak. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus 2023-tól indult el, és 2027-ig tart.

A 2014–2020-as időszakhoz képest változás, hogy a következő években már nem a Vidékfejlesztési Program (VP) határozza meg a vidékfejlesztési támogatási szabályokat, hanem a KAP Stratégiai Terv, melyet 2022. november 7-én hagyott jóvá az Európai Bizottság. Fontos ugyanakkor hangsúlyozni, hogy 2023 és 2025 között a VP és a KAP Stratégiai Terv párhuzamosan működik egymás mellett.

- A Vidékfejlesztési Program pályázati felhívásai a <https://www.palyazat.gov.hu/> oldalon megismerhetők.
- A 2023–2027-es támogatási ciklust meghatározó KAP Stratégiai Terv a következő linken érhető el: https://kap.gov.hu/KAP_II_beruhazasesvidekfejlesztas

Vidékfejlesztési Program (VP):

A VP keretében számos olyan intézkedés elérhető vagy elérhető volt, amelyekben a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.

- Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében voltak elérhetők. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedés mellett jogosultak többek között az egységes területalapú (BIS), agro-ökológiai alapprogram keretében meghirdetett támogatásokra is.

Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrézlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

A Vidékfejlesztési Program keretében utoljára 2023-ban volt igényelhető kompenzációs támogatás a Natura 2000 területeket érintően, a pályázati felhívások lezárultak, 2024-től a KAP Stratégiai Terv alapján kerülnek meghirdetésre új kiírások, alapvetően azonos céllal és tartalommal, de néhány új elemmel.

- Már 2004 óta fontos alappillére a vidékfejlesztési támogatásoknak a környezetkímélő gazdálkodási formák támogatása, amelyek közül az „Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések (AKG)” és az „Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO)” intézkedéseket külön is szükséges kiemelni. A Vidékfejlesztési Program alapján 2015-ben és 2016-ban meghirdetett AKG és ÖKO intézkedések folytatásaként, 2021 szeptemberében új AKG és ÖKO felhívások kerültek meghirdetésre, amelyek – előírásaikon keresztül – jelentősen hozzájárulnak a környezetileg is fenntartható gazdálkodás előremozdításához. A támogatások fő célkitűzése – egyebek mellett – a környezettudatos gazdálkodás és a fenntartható mezőgazdasági gyakorlat ösztönzése, a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés kiküszöbölése, a vízbázisok védelme, a mezőgazdasághoz kötődő élőhelyek és a biológiai sokféleség megóvása.

KAP Stratégiai Terv (KAP ST):

Az új programozási időszak támogatási keretrendszerét meghatározó KAP ST erőteljesen támogatja a környezeti és klímaszempontról előnyös beavatkozásokat. Ezen célkitűzéshez – egyebek mellett – hozzájárul az is, hogy a VP-ben elindított intézkedések befejezése után 2025-től új, 5 éves AKG és ÖKO program kezdődött a KAP ST alapján. A mezőgazdasági termelést

a megváltozott környezeti feltételekhez kell igazítani, ehhez a környezet- és klímatudatos mezőgazdaság fejlesztésének folyamatában még több hangsúlyt kell fektetni az önkéntes és ösztönző jellegű programokra a kötelező és korlátozó szabályok helyett.

A KAP ST alapján meghirdetésre kerülő támogatási lehetőségekkel folyamatosan ismerkedhetnek meg 2024-től a gazdálkodók, melyeket a következő linken érhetnek el: https://kap.gov.hu/KAP_II_beruhazasesvidekfejlesztes

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A terület tulajdonosi és földhasznosítási adottságaiból adódóan, illetve mert a korábbi támogatási rendszer hatékonyságára vonatkozó részletes vizsgálati eredmények nem állnak rendelkezésre, a fentebb felsoroltak megerősítéséhez, illetve újabb agrártámogatási jogcímek kidolgozásához megalapozott, részletes javaslatot nem tudunk tenni. Új javaslatok teljes körű kidolgozásához előbb a korábban működött támogatási programok hatékonyságáról kellene reális helyzetképet kapnunk, s ehhez kellene vizsgálni a jelenlegi támogatás-igénylések és támogatottság mértékét, a futó programok megfelelőségét. Mindezekről függetlenül ugyanakkor megfogalmazható néhány olyan támogatási célterület, amelyek figyelembe vételével az új európai uniós támogatási ciklus időtartamára – önállóan vagy más programokba integráltan – a tervezési terület közösségi jelentőségű természeti értékeinek fenntartása érdekében (összhangban a fenntartási tervben megfogalmazott természetvédelmi célkitűzésekkel) részletes, operatíván működő (akár az állami tulajdonú területek vagyongazdálkodói számára is elérhető) támogatási jogcímek dolgozhatók ki:

- A termőhelyi viszonyoknak megfelelő, őshonos elegyfajok fokozott jelenlétének biztosítása, továbbá a különleges erdei mikroélőhelyeket nyújtó biotópfák kijelölése középkorú-idős, gazdálkodás alatt álló (vágásos, átmeneti vagy örökerdő üzemmódba sorolt), őshonos fafajú erdőkben.
- Az álló és fekvő holtfa mennyiségének növelése a középkorú-idős, gazdálkodás alatt álló (vágásos, átmeneti vagy örökerdő üzemmódba sorolt), őshonos fafajú erdőkben.
- Hagyásfa-csoportok, érintetlenül visszamaradó (nem véderdő jellegű.) állományrészek elhatárolása gazdálkodás alatt álló (vágásos, átmeneti vagy örökerdő üzemmódba sorolt), őshonos fafajú erdőkben.
- Folyamatos erdőborítást biztosító erdőgazdálkodási üzemmódok (az átmeneti és örökerdő üzemmódok) alkalmazása gazdálkodással érintett erdőterületeken.
- Idegenhonos fafajú állományok fafajcserés szerkezetátalakítása, a lehetőségekhez képest fokozatos, a tarvágásos technológiától minél távolabb eső megoldásokkal.
- Agresszíven terjeszkedő idegenhonos fafajok szórványosan megjelenő – az inváziós folyamat kezdeti stádiumát jelentő – egyedeinek, foltjainak felszámolása.
- Kíméletes, a talajfelszínt és a növényzetet (visszamaradó állományt, közbeeső gyepterületeket stb.) egyaránt kímélő faanyagmozgatási technológiák alkalmazása.
- Irtásrétek, erdők közé ékelődő különböző gyepterületek fenntartása, jellegüktől és természeti értékeiktől függően kaszálással, szárazúzással, szelektív cserjeirtással.
- Inváziós lágyszárú növényekkel fertőzött gyepterületek kaszálással történő kezelése, a gyomfertőzöttség mérséklése, visszaszorítása.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területen Natura 2000 szempontból releváns, közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok természetvédelmi helyzetének fenntartásával, illetve javításával kapcsolatba hozható, kifejezetten természetvédelmi célú pályázat jelenleg a „LIFE4OakForests” projekt keretében fut. Ez a „Természetvédelmi eszközök a Natura 2000 tölgyerdők szerkezeti és kompozíciós biodiverzitásának növelésére” című, LIFE16NAT/IT/000245 azonosítójú projekt olaszországi és magyarországi mintaterületeken (pl. lécek kialakításával, különböző típusú holtfák és mikroélőhelyek mennyiségének növelésével) törekszik az erdők szerkezeti diverzifikálására, az erdők önregenerációs képességének fokozására. Az állami tulajdonú, Bükki NPI saját vagyongazdálkodásában levő – Fallóskúti-rétek körül/között elhelyezkedő – erdőkben végzett kezelésekhez több szempontú, de kiemelten madárvédelmi (harkályvédelmi) indíttatású kutatások is kapcsolódnak.

A korábban lezárult pályázatok közül ki kell még emelni a „Rétek, gyepek, (fás)legelők helyreállítása és kezelése a BNPI Működési területén” című, KEOP-3.1.2/2F/09-2009-0007 azonosítójú, 2010–2013 között megvalósított projektet. Ennek keretében (az Óvári- és Fallóskúti-rétek területén, szintén Bükki NPI saját vagyongazdálkodásában álló, állami tulajdonú területeken) több tíz hektáron történt meg az egykori irtásrétek rekonstrukciója (cserjeirtás, faállomány ritkítása, a fáslegelő/fáskaszáló jellegű idős hagyásfák koronájának kiszabadítása, szárazúzózás, kaszálás), ezzel is biztosítva a Nyugat-Máttra térsége hegyi kaszálórétjeihez kötődő, értékes növény- és állatvilág fenntartását. A pályázat és a fenntartási idő végeztével a nemzeti park igazgatóság több forrást is igénybevetett az utókezelések megvalósításában. A gyepek fenntartására egy KEHOP Plusz pályázat is tervezett, mely feltehetőleg 2026-ban indul (kedvező elbírálás esetén). A térség kételtű fajainak védelmét biztosítandó 2016–2019 között a „Kisvízi élőhelyek – források, forráslápok és a kapcsolódó élőhelyek védelme a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság működési területén” című, KEHOP-4.1.0-15-2016-00058 azonosítójú projekt keretében a Mátrabérc északi oldalában (főleg dózerutak mentén) a Bükk NPI számos mesterséges kisvízállást alakított ki. Ezek időszakos, alkalmi utókezelése szükséges lehet (pl. feliszapolódott anyag eltávolítása).

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A tervezési folyamat során a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság honlapján folyamatosan frissülő tematikus aloldalt alakítottunk ki, ahol a területekkel kapcsolatos alapinformációk mellett a (véleményezhető) egyeztetési tervdokumentációt is elérhetővé tettük pdf formátumban: <https://www.bnpi.hu/hu/natura-2000-fenntartasi-tervek>

Eszköz típus	Alkalmazott dokumentáció	Mutatók	Időpont
Érintettek levélben és/vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	BNPI Iktatórendszer (ügyiratszám), feladást igazoló szelvényről másolat, e-mail visszaigazoló tértivevény	Üisz: 462/1/2025. 26 db elektronikus levél kiküldése	2025.05.05

Önkormányzati közzététel	Igazolás az önkormányzat részéről	Üisz: 462/2/2025. 3 érintett önkormányzat	2025.05.05
Honlap	Elérhetősége, adatfeltöltés dátuma	https://www.bnpi.hu/hu/natura-2000-fenntartasi-tervek	2025.04.28

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Célcsoport	Szervezetek, képviselő
Gazdálkodók, területhasználók (mezőgazdaság)	falugazdászok révén
Erdőgazdálkodók	bejegyzett erdőgazdálkodók: <ul style="list-style-type: none"> • Egererdő Zrt. • Bátorterenyé város önkormányzata
Vadgazdálkodók	vadászatra jogosultak: <ul style="list-style-type: none"> • Egererdő Zrt.
Önkormányzatok	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • Bátorterenyé város önkormányzata • Pásztó város önkormányzata • Mátrászentimre község önkormányzata
Hatóságok	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • Heves Vármegyei Kormányhivatal Agrár- és Vidékfejlesztést Támogató Főosztály • Heves Vármegyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály • Heves Vármegyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Erdészeti Osztály • Heves Vármegyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Földművelésügyi Osztály • Heves Vármegyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály • Heves Vármegyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály • Nógrád Vármegyei Kormányhivatal Agrár- és Vidékfejlesztést Támogató Főosztály • Nógrád Vármegyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Főosztály • Nógrád Vármegyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály

	<ul style="list-style-type: none"> • Nógrád Vármegyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Erdészeti Osztály • Nógrád Vármegyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Földművelésügyi Osztály • Nógrád Vármegyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztály • Nógrád Vármegyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály • Heves Vármegyei Rendőrfőkapitányság Rendészeti Igazgatóság Közrendvédelmi Osztály • Nógrád Vármegyei Rendőrfőkapitányság Rendészeti Igazgatóság Közrendvédelmi Osztály
Civil szervezetek, köztisztviselők	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Heves Vármegyei Igazgatósága • Országos Magyar Vadászkamara Heves Vármegyei Területi Szervezete • Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Nógrád Vármegyei Igazgatósága • Országos Magyar Vadászkamara Nógrád Vármegyei Területi Szervezete • Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége (MEGOSZ) • Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület • Magyar Természetjáró Szövetség • Ágasvár Turista Egyesület
Kezelők, egyéb szolgáltatók	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> • Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság • MVM-ÉMÁSZ Áramhálózati Kft.
Helyi lakosság	Az érintett települések lakosai

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A Nógrád Vármegyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály (Salgótarján) 19.021-2/2025. ikt. számon kiadott levelében az alábbi nyilatkozatot tette: „A fenntartási tervben leírtakkal kapcsolatosan – termőföld védelmi szempontból – észrevételt nem teszek” (BNPI ikt. szám: 462/30/2025).

A Nógrád Vármegyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztálya (Salgótarján) NO/EPFO/00286-2/2025 iktatási számú levelében egyrészt megadta az illetékességi területekre eső két régészeti lelőhely közhiteles alapadatait (azonosítóit), másrészt ismertette a régészeti lelőhelyekre vonatkozó kötelező jogszabályi előírásokat (BNPI ikt. szám: 462/34/2025.). Az észrevétel alapján a 3.2 fejezet (Kezelési javaslatok) C) alpontja (Kötelezően betartandó előírások) egy örökségvédelmi bekezdéssel egészült ki a régészeti lelőhelyek érintettsége miatt (válaszlevél - BNPI ikt. szám: 462/40/2025).

A Heves Vármegyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály (Eger) 10.093/2025. ikt. számú levelében megállapította „Mátrabérc – Fallóskúti-rétek (HUBN20049) Natura 2000 fenntartási tervvel kapcsolatos egyeztetési dokumentációját megvizsgáltam, s megállapítottam, hogy a fenntartási tervben foglaltak földvédelmi érdekeket nem sértenek, ezért a tervdokumentáció elfogadását javaslom, ellenvetésem, kifogásom nincs”. (BNPI ikt. szám: 462/32/2025.).

A Heves Vármegyei Kormányhivatal Agrárügyi Főosztály Földművelésügyi Osztály (Eger) HE/FMO/1651-2/2025. ikt. számú levelében megállapította, hogy „a 462/12/2025. ügyiratszámú megkeresésre válaszul tájékoztatom, hogy a kormányhivatal a „Mátrabérc – Fallóskúti-rétek (HUBN20049)” Natura 2000 terület fenntartási tervével egyetért.”. (BNPI ikt. szám: 462/36/2025.).

A Heves Vármegyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály Építésügyi Osztály 1. (Eger) HE/EOF1/516-2/2025. ikt. számú levelében megállapította, hogy „A rendelkezésünkre álló egyeztetési dokumentáció vizsgálata alapján a „Mátrabérc – Fallóskúti-rétek” (HUBN20049)” tervezési terület Natura 2000 területek fenntartási tervével egyetértünk.” (BNPI ikt. szám: 462/45/2025.).

A Nógrád Vármegyei Rendőr-főkapitányság (Salgótarján) 12020/352-13/2025. ált. ikt. számon kiadott levelében az alábbi észrevételeket tette: „*Attanulmányoztattam a Mátrabérc Fallóskúti-rétek (HUBN 20049) tervezési terület Natura 2000-es tájvédelmi körzetre vonatkozó fenntartási tervet. A tervzetből részünkre kitűnik, hogy azt kellő alapossgal, szakértelemmel készítették el. A megvalósítási tervben foglaltak kivitelezése, végrehajtása során kérem figyelembe venni, hogy azok a közrendet, közbiztonságot nem veszélyeztethetik, a közlekedés biztonságát nem zavarhatják, a hulladékgazdálkodás rendjét nem sérthetik. A fenntartási terv szakmai részéhez egyéb más észrevétel a Rendőrség részéről nincs.*” (BNPI ikt. szám: 462/31/2025.).

Az Egererdő Zrt. (Eger) E_ÁLT/536-2/2025. ikt. számon adott véleményt az egyeztetési tervdokumentációval kapcsolatban (BNPI ikt. szám: 462/35/2025.). Az észrevételek alapján a főbb tervmódosítások az alábbiak voltak (válaszlevél - BNPI ikt. sz.: 462/39/2025.):

- 1.7.1 Természetvédelmi kezelési terv fejezet: pontosításra került a Mátrai Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervére való utalás, kiemelten arra vonatkozóan, hogy jogszabályi kötelezettségek alapját a 15/2008. (VI. 3.) KvVM rendelet melléklete képezi.
- 1.7.3 Körzeti erdőtervek fejezet: pontosításra került az érvényes erdőtervezési alapidokumentációk világhálós elérhetőségére való hivatkozás (Agrárminisztérium).
- 3.2. Kezelési javaslatok fejezet - B) Gazdálkodáshoz köthető, általános javaslatok fejezetében a faanyag-készletező helyek, rakodók helyszíneire vonatkozó javaslat kiegészítésre, pontosításra került (az érzékeny élőhelytípusok megadásával).

- 3.2.1.9. KE-9 kezelési egység: a tövön száradt törzsek, facsonkok, valamint az őshonos fafajú odvas-üreges törzsek visszahagysára vonatkozó előírás-javaslat pontosításra került úgy, hogy az előírás az elegyben előforduló őshonos fafajokra vonatkozzon csak.

MVM Émász Áramhálózati Kft. (Miskolc) Eg/715/2025. ikt. számú levelében az alábbi tájékoztatást adta: *„Az általunk megtekintett Natura 2000 fenntartási terv „Mátrabérc-Fallóskúti-rétek” (HUBN20049) megnevezésű egyeztetési anyag, társaságunk érdekeit nem sérti. Az abban foglaltakkal egyetértünk és elfogadjuk. A terv alapján, a területet érintő, vezetékjoggal rendelkező 22 kV és 0,4 kV-os hálózatrészek karbantartási munkálatainál figyelembe vesszük a terület besorolását, érzékenységet. A Mátraszentlászló – Pizskéstető közötti jelenleg üzemelő középvezetékű légvezeték kiváltására elindult egy fejlesztés. Középtávon szeretnénk földkábelre átépíteni. A Natura 2000 terület, illetve az azokon található közösségi értékek hosszú távú megőrzésére, fenntartására, természetvédelmi kezelésére tett intézkedéseket támogatjuk”.* Az észrevétel alapján a vezetékcsere vonatkozó információ bekerült a dokumentáció megalapozó dokumentáció 1.3.3.7. fejezetébe (BNPI ikt. szám: 462/33/2025.).

A kifüggesztés során az érintett önkormányzatokhoz észrevétel nem érkezett, a kifüggesztési igazolás (záradékolás) megküldésre került az önkormányzatok részéről.

4. Felhasznált irodalom

- Aszalós R. – Gálhidy L. (szerk.) (2015): Natura 2000 erdőterületek kezelése. Gyakorlati útmutató erdőgazdálkodók és erdészeti szakszemélyzet számára. (Bábakalács Füzetek 20.) – Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, 56 pp.
- Bartha D. (2013): Természetvédelmi élőhelyismeret. – Mezőgazda Kiadó, Budapest, 213 pp.
- Bartha D. – Király G. – Schmidt D. – Tiborcz V. – Barina Z. – Csiky J. – Jakab G. – Lesku B. – Schmotzer A. – Vidéki R. – Vojtkó A. – Zólyomi Sz. (szerk.) (2015): Magyarország edényes növényfajainak elterjedési atlasza. – Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, Sopron, 329 pp.
- Bálint Zs. – Gubányi A. – Pitter G. (2006): Magyarország védett pillangóalakú lepkéinek katalógusa a Magyar Természettudományi Múzeum gyűjteménye alapján. – Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest. 136 pp.
- B. Gál E. (2010): A Mátravidék település- és birtoklástörténete. In: Baráz Cs. (szerk.): A Mátrai Tájvédelmi Körzet. Heves és Nógrád határán. – Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, pp. 299–307.
- Bihari Z. – Csorba G. – Heltai M. (2007): Magyarország emlőseinek atlasza. – Kossuth Kiadó, Budapest, 360 pp.
- Böloni J. – Molnár Zs. – Kun A. (szerk.) (2011): Magyarország élőhelyei. Vegetációtípusok leírása és határozója (ÁNÉR 2011). – MTA ÖBKI, Vácrátót, 441 pp.
- Csiffáry G. (1998): A mátrai üveghuták története. – Archívum **15**: 55–121.
- Csorba P. (szerk.) (2018): Tájak. In: Kocsis K. (főszerk.): Magyarország Nemzeti Atlasza: Természeti környezet. – Magyar Tudományos Akadémia, Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont, Földrajztudományi Intézet, Budapest, pp. 112–129.
- Csóka Gy. – Kovács T. (1999): Xilofág rovarok. Xylophagous insects. – Erdészeti Tudományos Intézet, Budapest, 189 pp.
- Danszky I. (szerk.) (1963): Magyarország erdőgazdasági tájainak erdőfelújítási, erdőtelepítési irányelvei és eljárásai V. Északi-középhegység erdőgazdasági tájcsoport. – Országos Erdészeti Főigazgatóság, Budapest, 817 pp. + 1 térkép + XXXII.
- Dövényi Z. (szerk.) (2010): Magyarország kistájainak katasztere. – MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest, 876 pp.
- Dudley, N. – Vallauri, D. – Ódor P. (2017): Holtfa az élő erdőkért. Az öreg fák és a holtfa természetvédelmi illetve erdészeti szerepe. (2., átdolgozott és bővített kiadás) – WWF Magyarország, Budapest, 32 pp.
- Fazekas L. (1988): A Mátra-hegység lepkefaunája III. A gyöngyösi Sár-hegy lepkefaunájának alapvetése (*Lepidoptera*). – Folia Historico-Naturalia Musei Matraensis **13. Suppl. 2**: 13–32.
- Fodor L. (2010): A Mátravidék régészeti lelőhelyei, leletei. In: Baráz Cs. (szerk.): A Mátrai Tájvédelmi Körzet. Heves és Nógrád határán. – Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, pp. 229–250.
- Frank T. (szerk.) (2000): Természet–Erdő–Gazdálkodás. (Az MME Könyvtára 16.) – MME & Pro Silva Hungaria Egyesület, Eger, 214 pp.
- Frank T. (szerk.) (2016): Natura 2000 erdőkben a fahasználatok jelölésének természetvédelmi szempontjai. Gyakorlati útmutató erdőgazdálkodók és erdészeti szakszemélyzet számára. – Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, 36 pp.
- Frank T. – Szmorad F. (2014): Védett erdők természetességi állapotának fenntartása és fejlesztése. (Rosalia Kézikönyvek 2.) – Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest, 160 pp.
- Führer E. (főszerk.) (2017): Magyarország erdészeti tájai II. Északi-középhegység erdészeti tájcsoport. – Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, Budapest, 574 pp.

- Gyalog L. – Pelikán P. – Zelenka T. (szerk.) (2010): A Mátra földtani térképe. In: Baráz Cs. (szerk.): A Mátrai Tájvédelmi Körzet. Heves és Nógrád határán. – Bükk Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, térképmelléklet.
- Halász G. (szerk.) (2006): Magyarország erdészeti tájai. – Állami Erdészeti Szolgálat, Budapest, 154 pp. + 1 térkép
- Haraszthy L. (szerk.) (2014): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. – Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány, Csákvár, 956 pp.
- Harmos K. – Sramkó G. (2000): Adatok a Mátra edényes flórájához. – *Kitaibelia* **5(1)**: 63–78.
- Havas-Horváth I. – Ósz G. (2010): Az erdő- és vadgazdálkodás története. In: Baráz Cs. (szerk.): A Mátrai Tájvédelmi Körzet. Heves és Nógrád határán. – Bükk Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, pp. 309–316.
- Jablonkay J. (1972): A Mátra-hegység lepkefaunája. – *Folia Historico-Naturalia Musei Matraensis* **1**: 9–41.
- Kemencei Z. – Patalenszki A. (szerk.) (2021): Módszertani kézikönyv a hazánkban előforduló egyes közösségi jelentőségű állatfajok terepi vizsgálatához. – Agrárminisztérium, Budapest, 348 pp.
- Király G. (szerk.) (2009): Új magyar fűvészkönyv. Magyarország hajtásos növényei. Határozókulcsok. – Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvalfő, 616 pp.
- Korda M. (2016): Az erdőgazdálkodás hatása az erdők biológiai sokféleségére (Tanulmánygyűjtemény). – Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest, 682 pp.
- Kovács M. (1968): Die *Acerion pseudoplatani*-wälder (*Mercuriali-Tiliatum* und *Phyllitidi-Aceretum*) des Mátra-Gebirges. – *Acta Botanica Academiae Scientiarum Hungaricae* **14(3-4)**: 331–350.
- Kovács, M. (1969): Das *Corno-Quercetum* des Mátra-Gebirges. – *Vegetatio* **19(1-6)**: 240–255.
- Kovács, M. (1975): Beziehung zwischen Vegetation und Boden. Die Bodenverhältnisse der Waldgesellschaften des Mátragebirges. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 357 pp.
- Kovács M. – Máthé I. (1964): A mátrai flórajárás (*Agriense*) sziklavegetációja – *Botanikai Közlemények* **51**: 1–18.
- Kovács T. – Magos G. – Urbán L. (2009): Ritka és természetvédelmi szempontból jelentős rovarok (*Insecta*) a Mátra és Tarnavidék területéről. – *Folia Historico-Naturalia Musei Matraensis* **33**: 211–222.
- Kovács T. – Magos G. – Urbán L. (2009): Ritka és természetvédelmi szempontból jelentős rovarok (*Insecta*) a Mátra és Tarnavidék területéről II. – *Folia Historico-Naturalia Musei Matraensis* **34**: 181–195.
- Kovács T. – Magos G. – Urbán L. (2009): Ritka és természetvédelmi szempontból jelentős bogarak (*Coleoptera*) a Mátra és a Bükk területéről. – *Folia Historico-Naturalia Musei Matraensis* **36**: 31–41.
- Láng, S. (1955): A Mátra és Börzsöny természeti földrajza. – Akadémiai Kiadó, Budapest, 271 pp.
- Magos G. (2009): A Mátrabérc–Fallóskúti-rétek (Natura 2000 kód: HUBN20049) területének élőhelytérképe. – Kutatási jelentés, Bükk Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, digitális adatállomány.
- Magos G. – Szabó Sz. – Szuromi L. – Urbán L. (2010): Természetvédelem a Mátrai tájegységben. In: Baráz Cs. (szerk.): A Mátrai Tájvédelmi Körzet. Heves és Nógrád határán. – Bükk Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, pp. 373–398.
- Marosi S. – Somogyi S. (szerk.) (1990): Magyarország Kistájainak Katasztere I-II. – MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest, 1026 pp.
- Máthé, I. – Kovács, M. (1958): Vegetationstudien im Mátragebirge. – *Acta Botanica Academiae Scientiarum Hungaricae* **6(3-4)**: 343–382.

- Merkl O. – Vig K. (2009): Bogarak a pannon régióban. – Vas Megyei Múzeumok Igazgatósága, Szombathely, 496 pp.
- Soó R. (1937): A Mátrahegység és környékének flórája. Magyar Flóraművek I. – Debreceni Egyetem, Debrecen, 89 pp.
- Sramkó G. (2014): Összefoglaló adatleírás a Mátrabérc–Fallóskúti-rétek (Natura 2000 kód: HUBN20049) természetmegőrzési területén található élőhelytípusokról. – Kutatási jelentés, Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, 30 pp.
- Sramkó G. – Magos G. – Molnár Cs. – Urbán L. (2008): Adatok a Mátra és környéke edényes flórájának ismeretéhez. – *Kitaibelia* **13(1)**: 74–93.
- Sramkó G. – Vojtkó A. – Harnos K. – Magos G. (2003): Adatok a Mátra és környéke edényes flórájának ismeretéhez. – *Kitaibelia* **8(1)**: 139–160.
- Szomorad F. – Frank T. – Korda M. (szerk.) (2018): Erdőgazdálkodás és erdőkezelés Natura 2000 területeken. (Rosalia Kézikönyvek 4.) – Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Budapest, 287 pp.
- Szujkó-Lacza J. (1962): Die Buchenwälder des Börzsöny- und Mátra-Gebirges. – *Acta Botanica Academiae Scientiarum Hungaricae* **8(3-4)**: 441–471.
- Varga B. (szerk.) (2013): A folyamatos erdőborítás fenntartása melletti erdőgazdálkodás alapjai. – *Silva Naturalis* **1**: 1–251.
- Varga I. – Mesterházy A. – Szigetvári Cs. (szerk.) (2021): Módszertani kézikönyv a hazánkban előforduló közösségi jelentőségű élőhelytípusok szerkezet és funkció szerinti értékeléséhez. – Agrárminisztérium, Budapest, 252 pp.
- Vojtkó A. – Sramkó G. – Magos G. – Harnos K. (2010): Növényvilág. In: Baráz Cs. (szerk.): A Mátrai Tájvédelmi Körzet. Heves és Nógrád határán. – Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Eger, pp. 149–174.
- Zsilvölgyi L. (szerk.) (2020): A Gyöngyössolymosi Erdőtervezési Körzet Natura 2000 elővizsgálati dokumentációja. – Nemzeti Földügyi Központ Erdészeti Főosztály Északkelet-Magyarországi Erdőtervezési Osztály, Eger, 49 pp.
- Zsilvölgyi L. (szerk.) (2021): A Nagybányai Erdőtervezési Körzet Natura 2000 elővizsgálati dokumentációja. – Nemzeti Földügyi Központ Erdészeti Főosztály Északkelet-Magyarországi Erdőtervezési Osztály, Eger, 50 pp.
- Földművelésügyi Minisztérium, Környezetügyért Felelős Helyettes Államtitkárság – Természetmegőrzési Főosztály (szerk.) (2018): Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez. – Földművelésügyi Minisztérium, Budapest, 40 pp.
- KÖRTÁJ Tervező Iroda Kft. (szerk.) (2016): A „Mátrabérc-Fallóskúti rétek” kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUBN20049) Natura 2000 fenntartási terve. „A fenntartható természetvédelem megalapozása magyarországi Natura 2000 területeken” (Svájci-Magyar Együttműködési Program; végrehajtási megállapodás száma: SH/4/8) c. projektben készült dokumentáció

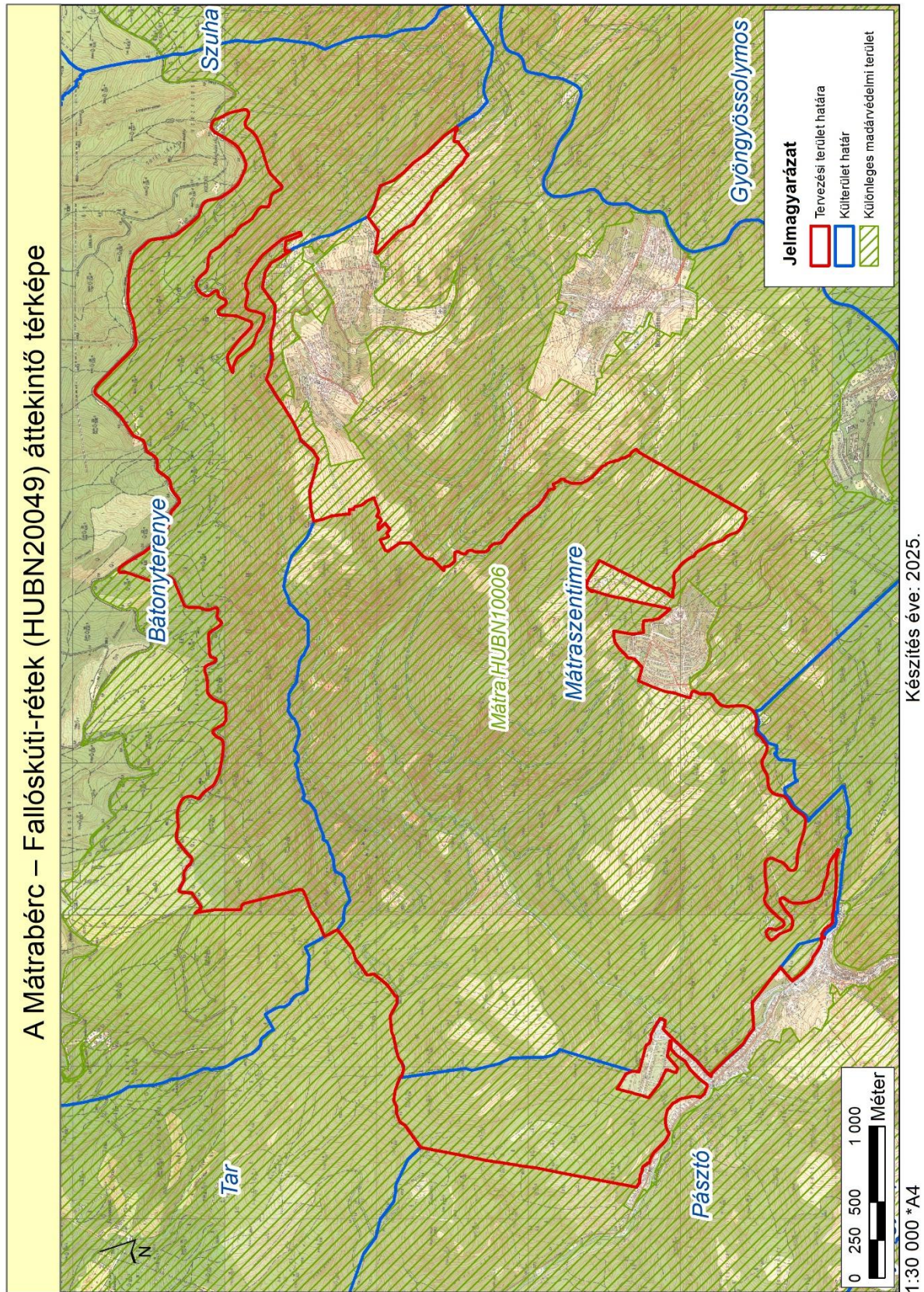
Világháló helyek:

http://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/reference_portal
<http://natura.2000.hu>
<http://natura2000.eea.europa.eu>
<http://www.termeszetvedelem.hu>
<http://erdoterkep.nebih.gov.hu>
https://foldalap.am.gov.hu/erdeszeti_foosztaly

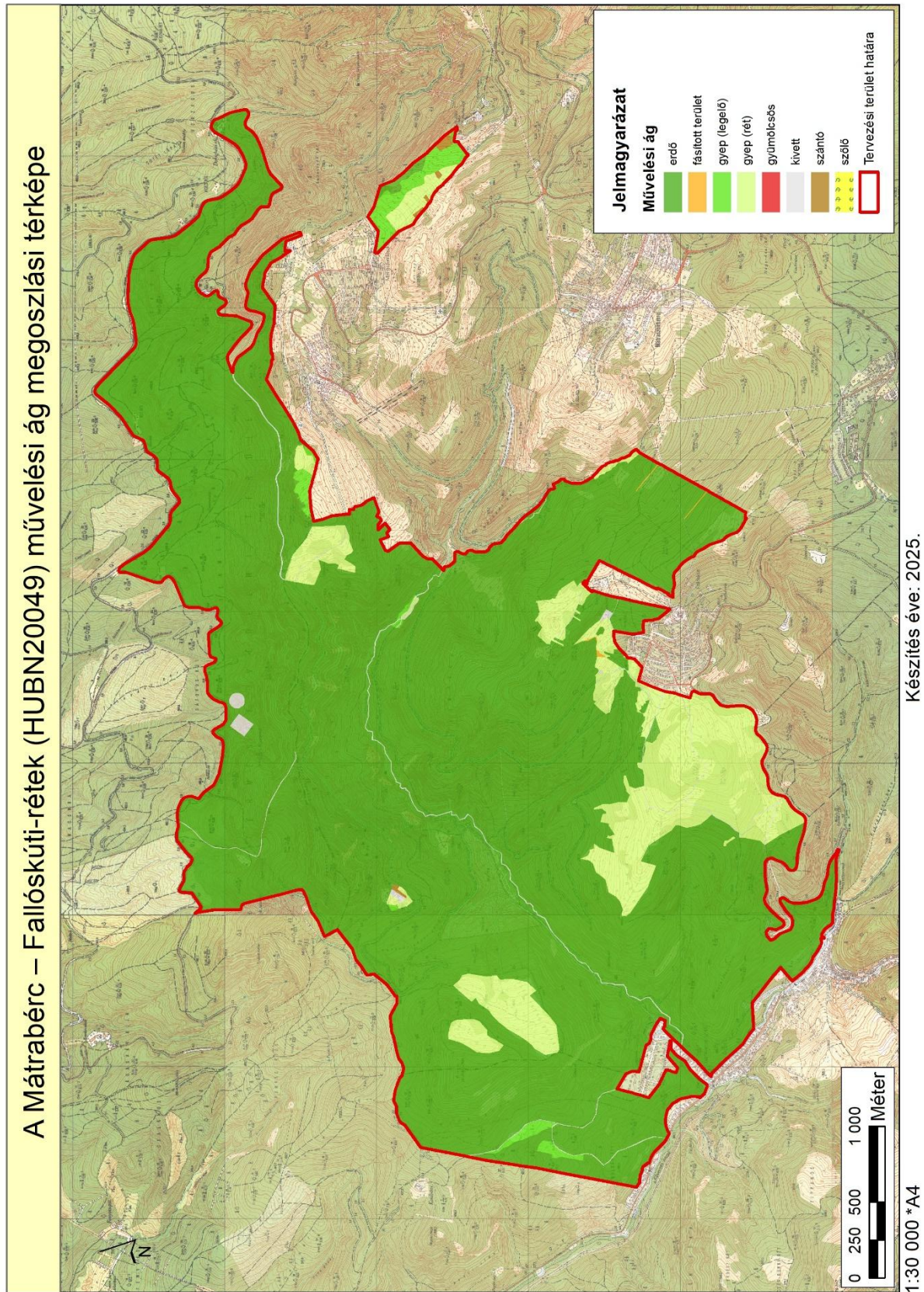
<http://ova.info.hu/ujvgtajak.html>
<https://www.mepar.hu/mepar>
<https://mepar.mvh.allamkincstar.gov.hu/#/viewer>
<http://kira.gov.hu/kira/main.jsp>
<http://www.muemlekem.hu>
<https://archeodatabase.hnm.hu>

5. Térképek

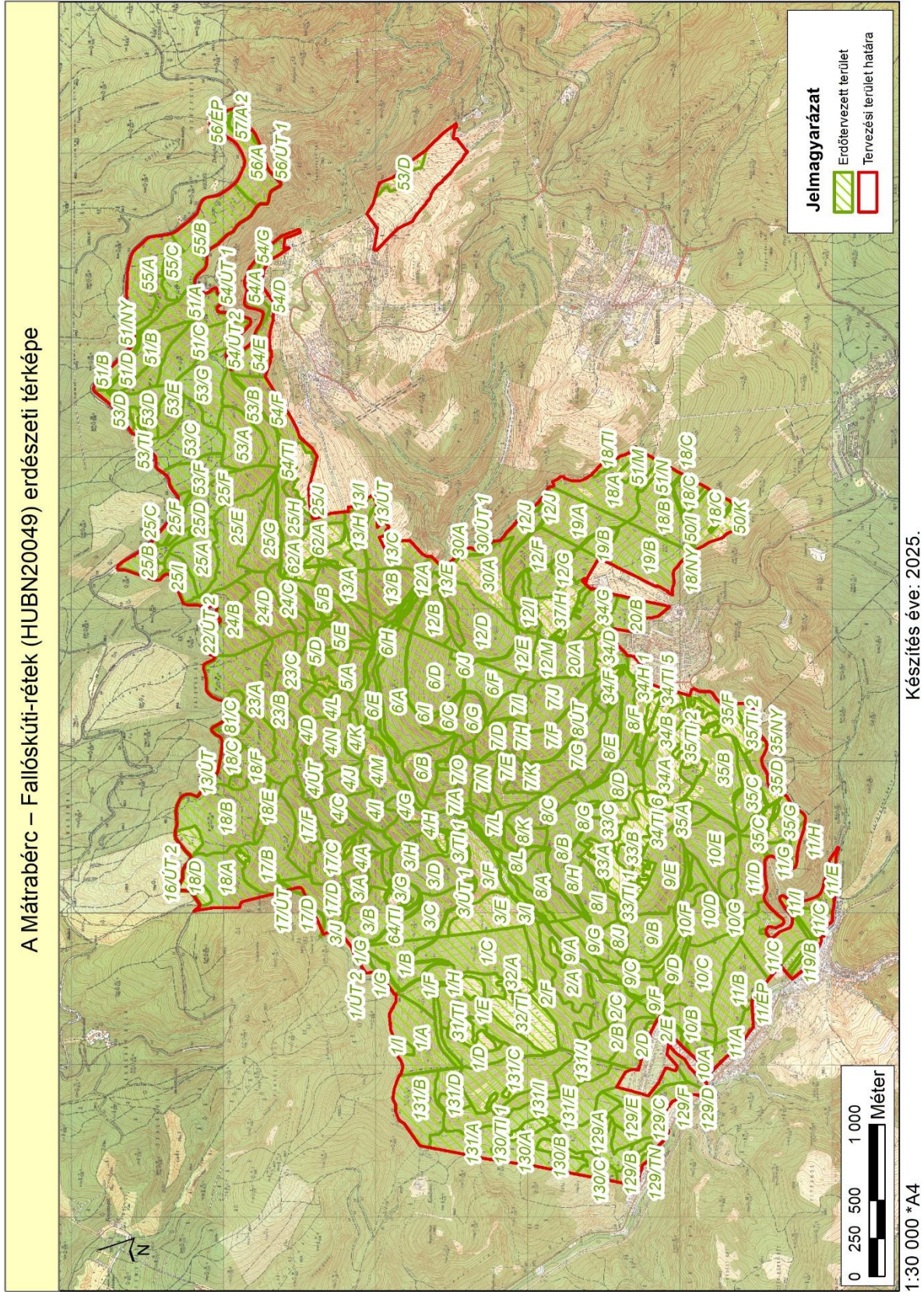
- 1) ábra: A tervezési terület áttekintő térképe
- 2) ábra: A tervezési terület ingatlan-nyilvántartási térképe
- 3) ábra: A tervezési terület művelési ág megoszlási térképe
- 4) ábra: A tervezési terület erdészeti térképe
- 5) ábra: A tervezési terület átfedése országos jelentőségű védett területtel
- 6) ábra: Az országos ökológiai hálózat térképe
- 7) ábra: A Bükk Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében lévő területek térképe
- 8) ábra: A tervezési terület élőhelytérképe (Á-NÉR 2011 alapján)
- 9) ábra: A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytérképe

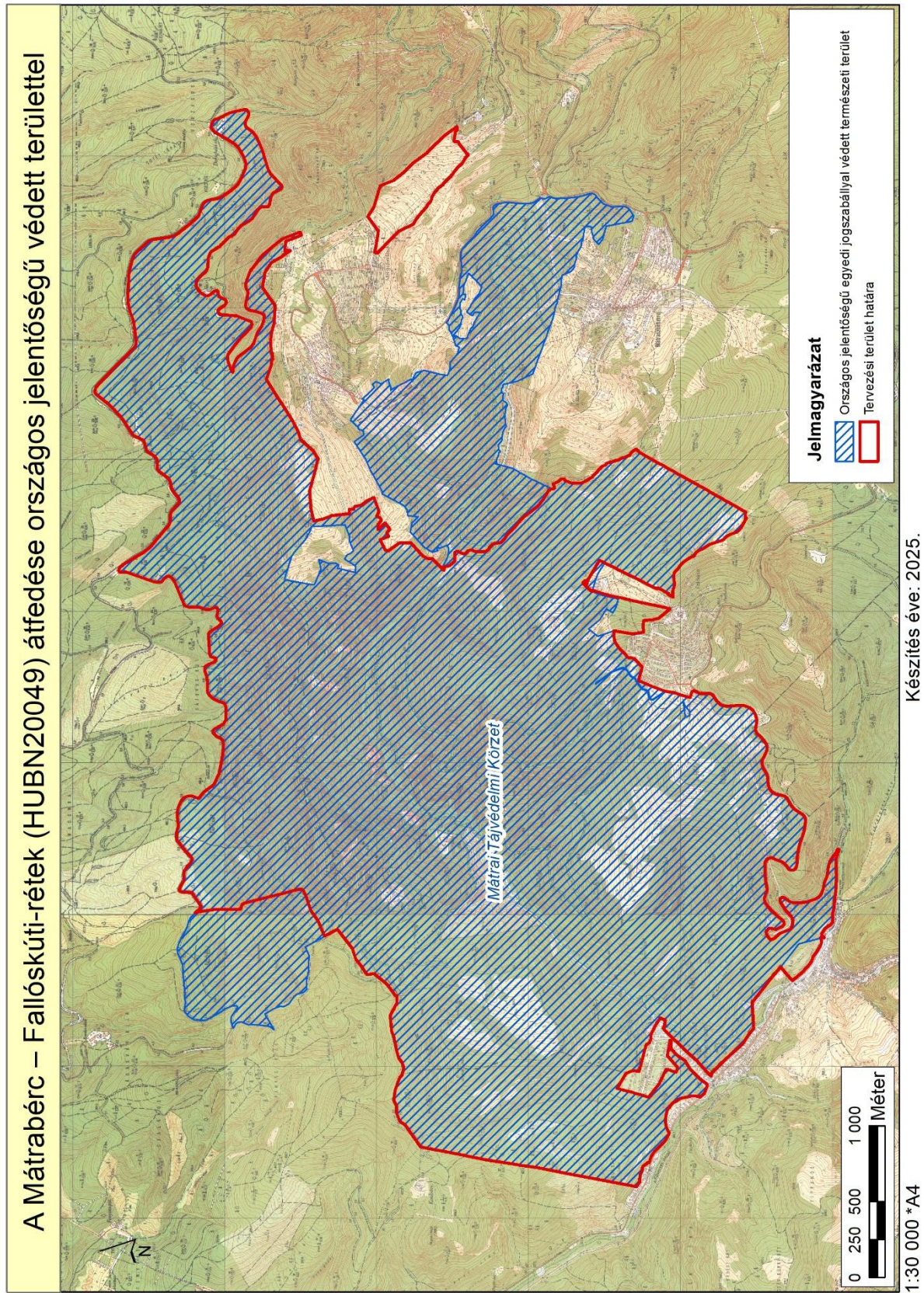

1. ábra: A tervezési terület áttekintő térképe

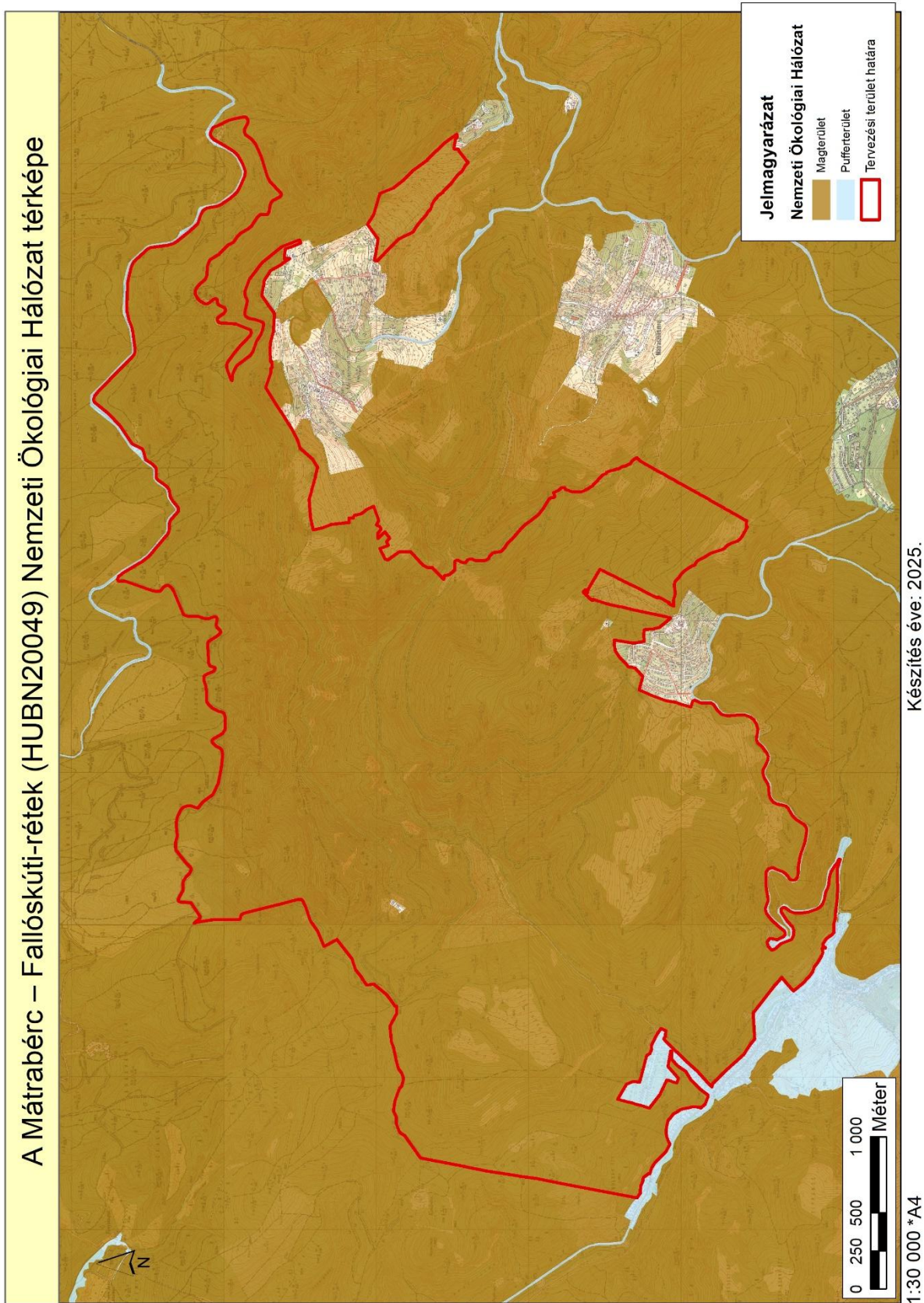

3. ábra: A tervezési terület művelési ág megoszlási térképe

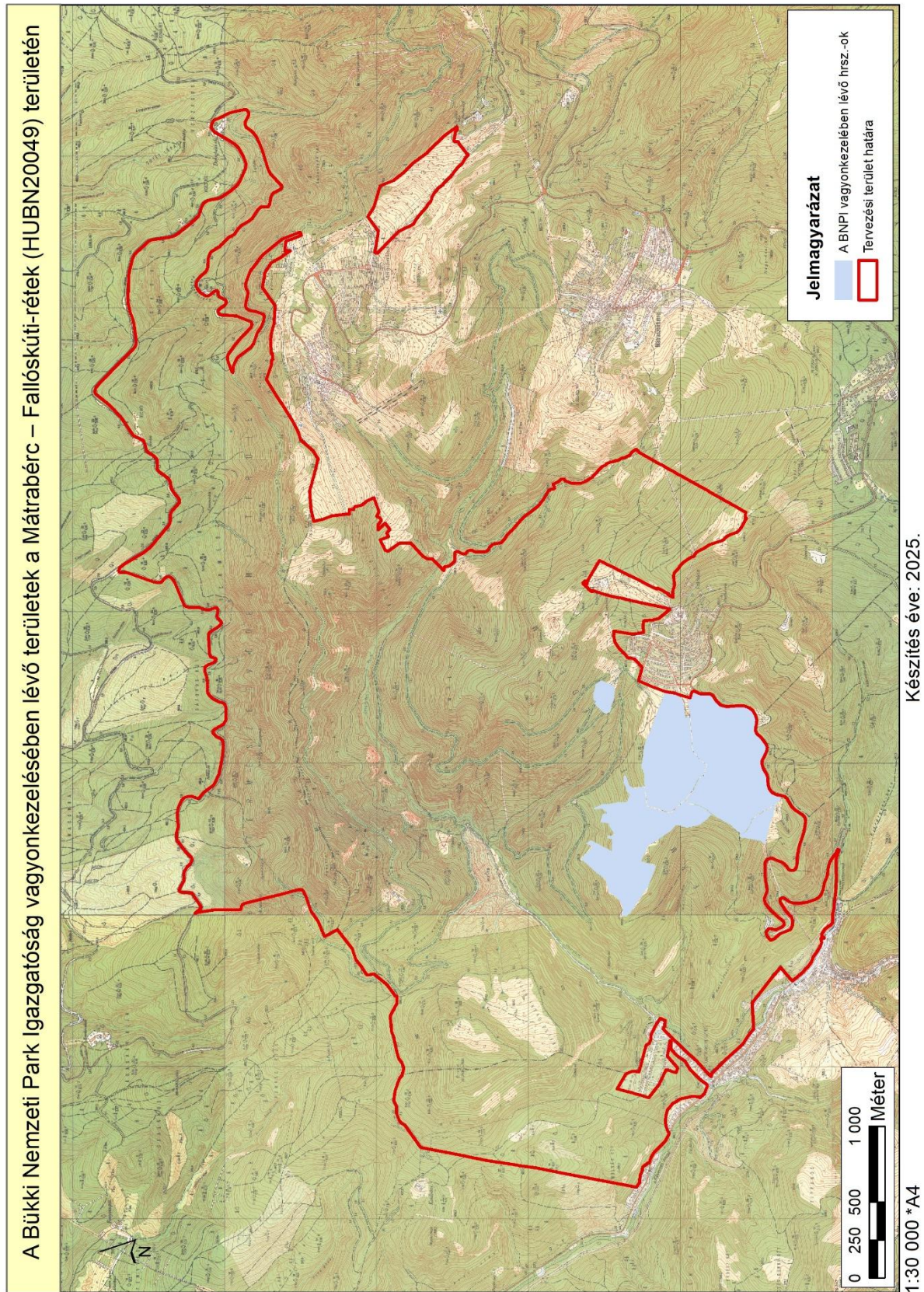

5. ábra: A tervezési terület átfedése országos jelentőségű védett területtel

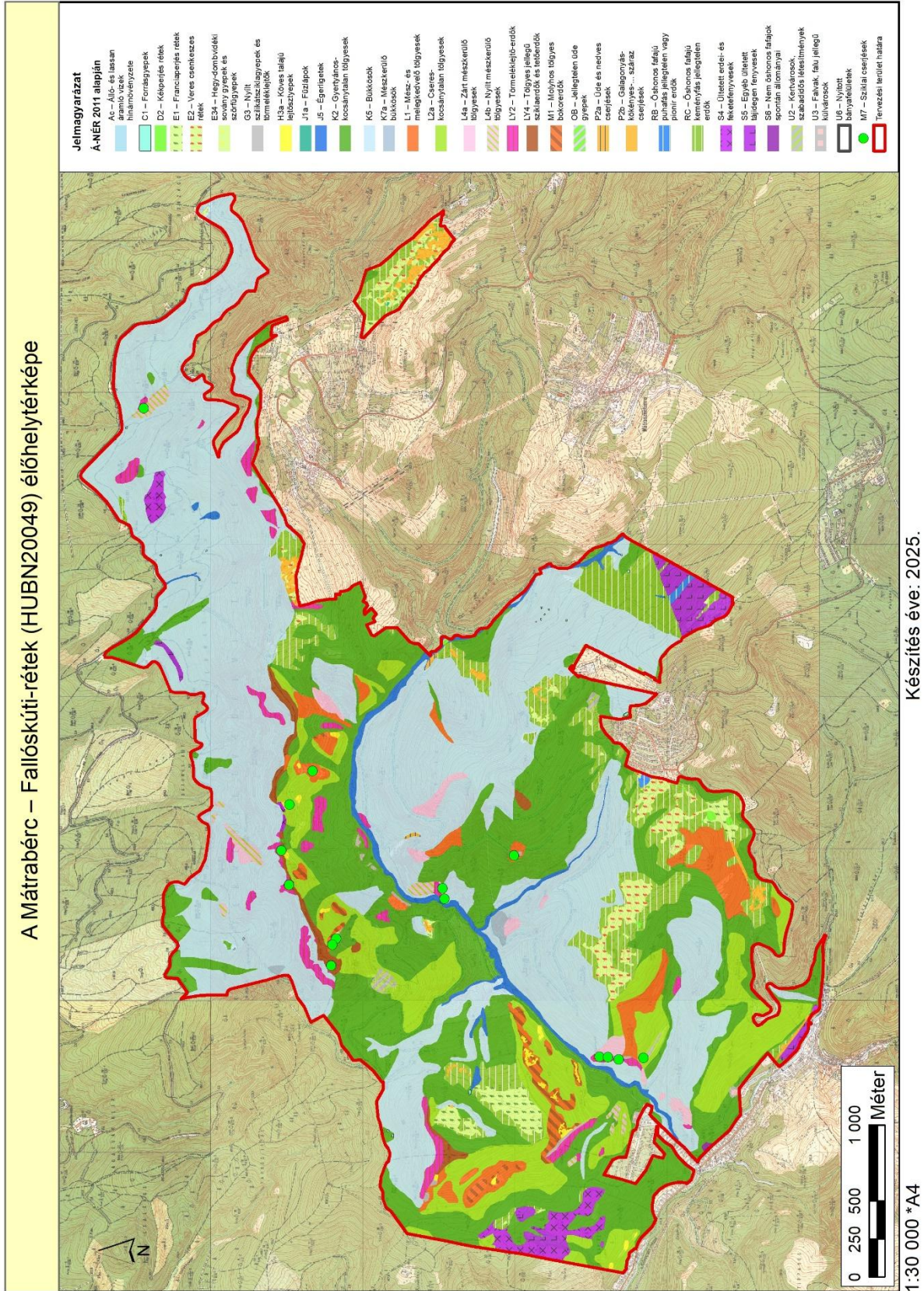

6. ábra: Az országos ökológiai hálózat térképe

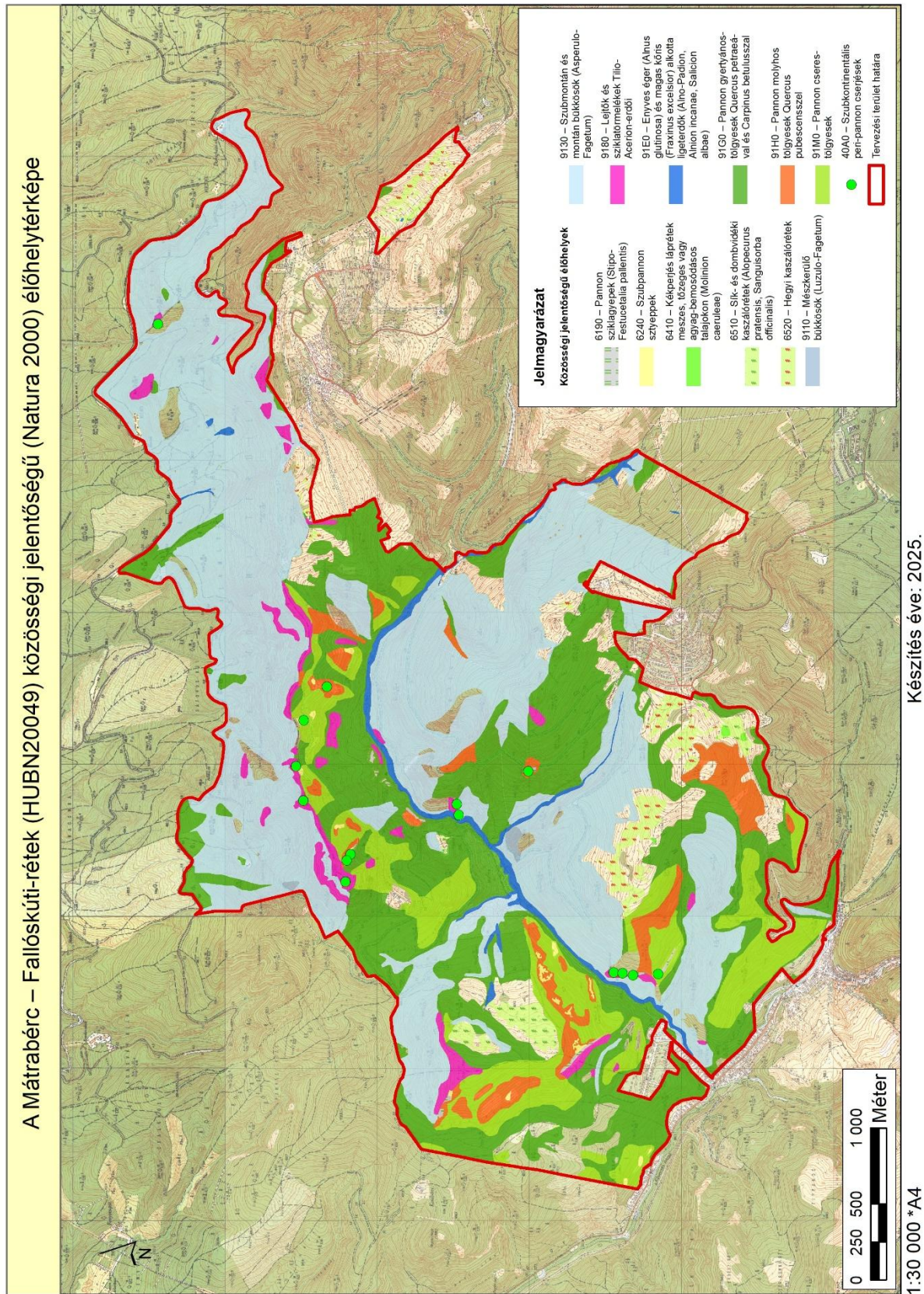

7. ábra: A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében lévő területek térképe

A Mátrabérc – Fallóskúti-rétek (HUBN20049) élőhelytérképe

8. ábra: A tervezési terület élőhelytérképe (Á-NÉR 2011 alapján)

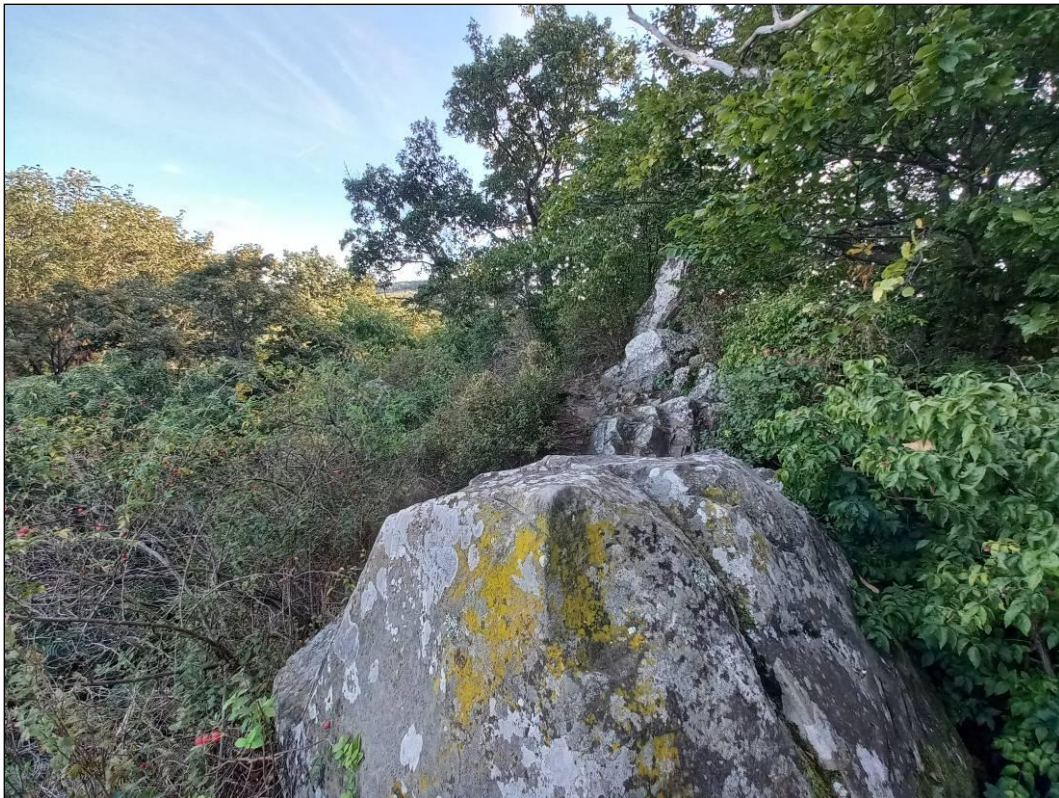

9. ábra: A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelyterképe

6. Fotódokumentáció

1) kép: Sziklagyepek, lejtősztyepppek és bokorerdők mozaikja a Csóka-kő Mátrakeresztes fölött tornyosuló oldalában (Mátraszentimre 2/TN1; KE-1)

2) kép: A Mátrabérc sziklás gerincén több helyen láthatunk sziklai cserjéseket – ezek egyike az ún. Newton-szikla melletti állomány (Bátonyterenye-Nagybátony 23/B; KE-1)

3) kép: Cérnatíppan (*Agrostis capillaris*) dominanciájú, erősen cserjésedő hegyi kaszálóréték a Pizskési-legelő gerincmenti részén (Mátraszentimre 0232/2; KE-2)

4) kép: Az Óvári rétek mellett a Tugár-rét kiterjedt hagyásfás, üde kaszálórétjei a tervezési terület legfontosabb természeti értékei közé tartoznak (Mátraszentimre 066 hrsz.; KE-2)

5) kép: A Hegyes-hegy déli lejtőin található irtásrétek az üde kaszálórétek mellett kisebb kiterjedésű kékperjés láprétfoltoknak is otthont adnak (Mátraszentimre 35/TI2; KE-2)

6) kép: Lucfenyves állományba ékelődő, viszonylag jellegtelen, sovány gyepfolt, szóróval, szózóval, vadetető helyyel (Mátraszentimre 18/C; KE-2)

7) kép: A „LIFE4OakForests” élőhelykezelési projekt egyik bekerített mintaterülete a Hegyes-hegy magaslátán (Mátraszentimre 35/B; KE-3)

8) kép: A fallóskúti Som-hegy (vagy Som-tető) és környéke (Csörgő-völgy) erdeit az elmúlt évek felújítóvágásai erősen felszabdalták (Mátraszentimre 12/I; KE-3)

9) kép: Idős bükkös állományfolt az Óvár-tető északkeleti gerincén, az Óvár egykori várfalának maradványaival (Mátraszentimre 1/H; KE-3)

10) kép: A Csörgő-völgy Erdőrezervátum természetes bolygatással érintett, vastag álló és fekvő holtfákat is tartalmazó részlete (Mátraszentimre 6/E; KE-3)

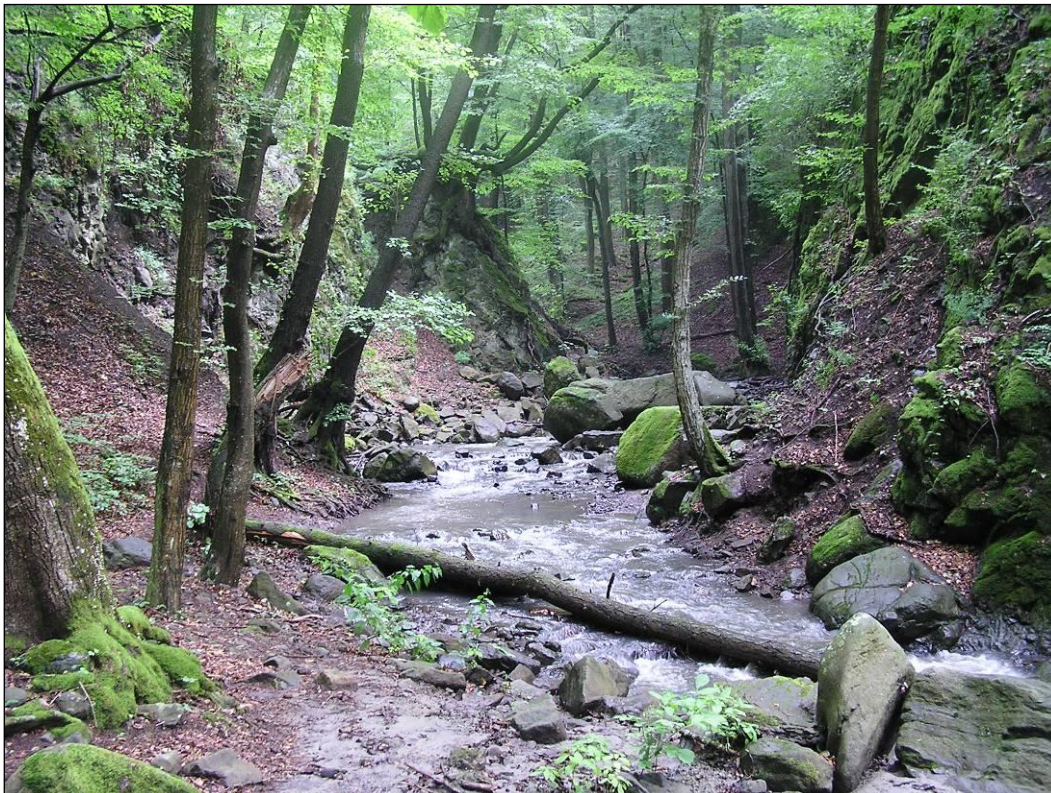
11) kép: Középkorú, alsó szint nélküli, gyertyánelegyes állományokkal övezett cseres-kocsánytalan tölgyes erdő (Pásztó 130/C; KE-4)

12) kép: Felnyíló lombuszintű, gyepekkel mozaikos tölgyes szabad állásban nőtt, öreg fája a Csörgő-völgy délre néző oldalában (Mátraszentimre 4/G; KE-5)

13) kép: Abszolút véderdő jellegű, tavaszi görvényfű töveket is tartalmazó törmelékeltő-erdő az Ágasvár északi lejtőjén (Bátonyterenye-Nagybátony 17/C; KE-6)

14) kép: A Csörgő-szurdok hársakkal, juharokkal és gyertyánnal szegélyezett sziklakapuja a tervezési terület egyik látványos, értékes nevezetessége (Mátraszentimre 7/A; KE-6)

15) kép: Idős, változatos szerkezetű hegylábi bükkös és kisvirágú nebáncsvirág által ellepett égerliget találkozása a Csörgő-patak mentén (Mátraszentimre 8/A; KE-7)

16) kép: A Mátrakeresztes melletti Békás-tó suvadásos lápteknőben kialakult medre mára erősen feltöltődött (Mátraszentimre 2/E; KE-7)

17) kép: Pionír fajokkal benőtt egykori tisztás (kaszáló vagy legelő) a Gedeon-patak mentén, az egykori Hutahely közelében (Mátraszentimre 30/A; KE-8)

18) kép: A terület legnagyobb kiterjedésű, telepített lucfenyvese a Gedeon-oldalban, egykor kaszálóként-legelőként hasznosított területen áll (Mátraszentimre 18/C; KE-9)

19) kép: A Mátrabérc északi oldalában fekvő Szárítás-tetői-kőbányából csak a meddőhányó egy része (a dózerút alatt) esik a területre (Bátonyterenye-Nagybátony 51/A; KE-10)

20) kép: A Csörgő-lyuk barlangja a terület fontos denevér-élőhelye: lezárása a felszín alatti élőhely védelmét szolgálja, egyúttal a denevérek számára átjárható (Mátraszentimre 3/H)

7. Jóváhagyó nyilatkozat

Nyilatkozat

A HUBN20049 Mátrabérc-Fallóskúti-rétek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési Natura 2000 fenntartási terve megfelel az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4. §. (4) bekezdésben foglalt tartalmi és formai követelményeknek. A Natura 2000 fenntartási tervet a Natura 2000 fenntartási tervek Szakmai Bizottsága elfogadta.

A HUBN20049 Mátrabérc-Fallóskúti-rétek Natura 2000 területre vonatkozó fenntartási tervet, az agrárminiszter megbízásából, jóváhagyta:

Balczó Bertalan
természetvédelemért felelős helyettes államtitkár

Budapest, 2026. március „12.”